

Jü Evangelio San Mateota

Jiojtekähui

*Jesústa yoiyöhuam bannaataka
kateme*

(Lc. 3:23-38)

1 ¹Íri libropo jiojteri Jesucristota bétana áchayhuariapo bat kat-riam, Davidta ä usiatukaï bétana entok Abrahamta bétana.

²Abraham Isaacta üusek, Isaac éntok Jacobta, Jacob éntok Judáta entok jume ä sailahuam. ³Judá juka Faresta entok juka Zarata üusek, Ímëi éntok Tamarta áyekay. Fares juka Esromta üusek, Esrom éntok Aramta üusek. ⁴Aram Aminadabta üusek, Aminadab éntok Naasóna, Naasón éntok Salmóna. ⁵Salmón Boozta üusek; ìri éntok Rahabta áyekay. Booz Obedta üusek, ìri éntok Rutta áyekay. Obed éntok Isaíta üusek. ⁶Isaí réy Davidta üusek, réy David éntok Salomóna ìri éntok Uriasta jubekäu áyekay.

⁷Salomón Roboamta üusek, Roboam éntok Abíasta, Abías éntok Asa ti téhuaakamta.

⁸Asa Josafatta üusek, Josafat éntok Joramta, Joram éntok Uzíasta. ⁹Uzías Jotamta üusek,

Jotam éntok Acazta, Acaz éntok Ezequíasta. ¹⁰Ezequías Manasésta üusek, Manasés éntok Amóna, Amón éntok Josíasta. ¹¹Josías Jeconíasta üusek, entok ä sailahuam. Huámëi taahuarimmet éntok, jume Israeliitam úttiapo Babilooniau bíchaa nuksákaahuak.

¹²Huanäi Jeconías Salatielta üusek, Salatiel éntok Zorobabelta. ¹³Zorobabel Abiudta üusek, Abiud éntok Eliaquimta, Eliaquim éntok Azorta. ¹⁴Azor Sadocüta üusek, Sadoc éntok Aquimta, Aquim éntok Eliudta. ¹⁵Eliud Eleazarta üusek, Eleazar éntok Matánta, Matán éntok Jacobta. ¹⁶Jacob Joséta üusek, Maríata kuuna. Íachi éntok Jesús yeu yoremtuk, jü Cristo.

¹⁷Júnakoy Abrahamta jiápsay naateka Davidta jiapsäu tájti guoj mamni áma naikimme, jume nat säu tómti kateme. Davidta jiápsay naateka israeliitam Babilooniau bíchaa úttiapo nuksákaahuakäu tájti guoj mamni áma naikimme; entok israeliitam Babilooniau bíchaa úttiapo nuksákaahuakäpo naateka Cristota yeu yoremtukäu tájti kéchim guoj mamni áma naiki.

Jesucristota yeu tómtékähui*(Lc. 2:1-7)*

18 Jesucristota yeu tómtékäu ínel yeu siika: Ä áyehua María Joséta kunaseka átukay; të kee jee náu am jiápsayo abe asoaka yeu siika, Espíritu Santota bétana. **19** Të José, Mariáta kunasëihui Diosta bíchäpo lútüla jiápsa, huatem bíchäpo kaa tiasi ä tahuanakë béchïbo éhuil ä tö simbáarey. **20** Të áapörík íneli ä éaysu Diosta ángel tenkuriapo áu yeu machiak huanäi ínel au jiaahuak:

—José, Davidta üusi, katë májhueka Mariáta jubiapo mabeta; bueituk jü Mariáta tómpo asoa bárëu, Espíritu Santota

bétana huéiye. **21** Huanäi ili usi outa asoanake, entok Jesús të ä téhuaanake, bueituk Áapo ä pueblohua jínëuriata am máknake bem Dios bejrim bétana.

22 Síme iri yeu siika Señorta nokakäu chúpna-kë béchïbo profetata huämi ínel ä jáko:

23 Én éntok jü jámut beme abe asoaka tahuanake huanäi ili outa asoanakë; entokim Emanuel ti ä téhuaanake;

itom nokpo: “Dios itomaki”, tiau báare.

24 Huanäi José búsaka, ángelta nésahui yáuhuak, ä jámut mabetaka. **25** Të kaa ä jubeka bénasi amak jiápsak, bueituk kësam huëpo ili usi outa Mariáta

(San Mateo 1:25)

ä asoau tájti; huanäi Jesús ti ä téhuaatuak.

Jume magom ä bít báreka áu yájakame

2 ¹Júnakoy Jesús yeu yoremtuk Belén pueblopo jum Judea buiärapo, ímechi taahuarimmet Herodes áma réytukay. Huanäi jume jita täyame magom täata yeu huë bétana kateka Jerusaléniyu yájjak, ²ínel jíaka:

—¿Jáksu aane, jü judíommeu réy yeu yoremtulame? Bueitukte itom buiärapo aneka ä chókíhua bítchak, én éntokte ábo yájj-la ä yöri báreka.

³Íkái jíkkajaka, jü réy Herodes kaa yánti ée táytek, entok síme Jerusalénpo jóakame két áamaki.

⁴Huanäi am núnotebok jume tiöpopo chë nésahueme, jume pueblopo jiojteleerom entok jume Moiséjta ley am mamajtiame. Huanäi am nátemajek jákun yeu ä yoremtunakëhui, juka Cristota.

⁵Bempo éntok ínel ä yómmiak:

—Belén pueblopo Judea buiärapo; bueituk ínel ä jiojte, jü profeta:

⁶Empo éntok, Belén pueblo, Judá buiärapo joome, katë chë ilitchi, jume Judea buiära pueblom násuku; bueituk emót yeu huéenake, jü gentetapat huéenakeme, juka ín pueblo Israelta suayanakeme.

⁷Huanäi Herodes jume magom éhuil núnnuk, símeta bétana huitti am temaj báreka, jauhuey juka chókita yeu machiakähui.

⁸Huanäi Belén pueblou lúl-la am katchahueka, ínel ámeu jiaahua: —Ámanem sájaka símeta nátemaje, iri ili usi outa bétana. Huanärem ä téakátek nee téjhuaanake, bueituk áman sikane két ä yörinake.

⁹Huanärim bempo réyta jíkkajisuka sájjak. Jü chóki éntok täata yeu huë bétana bem bíchakäu ámepat huéesimey. Áman am yájjboy ili usita anë béppa taahuak.

(San Mateo 2:9)

¹⁰Juka chókita bíchakam tüisi al-lëiyak. ¹¹Huanärim káriu kimuka ä bítchak. Juka ili usita ä áye Mariátamaki. Ímirim tónommia jápteka ä yörek, entokim tómita béjrek étapoka ä miikak, oro tómita, inciensota entok mirrata. ¹²Chúkula jünee huame tenkupo ámeu yeu machiak, kaa Herodestau bem nóttinakëhui. Huanärim bem buiärau bíchaa nóttek täbui böochi.

Egiptou bíchaa tennihuakähui

¹³Chúkula bempörim sákasuko, jü Señorta ángel tenkupo Josétau

yeu machiak. Huanäi ínel áu jiaahuak:

—Yejteke júka ili usita nüye, ä áyemaki. Huanäre Egiptou bíchaa siime. Ámanirë taahua, enchi ín téjhuäu tájti; bueítuk rey Herodes júka ili usita më báanake.

¹⁴Huanäi José búsaka, júka usita entok ä áyehua nüka, huäri tukaarit Egiptou bíchaa siika.

¹⁵Huanärim áman taahuak, Herodesta mukëu tájti, júka Señorta nokakäu chúpnaکہ béchïbo, profetata ínel jíakähui: “Egipto bétana nä núnnuk, júka ín Üusi.”

Rey Herodes júme ili usim súatebok

¹⁶Huanäi rey Herodes júme magom bétana áu junneriahuak tíaka tüisi öomtek. Huanäi síme ili usi ohuim súatebok, guoy huásuktiriam kóm bíchaa huériame, pueblo Belémpo joomem entok áa chíkola, júka tiempota magom nokakäu ámet ä júneakä pámani. ¹⁷Huanäi áu chúppak, júka profeta Jeremíasta nokakähui, ínel ä jíakähui:

¹⁸Ramá pueblopo jíkkajtuk, jú jïokot jíahui entok buanhuame:
Raquel ä asoam béchïbo buaanay,
entok kara jíapsi yejtey, bueítukim béja kókkolamtukay.

¹⁹Të chúkula júka Herodesta muksuko, Señorta ángel tenkupo Josétau yeu machiak Egíptopo, ínel jíaka:

²⁰—Yejteke ili usita nüye, entok ä áyehua. Huanäre Israel

buiärau bíchaa huéiye, bueítukim kókkosuk, júme ili usita më báreihui.

²¹Sep yejteka, ili usita nüka, entok ä áyehua. Huanäi Israel buiärau bíchaa siika. ²²Arquelao Judea buiärapo réytukay, ä áchay Herodesta réytukaïpo. Íkái jíkkajaka májhueka taahuak, áman huée béchïbo. Të tenkupo júneehuamta jípurek; huanäi Galiléa buiärau bíchaa siika.

²³Ímï yepsaka áma jóatek, jum Nazaret pueblopo, bueítuk íneli áhuä chúpanakë béchïbo, júme profetam nokakähui, nazareno tä téhuaaná béchïbo.

Juan Bautistata gentemueu nokakähui

(Mr. 1:1-8; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

3 ¹Huámechi taahuarimmet Juan Bautista áma yepsak mékka ánia see päria Judeapo, Diosta noki noksimeka ²ínel jíaka:

—Emóem jíapsi kúaktia, bueítuk téhuekapo Dios réy nésauri äbo jëla ansime.

³Íri ájaria jú profeta Isaíasta áa bétana nokakähui, ínel jíaka: Mékka ánia see päriapo chay noki jikkajtuk:
“Señorta böomem nanahuitte, éntokem júme ili böom rúttukia.”

⁴Juan camello bóata sánkokay, entok huakäbiata huikosakay; ä buäyeu éntok buere guöchim entok mumu sitörimtukay.

⁵Huanäi júme Jerusaléno, Judeapo, entok Jordán bathue mayoat jóakame símetakam áu yeu sájjak. ⁶Bem Dios bejrim am

yeu buíseko, áapo am batöay jum Jordán bathuepo.

⁷Juebena pariserom entok saduseom áu yájjay, emo batö iaaka. Juan am bíchaka ínel ámeu jiaahuak:

—¡Bakot asoarim bénnam!
¿Jábesu júkái enchim téjhuak, juka ára enchim ä tö tennëhui, juka Diosta ómtiraa äbo huémta bétana? ⁸¡Jü enchim jíapsi kúaktiläü, júyata türim takä Bénasi enchimmet jünakiachitunake!
⁹Katem enchim jíápsipo emo jábele: “Abrahamtatte yeu kat-ria” ti éaka, bueítuk ínenne enchimmeu jiaahua: Dios ímí tétampo ára áma yam kattua, jume Abrahamta üusim. ¹⁰Entok kétchi, jume tépuam béjam jípuhua, júya nahuam chúktiä béchïbo; bueítuk síme júya kaa türik takame chúktiahuaka tájju jímmaana.
¹¹Lútüriapo, ínapone báampo enchim batöa, jíapsi kúaktihumta enchim jípunakë béchïbo; të hua íno sáü huéeme, katchanne júne ä bocham huériapo yúmala, Diosta bétana Áapo ino béppa chë úttiärata jípureka néshue. Áapo, Espíritu Santoy enchim batónake, entok tájji. ¹²Jü tirijkom áy huijhuijtiahuame ä mámpo óorek; erata éntok tútenake, tirijkom éntok náu tójaka, báchiam ëeriahuäpo am ërianake; juka tirijko ótata éntok táanake, jum tájja kaa tutukëpo.

Jesústa batöhuakähui

(Mr. 1:9-11; Lc. 3:21-22)

¹³Huanäi Jesús Galiléa buiära bétana huéeka Juantau yepsak,

jum Jordán bathuepo, áapörík ä batö iaaka. ¹⁴Të Juan kaa báarey, ínel jíaka:

—Émpë nee batöpo yúmala.
¿Én éntoke émpoisu inou huéiye?

¹⁵Të Jesús ä yómmiak, ínel jíaka:

—Júnëlë ä tójja, bueítuk türi símeta Diostau bíchaa lútula huémta itom chúpanakëhui.

Huanäi Juan ínel ä tójjak.

¹⁶Jesús entok batösuhuaka, báapo yeu simlataka jikau ä huey téhueka áu étapok. Huanäi juka Diosta Espíritu bitchak, áa béppa guókouta Bénasi kóm

(San Mateo 3:16)

huémta. ¹⁷Jíahui nooki téhueka bétana jíkkaijtuk, ínel jíaka:

—Íri ín Üusi tüisi ín nákehui; áa bétanane tüisi al-leiya.

Jesús kaa türikuy jíöbilahuak

(Mr. 1:12-13; Lc. 4:1-13)

4 ¹Chúkula jü Espíritu Santo Jesústa núk siika, mékka ánia see päriau bíchaa. Ímiri jü diablo kaa türikuy ä jíöbila báarey.

²Cuarenta taahuarim entok tukaarimmak náuhui kaa jíbuäk; huanäi tébüurek. ³Huanäi jü yore

jioptua báreme áu yepsaka ínel áu jiaahua:

—Empo Diosta Üusitukätek, ímëi tétammechë nésahue, am páanimtunakë béchïbo.

⁴Huanäi Áapo ä yómmiak, ínel jíaka:

—Diosta nooki jïojteri ínel jiaahua: “Kaa buáhuamtay jíba jíápsa, jü yoreme, ál-la síme nokta Diosta bétana huémtayi.”

⁵Chúkula jü diablo buere joára Jerusaléniu bíchaa ä núk siika. Huanäi tiöpot chë mejikat ä jámutuak. ⁶Huanäi ínel áu jiaahua:

—Empo Diosta Üusitukätek, kömë emo tójja. Bueítuk jïojteri: Ángelesim emou bíttuanake; bem mámammea enchi tóboktianake, em guókim kaa tétat tëitinakë béchïbo.

⁷Jesús ínel áu jiaahua:

—Két ínel jïojteri: “Katë juka em Dios Átchay jïóbila báare.”

⁸Huanäi jü diablo júchi ä núk siika, jum káhuít mejikachikun bíchaa. Huanäi síme huaka ániapo réyim jípureu ä bíttuak, entok juka musála ujoyória áusülik.

⁹Huanäi ínel áu jiaahuak:

—Íkäne símeta enchi máknake, inou tónommia kíkteka enchi nee yöreko.

¹⁰Të Jesús ínel áu jiaahua:

—¡Simëe, Satanás! Bueítuk Diosta jïojteri ínel jiaahua: “Em Dios Áchaytë yörinake, éntoke ä nésahui jíba jonake.”

¹¹Huanäi jü diablo ä tö siika. Sep éntok jume ángelesim áu yájaka ä aniy.

Jesús Galiléapo ä ministerio tékil naatek

(Mr. 1:14-15; Lc. 4:14-15)

¹²Jesús, Juanta pereesotukäu jíkkajaka, Galiléau buiaräu nóttek. ¹³Nazaret pueblopo yeu sika, Capernáum pueblou yepsak. Huanäi ímï jóatek, bahue mayoachi, Zabulón entok Neftalí buiärapo. ¹⁴Bueítuk áhuä chüpanakë béchïbo, juka profetaa Isaíaasta nokakähui, ínel ä jíapo:

¹⁵Zabulón entok Neftalíta buíya, bahuéu bíchaa böo, Jordán bathue huáytana, Galiléa buiärapo kaa judíom jóakaipo.

¹⁶Jü pueblo kaa machikuu aneihui, buere machiriata bitchak; entok jume mukia jékka kaa machikuu rejteka kókkolatukaïhui, machiria ámeu yuumak.

¹⁷Júnaköi naateka Jesús ámeu nok táytek, ínel jíaka:

—Emóem jíápsi kúaktia, bueítuk Diosta réytaka nésahueu béja äbo jëla ansime.

Jesús naiki kuchulerom núnnuk

(Mr. 1:16-20; Lc. 5:1-11)

¹⁸Huanäi Jesús Galiléa bahue mayoat hueramaka, guoyim bitchak emo sailakame: Simmom, Peero ti téhuakäme, entok Andrés ä sailahua. Bahuepom jítërim jímmay, bueítukim kuchuleromtukai. ¹⁹Huanäi ínel ámeu jiaahuak:

—Ino sáukem kaate; ínapone kuchuleromsi enchim yáanake,

(San Mateo 4:18)

yorememehui.

²⁰Huanäi bempo sep bem jítërim tójaka, áa sáú sájjak.

²¹Chë huam jëla huéeka, júchi guoyim bitchak, emo saylakame: Jacobo Zebedeota üusi, entok Juanta ä saylahua. Barcopom bem áchay Zebedeotamak aaney, jítërim chäbuaka. Huanäi am núnnuk. ²²Bempo éntok barcota entok bem áchayhua tójaka, sep áa sáú sájjak.

Jesús juebena gententa majtiay

(Lc. 6:17-19)

²³Huanäi Jesús sime Galiléapo naa siika, bem sinagogampo am majtiaka, juka tü nokta Diosta réytaka nésahue bétana huémta, entok sime kökoata entok kökosi éehuamta am úhuay, jum pueblompo. ²⁴Türi nooki áa bétana nokhuame simeküt jüneriahuak, Siria buiärapo. Huanärim áu nüpuhuak sime jume ják huanteme, kaa al-leaka sirokame bem kökoa bétana, kaa

pappeame, lemooniom jípureme, táij múkëram, entok káraktilame. Ímëi simebem bem kökohua am úhuak. ²⁵Huanärim yuun áa sáú sájjak, Galiléa buiärapo joomem, entok Decápolis buiära bétana, Jerusalén pueblo bétana, Judea buiära bétana, entok bathue Jordán huáyтана bétana.

Yúmalasi al-lehuame júya káupo nokhuak

5 ¹Jesús juebena genteta bíchaka, káhuit jikau siika huämi yejtek. Huanäi ä discípulom áu yájjak. ²Huanäi am majtia táytek, ínel jíaka:

Jábesu yúmalasi al-lenake

(Lc. 6:20-23)

³—Yúmalasim al-leenake, huame espíritupo poloobem, bueítukim téhuekapo Diosta réytaka nésahuepo jíapsinake.

⁴Yúmalasim al-leenake, jume buaname, bueítuk Diosta bétanam jíapsi jóaana.

(San Mateo 5:2)

5'Yúmalasim al-leenake, jume yánti emo nüyeka kaa emo jábeleme, bueitukim Diosta bétana ania buíata attiapo mabetnake.

6'Yúmalasim al-leenake, jume tebäureka ä bäimukeme, juka lútula huémta, bueituk bempom yúmalasi ä mákna, juka ámeu bëyemta.

7'Yúmalasim al-leenake, jume yore nák jiokoleme, bueituk bempo két ä mabetnake, juka yore nák jiokolihumta Diosta bétana.

8'Yúmalasim al-leenake, jume Diosta bíchäpo emo jíapsi báksialame, bueituk bempom Diosta bínnake.

9'Yúmalasim al-leenake, jume yánti jíapsihumta huatem béch'ibo huáatiaka jíapsame, bueituk bempom Diosta úusimpo näikiatunake.

10'Yúmalasim al-leenake, jume lútüriapo lútula huémta béch'ibo guók jájjahuame, bueituk bempom ä áttiaka tahuanake, juka téhuekapo Diosta réytaka nésahuepo.

11'Yúmalasim al-leenake eme, jìokot ino béchìbo kaa bíbitpehuame, ino béchìbo guók jájjuhuáteko entok síme hua kaa türi enchim bétana kaa lütüriatata nokhuáteko. 12Al-leäem chíkti enchim jíapsimaki, bueítuk jü téhuekapo enchim mabetnakëu, símek béppa báj-re, bueítuk jume profetam enchimpat kat-riam, guók jájjasuakam jìokot bí-t-huak.

Jü ímì buíapo oona

(Mr. 9:50; Lc. 14:34-35)

13'Emem ímì buíapo oona. Të iri ona juka chökorata tärükáteko, ¿jáchisu júchi ára chökorata jípunake jáni? Kaa türika tatahua, ál-la päkun yeu guötiahuaka, yoremem át naa kannake.

Jü ániat machiria

14'Eme, ániachem machiria. Jü buere jóära káhuít jikat kátekame kara ésotu. 15Bueítuk kaabe machiriata nuka kajonta bétuk ä mámana, ál-la jikat ä órenake, ínëli jume símem jóapo aneme ä machirianakë béchìbo. 16Machiriamem ínëli jípure, yoremem bíchäpo, bueítuk bempom juka türik enchim joäu bíchaka, enchim Áchay téhuekapo kátekamtam úttileka ä yörinake.

Jesús entok jü ley

17'Eme jamak ley nésauta entok profetam jìojteri kaitapo tahuaria báreka nee äbo yebij-la ti éiyay. Kanne kaitapo ä tahuaria báreka yebij-la, ál-la ä huë páman ä chúpa báreka. 18Bueítukne lütüriapo ínel jiaahua, téhuekata

entok buíata ketune bíttuyo, huépul letra entok huépul punto júne kaa yeu tahuanaake, juka leyta huë páman simeta áhuä chúpäu tájti. 19Ínëli jábetaka junne, juka leypo nésauta chë ilitchik kaa yáakátek, entok ínëli huatem majtiakátek, ilitchisi jípunä, jum téhuekapo réy nésauta ayukäpo. Të jábetaka junne, juka ley nésauta yáakátek, entok ínëli huatem majtiakátek, huatem béppa chë ériana, jum téhuekapo réy nésauta ayukäpo. 20Bueítukne ínel enchimemeu jiaahua, jü lütula huëpo enchim joäu kaa jume escriibam entok pariserom joäu béppa chë türiakáteko, kaibem áman kimunake, jum téhuekapo réy nésauta ayukäpo.

Náu omtihuamta bétana nokhuame

(Lc. 12:57-59)

21'Akem ä jíkkaij-la, juka bannaataka kat-riameme nokhuakamta: "Kaabetë mënake. Të jábe junne jábeta mëakátek, yäurata mámpo bétte noki át chúpatunake." 22Tëne ínel enchimemeu jiaahua, jábe junne ä sailabeu öomtekáteko, yäurata mámpo bétte noki át chúpatunake; entok jábetaka junne ä sailahua jájana, aahuame yäura conciliota mámpo yéchatunake. Entok kétchi, jü kaa suamsi bétte nokta jábetat nokakame infiernou táijta béetëu ä huéenakeu át chúpatunake.

23'Bueítuk empo juka Diostau bíchaa em näikiari, tiöpo altariu ä tóijseka áman yebisiseka huëtek, huanäi huämi áu

huáhuaatekäteko, jabetamak júne émomak kaa tüisi tahualatukähui, ²⁴huämürë ä tójja, juka Diostau bíchaa em näikiari jum tiöpo altarpö; huanäre nótteka áu emo jiockoreka áamak emo tüte. Huanäre nótteka, juka Diostau bíchaa em näikiari áu óóre.

²⁵Jábeta emou omtemta ä yáura bí báareyo, ketune böot náu kateka láutë áamak emo tüte, kee yáurata mámpo enchä yéchayo; bueítuk jü emou omteme juezta mámpo enchi yéchanake; íri éntok porista mámpo, enchi páttianä béchibo. ²⁶Lútüriapone ínel emou jiaahua, ímire kaibu yeu huéénake, bueítuk símeta juka em huikiriäu em béjtuäu tájti.

Jubeka täbui jámuttamak jíapsihumta bétana nokhuame

²⁷Akem ä jíkkaij-la, juka bannaataka nokhuakamta: “Jubekame entok kunakame katem täbuimak jíapsinake.” ²⁸Të ínapone ínel enchimneu jiaahua jábetaka junne täbui jámutta bíchaka ä ukulekame, ä jíapsipo ä jubeka tatahua.

²⁹Íari béchibo em bátatana puusim kaa türikum bíchaa enchi am náyote máchirëteko, yehué am huíkeka mékka am jímma; bueítuk chë türinake éläposë huépul pusim täru të katë síme takaamak infiernou tájita kaa tutukëu jímmaatunake. ³⁰Entok jume em bátatana mámmam kaa türikum bíchaa enchi am náyote máchirëteko, akë am chúktiaka mékka am jímma; éläposë huépul mámmam täru, të katë síme

takaamak infiernou tájita kaa tutukëu jímmaatunake.

Divorciota bétana nokhuame

(Mt. 19:9; Mr. 10:11-12; Lc. 16:18)

³¹Akem ä jíkkaij-la, bannaataka nokhuakamta: “Jábetaka junne ä jubi jímmaakame juezta bíchäpo jíösia divorciota ä máknake.”

³²Të ínapone enchimneu ínel jiaahua ä jubi jíösia divorciota ára ä mákka, täbui yoremтамak áhuä náyotelatuko. Kaa ä junëlituko, ä jubi jíösia divorciota ä mákame, täbuimak emo náyotehuäpo kúlpaka ä tatahuatua; entok jábe juka jímmaata jubekame két jíba júkai kúlpata huériunake.

Lútüria huitti nokhuame

³³Entok kétchi, akem ä jíkkaij-la, bannaataka kat-riamneu nokhuakamta: “Juka em nokakäu Diosta bíchäpo katë kía kaitapä tahuaria báare; ál-lë juka em nokakäu chúpa báreka úttiata yáuhua.” ³⁴Të ínapone ínel enchimneu jiaahua lútüriata nok béchibo, katë yörisi machik bát kéecha. Téhuekatë kaa bát kéecha, bueítuk Dios nésahueka áma káttek. ³⁵Entok buíata junne, bueítuk Dios áa béppa guókeka káttek; Jerusalénta júne kaa bát kéecha, bueítuk íkai buére jóäraata jü Réy símem béppa nésahueme, ä áttiak. ³⁶Em kóba júne kara bát kéecha, lútüriata nok béchibo, bueítuk empo huépul chonta junne, karë tósalisi ö chukulisi ä yáuhua. ³⁷Bueítuk jü enchim nokäu huépülaytunake jíbba: “Jehui, jehui”, ö “Ée, ée”;

bueituk jü huate íari béppa búruk nokhuame, kaa türík bétana huéeka tatahua.

Kökosi itou johuamta bétana nóttiriahuamta Jesús am majtiak

(Lc. 6:29-30)

38' Akem ä jíkkaij-la, juka nokhuakamta: “Senu jábeta pusim tárutuakame két pusimmey ä béjtuanake; entok senu jábeta támim ä tárutuakame két támimmey ä béjtuanake.” 39 Të ínapone ínel enchimieu jiaahua: Juka kaa türík emou joamta, katë ä bėj báare; ál-la bátatana jópemmet enchi ä chóchonak, senu jópeme áu óóre. 40 Entok két jábeta yáurapo enchi yeu tójaka súpem enchi ä úhua báarey, em béppa súpeme két ä mákka. 41 Entok jábeta senu kilometropo püaktiriata úttiapo enchi huéria íaay, guoy kilometropë áamak huéiye. 42 Entok juka jita emou nétanemta, Akë ä miika; entok juka jita emou rerehuemta, Akë ä mákka.

Atam náknake, jume itom omtíame

(Lc. 6:27-28, 32-36)

43' Akem ä jíkkaijsula, juka nokhuakamta: “Emo náapo anemtë náknake, të juka enchi bėj-reka éamta, Akë ä omtianake.” 44 Të ínapone ínel enchimieu jiaahua: Jume enchim bėj-reka éame, akem am nákke; jume béttek enchimmet nokame, Diosta tü éáhuem am nétanria, jume enchim omtíame tühuatem am jorianake; entok jume jikot enchim joame, Diostahuem

am nok-ria. 45 Huanärem itom Áchay téhuekapo kátekamta üusimtumake, bueituk Áapo tü yóremem entok kaa tü yóremem béchíbo, täata yeu sisimtua; entok lútula jíápsame entok kaa lútula jíápsame béchíbo júne yúyuktua. 46 Të eme jume enchim nákeme jíba nákétek, ¿jítasem áma kobanake? Bueituk jume yáura tómita náu tóij-leerom két júkai johua. 47 Entok eme jume enchimmak huerim jíba tebotuátek, ¿jachu buére éehuäpo huétche, jü enchim joähui? Bueituk jume kaa Diosta súaleme, kéchim júkai johua. 48 Kaita yeu bækem yúmalasi emo jípure, juka enchim Áchay téhuekapo kátekamta yúmalasi áhua jípuré bénasi.

Jesús entok jü limojnahuame

6 1' Juka lútula huémta johuäpem emo suaya yoremem bíchápo kía bempörim enchim bít íaaka. Ä ínëlituk juka enchim yöokahuem kaa mabetnake, enchim Áchay téhuekapo kátekamta bétana. 2 Empo limojnätek, katë pito jíahuita bénasi ä chaaye, bueituk ínëlim ä jojoa, jume kaa tü yoremem emo tü yóreme tíame, bem sinagogapo entok böommechi emo bít íaaka, yoremem bétana emo úttílnä béchíbo. Lütüriapone ínel jiaahua, bempom béja ä mabet-la, juka bem kobalähui. 3 Të empo limojnätek, jü míköri kaa júneenake, juka bátatana em joähui. 4 Bueituk em limojnäu kaabe ä jüneríanake; ál-la Dios,

Áapo kaabeta bíchäu bíchame,
juka em kobakäu enchi máknake,
símem bíchäpo.

Jesús entok Diostau nokhuame

(Lc. 11:2-4)

5'Empo éntok oraciompo
Diostau nokätek, katë huame
huitti Dios huáateme mamatomta
bénasi am báare; bueituk
bempom juka oraciompo
nokhuamta tüisi musäule,
sinagogampo jäbueka entok böo
ejkinampo, jume yoremem am bít
íäaka. Lütüriapone ínel jiaahua,
béjam ä jípure juka yölataka
bem kobalähui. **6**Të empo,
oraciompo Diostau nokätek,
káripë kibakeka, puertata páttia.
Huanärë oraciompo Diostau
nooka. Éläposu áma aneka kaa
bíttu, bueituk ínëli jü em Dios
Áchay kaabeta bíchäpo bíchame,
símem bíchäpo em kobari enchi
máknake.

7'Empo éntok nokaka oraciónta
joätek, katë kía juebénasi
nát béppa nooka, huame kaa
Diosta súaleme bénasi; ímëri
juebenak nokaka Diostam am
jíkkajä bénasi éiya. **8**Eme éntok
katem áme bénasi aane, bueituk
enchim Dios Átchay jüneyia jita
enchimneu bëyëhui, kee jee
enchim áhuä aahuayo. **9**Bueituk
eme éntok, ínëlem oraciónta
jonake:

Itom Átchay téhuekapo
kátekame,
em téhuam santotaka
täyahua.

10 Jü em réy nésauri ito násuk
itomaktunake;

jü em jo íäu ímí buíapo
yáatunake, téhuekapo
bénasi.

11 Jume páanim chíkti táapo
itom buäyëhui, én itom
buänakëhue itom mákka.

12 Itom Dios bejrimmeche itom
jiokore, jáchin jume kaa
türik itou yáalame, itom
jiokorë bénasi.

13 Katë jum juénakuu itom
jjiöbila, ál-lë kaa türiku itom
yeu huíkke.

Bueituk émpë ä áttiak, juka
réy nésauta entok juka
úttiäraata,
entok juka looriata,
síme huásuktiriampo.
Júnentunake.

14'Të eme jume huate
yoremem, juka kaa türik
enchimneu yáakäu, am
jiokorekäteko, jü enchim Áchay
Dios téhuekapo kátekame két
enchim jiokorinake. **15**Të jume
huate yoremem kaa enchim
jiokoreko, jü enchim Áchay Dios
jü Dios bej-ribet, két kaa enchim
jiokorinake.

Jesús entok jü ayunahuame

16'Eme ayuunäteko, katem
Dios huáateme mamato bénasi
báare, sirokamta pújbaka,
bem ayuunä bétana huatem
am jüneria íäaka. Lütüriapone
ínel jiaahua, bempom béja
juka bem kobaläu yöla.

17Të empo ayuunaka Diosta
yörëteko, emoë pújba báksiaka
kóbat jita emót teeka, **18**jume
yoremem kaa emochä bínnakë
béchíbo juka em ayuunähui;

ál-la jü em Áchay áma aneka
kaa bít-huame. Īri em Áchay
kaabeta bícháu bíchame, símem
bíchápo em kobari enchi
máknake.

***Símek béppa bėj-reka téhuekapo
aayuk***

(Lc. 12:33-34)

19'Katem ímī buíapo tómita
nat yécha báare, téepärim anëpo
entok jita momoyëpo, entok jume
lak-roonim áman kimuka jita
ëekbuäpo. 20Ál-lem téhuekapo
náchá yétcha juka tómita béppa
bėj-rek; ímiri jume téepärim
entok jita junne kaitam momoiya,
entok jume lak-roonim kara
áman kiimu jita ékbuä béchībo.
21Bueituk juka bėj-remta enchim
jípürëpo, huämi jíba annake jü
enchim jíapsi.

Jü takaahuata machiria

(Lc. 11:34-36)

22'Jume pusim, takaa am
machiriak; júntuksan jume em
pusim türiako, síme em takahua
machiriay tápuninake. 23Të em
pusim kaa türiako, síme jü em
takaa kaa machikuu annake.
Të ínëli jü machiria em takat
ayukame kaa machitukäteko,
¿jáchisu tepa chukuri jáni jü kaa
machiria emót ayukame?

Dios entok yún tómihuame

(Lc. 16:13)

24'Kaabe ára guoyim teeko,
nana beu nésauta am joriaka,
bueituk huépülakuu öomtinake
jü senumak éntok al-leenake.
Juka senuk yörinake; senuk éntok

kaa jatterianake. Nana beu kara
ä johua Diosta nésahui entok
rikotuhumta.

Jíta johuäpo kaa pappéhuame

(Lc. 12:22-31)

25'Íäri béchībo, ínenne
enchimieu jiaahua: Katem jáchin
emo éetua jü jáchin enchim
jíapsinakë béchībo, jita enchim
buänakë béchībo, jita enchim
jīnakë béchībo, entok takaaahuat
jita enchim sánkonakë béchībo.
¿Jachu jü jíapsihuame kaa
buähuamta béppa chë ériahua,
entok jü takahua sánkota béppa
chë bát huéiye? 26Téhuekahuem
remteka huikichim bitcha: Katim
ëecha entokim kaa etta tóboktia.
Júnentaka junne enchim Áchay
Dios téhuekapo kátekame am
jíjībuätua. Të eme, ¿Jachem kaa
chë bėj-re, ímëi huikichim béppa?
27Entok, ¿Jábesu enchim násuk
úttiata joaka senu téchompo ára
áu yötutua jáni?

28'¿Entok jatchiakem sánkota
bétana kaa yuuma? Jume liirio
sehuamem bitcha: Buíapom
síhuilataka yoyötu, kaa jíjjoaka
entok kaa tekipanua. 29Tëne
ínel enchimieu jiaahua, jü réy
Salomón yún uyjóriata áttiaka
junne kaa áme Bénasi uyjrisi áu
sánkotuak. 30Të ĩri júya ániat
yötulataka senu táapo áma óreka
yokoriapo tájiu guötiana; të Dios
ä súpetua. ¿Eme yoremem kaita
súalëram! ¿Jachu kaa enchimieu
chë júne ára tühuata yáa jáni?
31Én éntok katem jáchin emo
éetua, ínel jíaka: “¿Jítasute
buänake jáni?” entok, “¿Jítasute

jïnake jãni?” entok, “¿Jítasute sánkonake jãni?” ³²Bueïtuk jume Diosta kaa súaleme, íkãi ániat ayukamtam jíba jária; të enchim Áchay Dios téhuekapo kátekame jüneiya, íkãi símeta enchimmeu bëyëhui. ³³Të tua bátchu, akem ä jariunake, juka Dios réytaka ä nésahuëhui, entok lútula huémta; huanäi jü huate enchimmeu bëyeme, kía ápolo enchimmeu ayu táytinake. ³⁴Huä taahuari äbo huémtachem kaa jáchin éiya; jü yoko äbo huéeme két ä nüpanake, juka ápolo kaa át yúmahuamta. Bueïtuk ínëli jü chíkti taahuari juka obisi éehuamta huéria.

Bétsesi huatemet nokhuame

(Lc. 6:37-38, 41-42)

7 ¹Katem kía jábetat nooka, kaa enchimmet nok iäteko. ²Bueïtuk ïri huatemmet enchim nokãu enchimmet két nónokna, entok jü huatem enchim áy jujünaktëu emem két áy jünaktena. ³¿Jatchiakasë juka ili chukta täbui pújpo órekãu bitcha, juka júya chë buëuruk em pújpo órekãu éntoke kaa bitcha? ⁴¿Jáchisu jüntukë täbuikuu jiaunake: “Bátchu chúkta pújpo em jípurëune enchi yeu huik-ria báare”, empo éntok em pújpo juka júya chë buëuruk jípureka? ⁵Empo juka Dios huáatihuaamta mamatome! Báchë juka júya buëuruk em pújpo jípurëu yeu huíkke. Huanäre tüisi bíchaka tahuanake juka ili chúkta täbui pújpo jípurëu yeu huik-riä béchíbo.

⁶Katem juka santosi täyahuaamta chüummeu guötia báare, entok katem jume perlam béj-reme kohuimmeu guötia báare, bueïtuk ímëri ámechim chépteka am jámtianake, entokim enchimmeu kúakteka enchim kíkkisunake.

Jü noki tómi sahuallita béj-reme entok jü oración

(Lc. 11:9-13; 6:31)

⁷Entok jibem jita aahua, huanärem ä mákna; entok jibem jita jaria, huanärem ä téunake; jiben puertata poona, huanärem ä étaporiana. ⁸Bueïtuk jábe junne jíba jita aahuame, ä mabetnake; entok jíba jita jariame ä téunake, entok jü jíba puertata poname ä étaporiana.

⁹¿Jábe yoremesu juka ä üusihua páanim áhuä aahuayo tétata ä máknake? ¹⁰¿Kúchuta áhuä aahuay éntok bakotta ä máknake jãni? ¹¹Eme, kaa tü yórememtaka junne, enchim üusimem türík mámaka, të chë junne jü itom Áchay Dios téhuekapo kátekame tühuata am máknake jume áu jita aahuame.

¹²Ínëli, juka símeta yoremem enchimmeu yáa iäü ánëlem ámehua yáuhua; bueïtuk jü Moiséjta ley entok jume profetam ínëlim nookak.

Jü puerta näulay

(Lc. 13:24)

¹³Puerta näulay pámanem kiimu. Bueïtuk jü puerta bueeka entok jü böo emo tãruhuäu bíchaa yore huériame, ïri böochi

juebénakam át kaate; ¹⁴bueituk jü puerta näulay entok jü böo junne jíapsihuäu bíchaa yore huériame; íkái böotam kaa jaikikam ä téulataka át kaate.

Ä takammey täyana

(Lc. 6:43-44)

¹⁵’Profeeta ára nókichiram bétanem emo suaya. Bueitukim kabaram bénasi sánkoka enchimieu yáijnake, tem bem sánko bétuk robom bénasi yoyolim. ¹⁶Jíta bem joáhuem bíchaka ámet jüneenake, júya huíchärat kaibu páras takam át téuna, entok chuna takam junne. ¹⁷Júya türi, türim tataka, të jü júya kaa türi kaa türim tataka. ¹⁸Jü júya türi kara kaa türim taaka, entok jü júya kaa türi két kara türim taaka. ¹⁹Sime júya kaa türik takame chúktiahuaka táijta béetëu jímmaana. ²⁰Júnëlem bem takammey am täyanake.

Jauhuey júnene kaa enchim täyak

(Lc. 13:25-27)

²¹’Katim sime huame “Señor, Señor”, ti inou jíame áman kimunake, jum téhuekapo Diosta réytaka nésahuepo, ál-la hua ín Áchay Dios téhuekapo kátekamta nésahui joame. ²²Júnakoy taahuata yúmako juebénakam ínel inou jiaunake: “Señor, Señor, ¿jachute kaa em téhuampo em noki profeciá nokpo ámeu nookak? Entokte em téhuampo jume lemooniom yeu béebak, entokte em téhuampo juka kaa jaibu jojohuamta yáuhuak, milagro téamta.” ²³Huanäine ínel

ámeu jiaunake: “Jauhuey júnene kaa enchim täyak. ¡Mékkem kaate, eme kaa türik jíba joo tékilekame!”

Jume guoy kári naahuam

(Lc. 6:47-49; Mr. 1:22)

²⁴’Jábetaka junne ín noki jíkkajaka entok ín nésahui joame, yoreme tü éehuamta jípuremtamakne ä näikianake, ä kári yáaka tétata ä nahuatuakamtamaki. ²⁵Huanäi yúk táyteka, bathuem tápunak entok jekamak huéeka ä béb táytek, íkái kárita; të kaa huétchek, bueituk tétatat kutti ä nahuakä béchibo. ²⁶Të jábetaka junne ín noki jíkkajaka, të kaa ín nésahui yáakame, jü yoreme kaa tü éehuamta jípuremtamakne ä näikianake, hua sëeta béppa káatekamtamaki. ²⁷Huanäi yúk táyteka, bathuem tápunak entok jekamak huéeka ä béb táyteka ä tátabek, íkái kárita; ínëli huécheka tüisi jikot machisi taahuak.

²⁸Chúkula Jesústa ámeu noksuko, jume áma aneme, juka jábeta yörihuäpo ä bäsulekam taahuak, bem majtiahuakä bétana, ²⁹bueituk Áapo yäura úttiata jípuremta bénasi am majtiay, të kaa jume escriibam bénasi.

Jesús leprata jípuremta tütek

(Mr. 1:40-45; Lc. 5:12-16)

8 ¹Jesústa júya káu bétana kómä siiko juebena gente áa sáu kaatey. ²Huanäi senu yoreme tüisi takahuat sáhuaka leprá tíamta

jípureka áu yepsaka tónommia áu kíkteka, ínel áu jiaahuak:

—Señor, empo júnel éäteko, arë nee tüte.

³Jesús mám rútukteka át mámtek, ínel jíaka:

—Jeehui, júnelne éiya; türiäe.

Huanäi jü leprata jípureme sejchúkti kaita jípureka taahuak.

⁴Huanäi Jesús ínel áu jiaahua:

—¡Juyú! Katë jábeta téttejhua, ál-lë áman huéiye, jü tiöpopo nésahuemtahui. Juka Diosta baysahueka tiöpou totoijhuamtë áman huéria, Moiséjta nésahuekä pámani, bempörim jüneenakë béchïbo.

Jesús centuriónta jóapo sáyhuamta kökoremta tütek

(Lc. 7:1-10)

⁵Capernaum pueblou Jesústa yebisiseyo, senu centurión sontarommeu yäut áu rukteka jíokot áu jiaahuak, ⁶ínel jíaka:

—Señor, jü ín sáhuëhui ín jóapo böka káraktílataka, kökosi kaa huéeläpo áu innëaka.

⁷Huanäi Jesús ínel áu jiaahuak:

—Ínapone áman sika kökoata ä úhuaanake.

⁸Të sontarommeu yäut ä yómmiaka ínel áu jiaahuak:

—Señor, kanne ín jóata bétuk enchi mabetpo yúmala; ál-lë kía nokta téhua; huanäi jü ín sáhuëu türinake. ⁹Bueituk ínapone yóremtaka huatem ino béppa nésahueme jípure, entokne sontarom ín nésahue bétuk jípure. Huanäi senuk jákun nee ä jaasek áman sisime; juka senuk éntok: “Binë huéiye”, ti nee áu jiaj inou

sisime; juka ín sáhuëu jita nee ä yáa sáhuey, ä jojoa.

¹⁰Huanäi Jesús ínel ä jiaj ä jíkkajaka, áa bétana buére éeak. Huanäi ínel ámeu jiaahuak, jume áa sáu katemmehui:

—Lütüriapone ínel enchimmeu jiaahua, pueblo Israelpo júnene kaa ä téula, juka Diostat úttesi éehuamta. ¹¹Inenne két enchimmeu jiaahua, juebénakam yáijnake, täata yeu huë bétana entok täata áman huéchë bétana; huanärim Abrahamtamak, Isaactamak entok Jacobtamak jotenake, jum téhuekapo Diosta réytaka nésahuëpo. ¹²Të huame Diosta üusimpo näikiatukaihuim, päkunim kaa machikun yeu bébna; ímirim kökosi éaka buannake, emo tám kumeka.

¹³Huanäi Jesús sontaro yäuttau ínel jiaahuak:

—Ámanë huéiye, bueituk em ä súalekä páman yáatunake.

Huanäi huämi orapo jü jóapo sáyhuame sep tüirilataka taahuak.

Jesús Perota asu kökoremta tütek

(Mr. 1:29-31; Lc. 4:38-39)

¹⁴Jesús Perota jóau yepsak. Huanäi Perota asu bitchak, táij huécheka bökamta. ¹⁵Huanäi mámpo áachä mámtek, jü táij huéchiria ä tójjak; huanäi yejteka jita am joria táytek.

Jesús juebena kökoreme tütek

(Mr. 1:32-34; Lc. 4:40-41)

¹⁶Të chúkula tukariu yúmako, juebénakam lemooniom jípureme áu nüpahuak; huanäi jü nokiy jume lemooniom yeu béebak,

entok jume kökoreme simem tütek, 17 jukä profeeta Isaíasta nokakäu chúpnaکہ béchibo, ínëli ä jiäpo: “Áapo juka itom kökoa nüka entok itom kökosi éäu núk siika.”

Jume Jesústat sáu kat báreihuim

(Lc. 9:57-62)

18 Jesús juka genteta áa chíkola anemta bíchaka, nésahuek bahue huáyтана bíchaa kat béchibo.

19 Senu escriiba áu yepsaka ínel áu jiaahuak:

—Maestro, jákun em huëu bíchane émomak huéenake.

20 Jesús ínel áu jiaahuak:

—Jume ayesim buía guojökum jóuhuak; jume huikichim éntok toosak; të ínapo jü Yoremta Üusi jita mútekaka ín bönakeu júnene kaa jípure.

21 Täbui, ä disciipulohua ínel áu jiaahuak:

—Señor, nechë licencia áman sika bát ín áchay ín máanake béchibo.

22 Jesús ínel ä yómmiak:

—Ino sáukë huéiye, Akë am tójja eläpo jume kökkolam bem kökkolam máanake.

Jesús buere jékata yánti tahuatuak

(Mr. 4:35-41; Lc. 8:22-25)

23 Áapörík barcopo jámuko, ä disciipulom áa sáu sájjak.

24 Huanäi buere jéka bahuepo áu tóboktiak; jume báa máresim éntok röakteka barcotam patpattiy; të Áapo kótchey. 25 Ä disciipulom áu yájaka ä bússak, ínel jíaka:

—Señor, jítomë jínëu, bueítukte abe kókkol!

26 Áapo ínel ámeu jiaahua:

(San Mateo 8:25)

—¿Jatchiakasem májhue, eme yoremem kaita súalëram?

Huanäi yejteka, jü jekatau entok bahuetau kutti nónokak; huanäi síme yánti taahuak.

²⁷Huanäi jume yoremem áa bétana buére éiyay, ínel jíaka:

—¿Jábesa ìri yoreme, juka jekata entok bahueta sáhueme? Ímëi éntok ä nokäu johua!

Jume gadarenom lemooniom jípureme

(Mr. 5:1-20; Lc. 8:26-39)

²⁸Ínëli bahue mayoa huáyтана ä yepsako, gadarenom buiäpo, guoyikam ä nánkek, lemooniom jípureka, ánimam mamahuäpo yeu sákalataka; jujuëna jéjyehuiaka chuu yoyolim bénaaka. Íári béchïbo ìri böot kaabe ára áma huam huéiyey. ²⁹Huanärim chay nónokak, ínel jíaka:

—¿Jítasë itomak jípure, Jesús, Diosta Üusi? ¿Jachë itom kaa pappeetua báreka äbo yepa, ketune kee tiempota yúmaisú?

³⁰Ímï éntok ili ámeu mékka juebena kohuim áma jíbuä sásakay.

³¹Huanäi jume lemooniom jiokot áu nookak, ínel jíaka:

—Itom yeu béebakäteko, huame kohuimmechë itom kimutua.

³²Huanäi Áapo ínel ámeu jiaahuak:

—Ámanem kaate.

Huanäi bempo yeu sájaka kohuimmet kímmuk; ínëli síme huame kohuim siba bënëku ámanim bahuéu kón huátteka áma kókkok.

³³Huamë kohuim suayaïhui éntok tennek. Huanärim buere jóärau yájaka símeta ettejhuak, jáchin jume lemooniom jípureïhui jita ámeu yeu sikähui. ³⁴Huanäi síme jume buere jóäraapo jóakame, Jesústam nankirika yeu sájjak. Huanärim ä bíchaka jiokochim áu jiaahuak, bem buíäraapo yehuä huéé sáhueka.

Jesús káráktilata tütek

(Mr. 2:1-12; Lc. 5:17-26)

9 ¹Huanäi Jesús barcopo jámuka, baubäa huáyтана bíchaa siika. Huanäi ä pueblou yepsak. ²Ímïri am aneyo, senu yoreme káráktilataka áu nüpahuak, ä jípetekpo bösimeka. Huanäi Jesús Diostat éehuamta ámet bíchaka, jü káráktilatau ínel jiaahuak:

—Katë kóm éiya, ín üusi; em Dios bejrim bétanë jiokorihuak.

³Huanäi jume escriibam bem jíápsipom ínel jiaahuay: “Íri Diosta bėj-reka nooka.” ⁴Të Jesús am jüneriaka jita éehuamta am jípureïhui huanäi ínel ámeu jiaahuak:

—¿Jatchiakasem kaa tüisi éiya enchim jíápsipo? ⁵Bueituk, ¿jita nokisu chë kaa obiachi: “Em Dios bejrimmeche jiokorihua”, ö “Yejteké náa huéiye”? ⁶Bueituk enchim jüneenakë béchïbo, juka Yoremta Üusi ímï bufapo úttiata ä jípurëhui, jume Dios bejrim ä jiokorinakë béchïbo.

Huanäi jü káráktilatau ínel jiaahua:

—Yejteké juka em jípetekta nüka, em jóau bíchaa huéiye.

⁷Huanäi áapo yejteka, ä jóau bíchaa siika. ⁸Jü gente éntok ä bíchaka, áa bétanam buere éiyay. Huanärim Diosta úttiley, yoremem úttiata am mákakä béchíbo.

Mateo núnuhuak

(Mr. 2:13-17; Lc. 5:27-32)

⁹Jesús áma huan huéeka ä bitchak juka yoremta Mateo ti téhuaakamta, yäura tómita náu totoijhuäpo bankopo kátekamta. Huanäi ä núnnuk, ínel áu jíaka:
—Ino sáukë huéiye.

Huanäi kíkteka áa sáu siika.

¹⁰Ínel yeu siika, huämi jóapo, Áapo mesau kátekay, jume yäura tómita náu totojame kéchim áma yájjak, entok huate yoremem kaa türik joaka jíapsame. Huanärim Jesústamak mesau jotek, entok ä discípulommaki.

¹¹Jume pariserom íkai bíchaka, ä discípulommehuim ínel jiaahuak:
—¿Jatchiaka jü enchim Maestro ámemak jibuä, jume yäura tómita náu totojammaki entok jume kaa türik joaka jíapsammaki?

¹²Jesús íkai jíkkajaka ínel ámeu jiaahuak:

—Jume kaa kökoreme katim mérikota huáatia; të jume kökoreme ál-la. ¹³Sájakem át suaka ä bitcha, jáchin ä jiau bárëhui: “Emo nák jiokolihuamtane huáatia; kaa animaalim sáhuamta.” Bueítuk kanne huame Diosta bíchäpo lútula jíapsame jínëu báreka yebij-la, ál-la Dios bejrita joame, emo am jíapsi kúaktianakë béchíbo.

Ayunota bétana temayhuame

(Mr. 2:18-22; Lc. 5:33-39)

¹⁴Huanäi jume Juanta discípulom áu yájjak, ínel jíaka:
—¿Jatchiaka ítapo entok jume pariserom juebénasi äayuna, em discípulom éntok ëe?

¹⁵Jesús ínel ámeu jiaahuak:

—¿Jachu jum emo jubiahua pajkopo núnurim sirokaka áma annake jáni, juka jubemta ketune ámemak aneyo? Èe, të taahuari yúmanake, júka jubemta bem uhuanähui, huanäi ál-lam ayuunanake.

¹⁶Kaabe súpë mueram sánko bemelamey am chäbuänake; bueítuk jü sánko beméla báksiahuakátek náu simnake, huanäi chë buekasi sütünake.

¹⁷Entok kétchi jü vino bemela kaa huakäbia bóosa örapo tottöhua, íneli yáahuakátek jü huakäbia bóosa öram síusiute; jü vino entok guötinake, entok jü huakäbia bóosa kaa türika tatahua, të jü vino bemela, huakäbia bóosa bemelaku tottöhua. Huanäi íneli náu bibinhuatu.

Jairota maala entok jü jámmut

Jesústa sánkobet mámtekame

(Mr. 5:21-43; Lc. 8:40-56)

¹⁸Të bát íkai áapörík ámeu nokaysu, senu judío sinagogapo tekiakame áma yepsaka áu tónnommea kíktek, ínel jíaka:

—In maala jübuéla muukuk; të áman sika áa béppa enchi mámtek jíapsinake.

¹⁹Huanäi Jesús kikteka, áa sáu siika, ä discípulommaki. ²⁰Íneli

ä huéesimey, senu jámut dooce huásuktiapo ójbo át yeu huéeka kökoreme áma bétana áu rúktek. Huanäi ä sánkobet mámtek.

²¹Bueituk áapo ä jiápsipo ínel éiyay: “Kíane ä sánkobet mámtek junne, türilatakane tahuanake.”

²²Huanäi Jesús kúakteka ä bíchaka ínel áu jiaahuak:

—Empo jámmut, katë kóm éiya.

Jü Diostat em éau enchi tütek.

Huanäi naateka jü jámut türilataka taahuak.

²³Jesús éntok sinagogapo tekiakamtau jóau kibakeka am bítchak, jume baka kusiammey jiponame entok juka genteta naa múksi kaa huéeläpo anemta.

²⁴Huanäi ínel ámeu jiaahuak:

—Yehuem kaate, bueituk i usi jámut kaa mukila, ál-la kótche.

Huanärím ä junneriay. ²⁵Të juka genteta yeu sákatuasuk, áman kibakeka, mámpo ä buíssek. Huanäi yejtek, jü ili jámmut.

²⁶Jü ímí yeu sikame síme buíarat buéresi jüneriahuak.

Guoy liliptim bíchakam taahuak

²⁷Jesústa áma huam huéeyo, guoy liliptim áa sáu sájjak, chay nokpo ínel jíaka:

—¡Itomë nák jíokole, empo Davidta Üusi!

²⁸Të ínëli jóau ä yepsako, jume liliptim áu yájjak. Huanäi Jesús ínel ámeu jiaahuak:

—¿Jachem ára íkái nee yáa máchile?

Huanäi bempo inëlim áu jiaahuak:

—Jehui, Señor.

²⁹Huanäi pújpo ámet mámtek, ínel jíaka:

—Enchim ä súalekä páman enchimneu yáatunake.

³⁰Huanäi bem pusim étapotaka taahuak. Jesús éntok tüisam téjhuak, ínel jíaka:

—Huitti nokhuäpo íkái kaabe ä jüneríanake.

³¹Të bempo huämi buiärapo yeu sájaka, simetam nok táytek, buéresi jita ä joähui.

Senu muro nookak

³²Chúkula bempörím yeu kateyo, huépul muro áu nüpahuak, lemooniota jípureka.

³³Juka lemooniota yeu béebiak, jü muro nookak. Jü gente éntok áa bétana buére éaka ínel jiaahuay:

—Ímí Israel buiärapo, ¡jauhuey júne kaa bíttuk jü én itom bíchähui!

³⁴Të jume pariserom ínel jiaahuay:

—Jume lemooniomneu yäutta téhuampo jume lemooniom yeu bébba.

Jü et chúpila juebenna

³⁵Jesús ámet naa huéiyey buére pueblommet entok ili pueblommechi, bem sinagogampo am majtiaka juka réy nésaupo evangeliota; takaa huantiriata entok kökoata pueblopo bem jípurëu am úhuak.

³⁶Ínëli juka genteta juebenak bíchaka, am jijiokolek, bueitukim kía tójtaka chíbejtilatukay, kabaram kaa kabyerokä bénasi. ³⁷Huanäi ä discípulomneu ínel jiaahuak:

—Lútüriapo jü et chúpila juebenna, të jume áma tekipanuame éntok kaa jaiki. ³⁸Áhuem nooka,

Señor etta áttiakamtahui, bueïtuk tekipanuanakeme etta ayukäu am bíttuanake.

Dooce apóstolim yeu púahuak

(Mr. 3:13-19; Lc. 6:12-16)

10 ¹Huanäi jume ä dooce discípulom núnuka, úttia yäuraata am mákkak jume lemoonio espíritu chïcha machim yeu am bébnakë béchïbo, entok jume huantiriam jïpureka kökoreme am tütenakë béchïbo.

—Jume kaa judíom böommechem kaa kannake, entok samaritano jóärahuem kaa kimunake. ⁶Ál-lem israelita jóammet bát kannake, jume kabaram Bénasi emo tárulammehui. ⁷Ámanem kateka ä nooka, ínel jíaka: “Jü téhuekapo réy nésauro äbo jëla huéiye.” ⁸Kökoremem tüte, lepra sähuakame këtchi; kökkolamem jíabitetua, lemooniomem yeu béeba. Kíalem mikpo ä mabet-la;

(San Mateo 10:1)

²Ímerimme jume dooce apóstolim téhuam: Bát huéeme jü Símmom tíame, Peero ti téhuaakame, entok Andrés ä sailahua, Jacobo Zebedeota üusi, entok Juan ä sailahua, ³Felipe, Bartolomé, Toomas, Mateo jü publicano, Jacobo Alfeota üusi, Lebeo jü Tadeo ti két téhuaakaihui, ⁴Símmom jü cananista entok Judas Iscariote, ä nénkinakëihui.

Jume doocem tékkil

(Mr. 6:7-13; Lc. 9:1-6)

⁵Jesús ímëi doocem áman bíttuak. Huitti am téjhuak, ínel jíaka:

ínëlem huatem ä miika.

⁹Enchim huikoj bóosapem juka tómi sahalita, tómi tósalita, cobre tómita, katem áma ä huériunake. ¹⁰Éntokem kaa bóosapo nüuka boojonake, éntokem kaa guoy sánkota huériunake, entok kaa guoy páares boocham, entok bóroniata junne; bueïtuk jü tekipanuame buáhuamta kía ä mabetnakë béchïbo, lütüriata jïpure.

¹¹Të ják junne buére jóärapo, ö ili jóärapo enchim kimunakepo, nátemajëem jábesu áma Diosta bétana enchim mabetpo yúmala.

Huanärem áma taahua, enchim áma yeu sákäu tájti. ¹²Entok jum jóapo enchim yájäpem am tebotua. ¹³Huanäi jume ími jóakame enchim am mabetpo yúmalatuk, jü yánti éaka enchim Dios huáatëu ámemaktunake; të kaa enchim am mabetpo yúmalatuk, jü yánti éehuaka enchim Dios huáatëu enchimneu nóttinake. ¹⁴Të jábe ä jóapo kaa enchim mabetakátek, entok juka enchim nokäu kaa jíkkajakátek, yehuem kaate huämi jóapo ö buére jóarapo, huanärem enchim guókpo juka tóröchiata tátake, Diosta noki kaa am mabetaka béchïbo. ¹⁵Lútüriapone ínel enchimneu jiaahua, júnak táapo juka bette nokta chúpeyo, chë júne jìokot machinake, jume ími jóarapo jóakame béchïbo, bueítuk Sodoomapo entok Gomoorapo jóakame béppa.

***Itom guojajjanähui äbo
yúmanakeme***

¹⁶Ínapone enchim kabaramtukä bénasi robom násukun enchim bíttua. Eme éntok jáchin juka bakotta ára áhuä suaya bénasem emo suaya, entok jáchin juka guókouta kaitau suaka yánti ä jiapsä bénasem emo nüye. ¹⁷Yoremem betanem emo suaya, bueítukim yäura conciliou enchim yeu tóijnake, entokim bem sinagogampo enchim bemmuchatebonake. ¹⁸Gobernadorim entok réyesim bíchäpem yeu tóijna, enchim nee súalë béchïbo. Inëlem juka ino bétana huémta ámeu noknake,

bempörimmehui entok kaa judíommehui. ¹⁹Të yäuraata mámpo joahuak, katem jáchin éiya, jita enchim noknakëhui; bueítuk huämi horapo akem ä mákna, jita enchim noknakëhui. ²⁰Bueítuk eme katem enchim éäpo noknake, ál-la jü enchim Áchay Espíritu enchim tempo yeu ä huéetuanake, juka nokta.

²¹Sailakame ä sailahua yäura mámpo tóijnake ä mënä béchïbo; jü áchayri éntok ä üusihua; usiarihua éntok bem áchayrim béj-reka jáptenake, am súaná béchïbo. ²²Simetakam enchim omtianake ín téhuam béchïbo; të jábe ä jiapsäu tájti kaa áu náyoteme, ìri jínëutuna. ²³Ími buére jóarapo Diosta enchim súalë béchïbo omtiahuátek, täbui jóarau bichem kaate, bueítukne lútüriapo ínel enchimneu jiaahua: kee jee jume buére jóarau israelitammet enchim naa katchuy, jü Yoremta Üusi yebijnake.

²⁴Jü majtiahuame kaibu ä majtiakamta béppa chë yörisi machinake; jü tekokame júne kaibu ä teko béppa bát huéenake. ²⁵Jü majtiahuame ä majtiakamta bénasi áu jípu báanake; jü tekokame két ä teko bénatu báanake. Jü familiapo áchaytam Beelzebú tíiya; jume jóapo usiarim éntok chë júnem buére áuna.

***Jábetasute máujnake**
(Lc. 12:2-9)*

²⁶Juari béchïbo, katem am májhue; jü énotaka ayukame jíba júneriana, entok kaa bíthuäpo órekame júne két

jüneriana. ²⁷Juka kaa machikuu enchimneu ín nokäu, emëem machikuu ä nooka; entok juka lauti kaa kusisi nákampe enchim jíkkañä, kárichem jikat jámuka huatemneu kusisi ä nooka.

²⁸Entok katem am májhue jume takaata ára mëame, tem juka jíapsita kara mëa; Diosta ál-lem majhuë, huaka jíapsita ára mëamta, entok juka takaata infierno béetëpo ára jímmamta.

²⁹Éntokem át suuhua: ¿Jachu kaa ili guoy huikichim huépul ili tómipo nénenkihua jáni? Júnentaka junne, huépülaka júne kaibu buíau kón huénnake, itom Dios Áchayta kaa ínel éayo. ³⁰Júnentaka junne, síme enchim kóba chonim náikiarimme. ³¹Íári béchïbo, katem májhue; eme chë júne béj-re, yún ili huikichim béppa.

Jume yoremem bíchäpo nee täyatebome
(Lc. 12:8-9)

³²Entok jábetaka junne yoremem bíchäpo nee täyatebome, ínapone két ä täyatebonake, ín Áchay téhuekapo kátekamta bíchäpo. ³³Të jábetaka junne yoremem bíchäpo kaa nee áu täya tíame, ínapone két kaa ino ä täya tíanake, ín Áchay téhuekapo kátekamta bíchäpo.

Jesústa béchïbom emo náikimtek
(Lc. 12:51-53; 14:26-27)

³⁴Të katem ínel emo éetua buíau kóm yebij-la yánti jíapsihuamta huériaka; bueítukne kaa yánti jíapsihuamta nüpa

báreka yebij-la, ál-la ejparammea náu nássuahuamta. ³⁵Bueítukne yebij-la, juka yoremta ä áchaymak nok nássuatua báreka, entok juka jámut asoahuarita ä áyemaki, entok júka jaborayihua ä asekamaki. ³⁶Jume ä jóapo yoremtamak aanim, akim ä béj-reka áamak annake.

³⁷Ä áchayhua entok ä áyehua ino béppa nákeme, kaa ä jípuo yúmala, ínomak áhuä náikianakëhui; ánëli kétchi ä úusihua entok ä malahua íno béppa nákeme, két kaa ä jípuo yúmala, ínomak áhuä náikianakëhui. ³⁸Entok hua kaa ä kúruj püaktiaka íno sáu huéeme, két kaa ínomak áu náikiapo yúmala. ³⁹Ä jíapsihua jariaka ä tíakame ä tárunake; hua ä jíapsihua ino béchïbo tárुकame éntok ä téunake.

Yore béjtua huame
(Mr. 9:41)

⁴⁰Jü enchim mabetame, nee mabeta; entok hua nee mabetame, Diosta nee äbo bíttuakamta mabeta. ⁴¹Jü profheetata mabetame ä profheetatukä béchïbo, profheetata béjtuanä béekik mabetnake; entok hua lútula jíapsamta mabetame lútula ä jíapsä béchïbo, juka lútula jíapsaka béjtuanä béekik mabetnake. ⁴²Jábetaka junne senu vaaso sébe báam jíba am mikakátek, ímëi ili usim ín discípulomtukä béchïbo, lütüriapone ínel enchimneu jiaahua, kaibu ä tárunake, juka ä béjtuanähui.

Jume Juan Bautista noki huériame
(Lc. 7:18-35)

11 ¹Chúkula Jesús ä dooce discípulom téjhuasuka jita

am jonákë bétana, am majtiaseka yeu siika, ámeu nokaka bem jóáram beekatana.

²Juan Bautista cárcelpo káteka ä jikkajak, Cristota joähui. Huanäi guoy ä discípulom áu bíttuak, ³ä temay béchibo:

—¿Jachë empo ájaria jü yebijnakeme, ö täbuike boobinnake?

⁴Jesús ä yómmiaka ínel ámeu jiaahuak:

—Ámanem sájaka Juanta téjhua, juka enchim jikkajähui entok enchim bíchähui. ⁵Jume lilipim bitcha, jume lolöim naa kaate, jume lepra sähuata jípureme türia, jume nanakapim jikkaja, jume kókkolam jíabite, jume poloobemmeu éntok evangelio ámeu nokhua.

⁶Yúmalasi al-leehuamta jípunake, hua kaa inot tēitekame.

⁷Chúkula bempörim sákayo, Jesús genteta ettejoria táytek, Juanta bétana:

—¿Jábetasem bít báreka ánia see päriau yeu sájjak? ¿Bakata jekay yoohuamta? ⁸Ö, ¿jitasem bít báreka yeu sájjak? ¿Yoremta musäla uyorisi tápsiolai áu sánkotualata? Bueituk jume musäla uyorosi emo sánkotualame, réyesim jóapom aane. ⁹Të, ¿jitasem bít báreka yeu sájjak? ¿Senu profetata? Jehuiteriapone enchim téjhua, áapo chë profetata béppa.

¹⁰Bueituk fári bétana jiojteri:

Ínëline ínapo áman ä bíttua, juka ín nésahui émpat huéiamta;

Áapo juka böota tútenake, em huéenake pámani.

¹¹Lútüriapone ínel enchimmeu jiaahua, jume jámuttat yeu yoremtulame násuku, kaabe Juan Bautistata béppa chë ériahuaka áu tóboktiala. Júnentaka junne, téhuekapo réy nésauta ayukäpo chë kaa ériahuame áa béppa chë yöhue.

¹²Juan Bautistata taahuarimet naateka én tájti, jü téhuekapo réy nésauri úttiata johua; jume ä nü báareme éntok úttiitam joaka ä nüye. ¹³Bueituk síme jume profetam entok jü ley, Juanta yepsäu tájti, Diosta bétanam nookak. ¹⁴Én éntok, eme ä mabet bárëtek, áapo ínel jü Elías äbo yebijnakēihui. ¹⁵Jü jikkaij béchibo nákakame ä jikkaijnake.

¹⁶¿Am jábeta bënë tánake jáni, íkai yöremraata? Jume usim jübua yoyötume bēnamme; jume plaazapo joka bem jálaimmeu chayeme, ¹⁷ínel jíaka: “Baka kúsiayte enchim jiponriak, të katem yëka; entokte siroksi enchim buik-riak, éntokem kaa buaanak.”

¹⁸Entok Juan két äbo yepsak, kaa jibuäka entok kaita jëyeka; huanärem lemooniom ä jipurē tíiya. ¹⁹Huanäi ínapo Jü Yoremta Úusi yepsak, símeta buäyeka entok símeta jëyeka; huanärem ínel jiaahua: “Jo ímī aane, jü yoreme jibuära entok vino jëyëra; Diosta bejrim joame entok yäura tómita náu totójame amiigoka.” Të jü kóba súahua Diosta bétana lútula huéeme tüisi huéeka bíttunake.

Jü pueblommeu kókosi huéenakeme

(Lc. 10:13-15)

²⁰Huanäi kuttíflasi ámeu nok táytek, jume buére jóárapo

joomemmehui, bueituk juka buéresi yún jita ámeu ä yák junne, kaa emo am jíapsi kúaktiakä béchíbo. Huanäi ínel ámeu jiaahua:

21—¡Empo Corazín, jikot machisi emou huéenake! Entok, ¡emohui Betsaida! Bueituk jum Tiropo entok jum Sidónpo jü buéresi johuame ámet yáahuakätek, enchimneu ä yáahuakä bénasi, bínhua naatekam chukurik sánkoteka emo jíapsi kúaktiasu éiyey, entokim emo nápojtuaka bem sirokäu jüneriatebo éiyey. **22**Huäri béchíbone ínel enchimneu jiaahua, Diosta bíchäpo yäura bít-huamta taahuari yúmayo, eme chë júnem jikot emo bínnake, jume pueblom Tiropo entok Sidónpo jíápsame béppa. **23**Empo pueblo Capernaum, téhuekau tájti emo tóboktia máchileka éame, bétukum infierno tájita béetëhuë kóm jímmana. Bueituk jü buéresi emo násuk yáahuakäme, Sodoomapo yáahuakätek, én tájti buére jóäraatu éiyey. **24**Íari béchíbone ínel enchimneu jiaahua, Diosta bíchäpo yäura bít-huamta taahuari yúmako, eme chë júne jikot emo bínnake, Sodooma buiärapo jíápsakame béppa.

Inohuem sájaka jimyore

(Lc. 10:21-22)

25Íkái noksuka Jesús ínel jiaahuak:

—Enchine úttile, ín Átchay, téhuekapo entok buápo símem béppa yótaka nésahueme; bueituk

jume kóba súakame entok jita täyame, íkäre am ésoriak. Huanäre jume ili usimneu yä machiriak. **26**Jeehui, ín Átchay, bueituk émpë junëli ä türek.

27‘Símetaka im mámpo tóij-ri, ín Áchay bétana; entok Diosta Üusiapo kaabe nee täya, ín Áchay jíbba, entok ä Áchayhua két kaabe ä täya; ál-la ä Üusihua jíbba të Áapo huame ínel ä éäpo ä täya äü, ámeu yä machiria. **28**Inohuem kaate, símetaka tekipanualataka lottilame entok püaktilame; ínapone enchim jimyoretuanake. **29**Juka tékilta enchim ín mákähuem nüye, éntokem inot ä täya, juka lütüriata. Kanne béttek jíápsék, entokne yánti ino nüye; jünëlem enchim jíápsipo jimyorehuamta téunake. **30**Bueituk jü enchim ín boojoria äü kaa obiachi; entok jü püaktiria kaa tua bétte.

Jimyore táapo discípulom tirijko bújam chúktiay

(Mr. 2:23-28; Lc. 6:1-5)

12 **1**Huámëchi taahuarimmet Jesús tirijkom etpo áman huéiyey jimyore táapo. Ä discípulom éntok tébäurey; huanärim tirijko bújam chúktiaka am buä táytek. **2**Jume pariserom am bíchaka, ínelim áu jiaahuak:

—¡Akem am bítcha, jó! Jume em discípulom jimyore táapo kaa jojohuamtam johua.

3Të Áapo ínel am yómmiak:

—¿Jachem kaa ä nok-la, jum jiojteripo, jáchín juka Davidta ayukähui, áapo éntok jume

áamak aneihui tebüureka?

⁴Bueituk, ¿jáchin jum tiöpopo kibakeka, páanim Diostau bíchaa näikiarim buäka, áapo entok jume áamak rejteihui? Katim am buäpo yúmalatukay, ál-la jume sacerdote tékilta tiöpopo joame jíbba. ⁵¿Jachem kaa ä nok-la, juka leypo jiojteta, jáchin jum jimyore táapo, jume sacerdotem tiöpopom bem tékil jojoa, entokim kaa Diosta bejre? ⁶Júntuksanne ínel enchimneu jiaahua: Senu ímí aane, tiöpota béppa chë yörisi machika. ⁷Bueituk eme júniäteko jáchin ä jiau bárëhui: “Juka yore nák jíokolihumtane huáatia, kaa jume animaalim altarpó Diostau totoijhuamta”, huanäi ál-lem kaa bétte nokta ámet nok éiyey, jume kaita kúlpakammechi. ⁸Bueituk ínapo jú Yoremta Üusi jimyore táhuarita béppane yaurata úttia nesauta jípure.

Jü yoreme huakiam mámakame

(Mr. 3:1-6; Lc. 6:6-11)

⁹Huämi áman yeu sika bem sinagoogau yepsak. ¹⁰Ímíri senu aaney, huakiam mámaka. Huanärim Jesústa nátemajek, ä nätua báreka:

—¿Jachu lútula huëpo türi, jimyore táapo jábeta tüte béchïbo?

¹¹Áapo ínel ámeu jiaahuak:

—¿Jábesu enchim násuk senu yoreme huépülak kabaraka, jimyore táapo guójöku kóm ä huéчек, jachu kaa áu mámtéka yeu ä huíknake jáni? ¹²Ä ínëlitunakey, ¿jachu kaa chë júne béj-re jú yoreme, kabarata béppa? Íári béchïbo, türi jimyore táapo túhuata yáa béchïbo.

¹³Huanäi jú yoremtau ínel jiaahuak:

—Em mámamë rútuکتيا.

Huanäi áapo am rútuکتيا; huanärim türilatáka taahuak, jume senu mámam bënasi. ¹⁴Chúkula jume pariserom yeu sájaka, náu ettejhuak, Jesústa më béchïbo.

Diosta nésauri joame yeu púari

¹⁵Jesús íkäi júneriaka, sékána bíchaa siika. Huanäi juebena gente áa sáu sájjak, entok kökoreme simem tütey, ¹⁶entok kuttílasi ámeu nookak, kaa yeu áu buíjnä bétana. ¹⁷Bueituk junëli áhuä chúpanakë béchïbo, juka profeta Isafasta nokakähui, ínel ä jíako:

¹⁸Jü nésauta nee joriame ímí aane;

íkáine yeu púala, ín nákehui; ín jíapsi áa bétana al-leiya; ín Espíritune áa béppa órenake. Huanäi kaa judíommeu Dios yáura bít-huamta noknake.

¹⁹Kaabetamak nok náassuanake, entok kaa chay noknake, entok kaabe ä nokäu jikkaijnake, jum böommechi.

²⁰Juka sána ríutilata kaa bóula kóttianake, entok kántela pabiilo buiichiamta kaa tuchanake, áapörík lútüriata jípureka ä nésahuepo ä yosíu tájti.

²¹Jume kaa judíom éntok, ä téhuampom át éaka ä boobinnake.

Espíritu Santota béj-reka nokhuame

(Mr. 3:19-30; Lc. 11:14-23; 12:10)

²²Huanäi senu lemooniota

jípureme áu nüpahuak, líptitaka entok múurotaka; të Jesús ä tütek. Ínëli jü lípti entok múuro bitchak, entok nookak. ²³Huanäi sime gente át guómtilatata ínel jiaahuay:

—¿Jachu íri ájaria jáni jü Davidta Üusi?

²⁴Të jume pariserom ä jíkkajakam ínel jiaahua:

—Íri lemooniom yeu bébba, jü Beelzebú lemooniommeu yáutta úttiärayi.

²⁵Jesús jünéaka jita bénak bem éaihui, ínel ámeu jiaahua:

—Sime réy nación kaa nanabeu éaka emo näikimtelame lülüte, entok buére jóara ö kía jóuhua kaa nanabeu éatek, kaibum bínhua ára náu jíapsinake.

²⁶Entok jü Satanás, Satanásta yeu bébätek, áapo áu näikimtelatata tatahua. ¿Jáchisu jüntuk bínhuatunake jáni, jü réytaka ä néshuëhui? ²⁷Bueituk ínapo Beelzebúta úttiäray lemooniom yeu bébätek, enchim üusim, ¿jábata úttiäraysum yeu am bébba? Huári béchibo, jü enchim jiop-läpo, bempom yäura juezta bénasi enchim yuktianake. ²⁸Të ínapo Diosta Espíritu úttiäray lemooniom yeu bébäteko, tua lútüriapo enchimmeu yebij-la, jü Diosta réytaka néshuëhui.

²⁹Bueituk, ¿jáchisu senu ára áman kibake, jü yorem úttiakamta jóahui, jita ä úhuä béchibo, bueituk kaa bát ä súmakäteko? Huanäi ál-la juka jóapo ayukamta ára ä úuhua.

³⁰Jü kaa ínomak éame, nee béj-reka jíapsa; hua kaa ínomak jita náu tójame, ä chíbejtia.

³¹Huári béchibone ínel enchimmeu jiaahua, sime kaa tühua entok Diosta béj-reka béttek nokhuame yoremem yáari, jiokorina; të jume Espíritu Santota béj-reka béttek át nokhuame kaibu jiokorina. ³²Entok jábetaka junne Yoremta Üusi béj-reka nokakätek jiokorina; të jü Espíritu Santota béj-reka béttek át nokame, kaibu jiokorinake, ímí buíapo entok áman téhuekapo junne.

Jü júya ä takäpo täyana

(Lc. 6:43-45)

³³Jü júya türi, türik takanake. Të jü júya kaa türi, kaa türik takanake; bueituk jü júya ä takäpo täyana. ³⁴¿Eme kaa tü yóremem bakot usiarim! ¿Jáchisem türik noknake, kaa tü yórememtaka? Bueituk jíapsipo tápuni jü tempo yeu huéme. ³⁵Jü tü yóreme ä jíapsipo türik ayukä béchibo türik johua; jü kaa tü yóreme éntok, ä jíapsipo kaa türik ayukä béchibo kaa türik johua. ³⁶Të ínapone enchimmeu ínel jiaahua, sime nokta jájana kaa türik yoremem nokakäu, Diosta bíchäpo yäura bíh-huamta taahuari yúmakim jüneenake, kaa türik bem nokakähui. ³⁷Bueituk em nokakä bétana lútula huémta yáariana, entok em nokakä bétana bétte noki emót chúpana.

Yóremraa kaa tü éame señalta aahua

(Mr. 8:12; Lc. 11:29-32)

³⁸Huanäi huate escriibam entok pariserom akim ä yómmiaka ínel jiaahua:

—Maestro, juka kaa jaibu bít-huamta em joäute bít péiya.

³⁹Huanäi Áapo am yómmiak, ínel jíaka:

—Jü yóremraa kaa türík jíápseka ä jubimak kaa huépülsi áu nüyeme, Diosta ára jita joäu señalta aahua; tem täbui señalta kaa mákna, ál-la huaka Jonás profeetatau yeu sikamta jíbba. ⁴⁰Bueituk jáchin jü Jonás báij táapo entok báij tukaapo buére kúchuta tópapo anakä Bénasi, junéli kétchi ínapo jü Yoremta Üusi báij táapo entok báij tukaapo buíata bétuk annake. ⁴¹Jume yoremem Nínivepo joomem, Diosta bétana yäura bít-huamta taahuarit yúmak, íri yóremraa én kat-riammakim emo tóboktianake, bétte nokta ámet chúpä béchibo; bueituk bempom emo jíapsi kúaktiak, Diosta noki Jonásta ámeu nokako. Të én éntok senu ímĩ aane, Jonásta béppa chë yörihuame. ⁴²Entok senu reina suriu jometaka, jü én kat-ria yóremraatamak áu tóboktianake, Diosta bétana yäura bít-huamta taahuari yúmak, huanäi bétte nokta ámet chúpanake; bueituk áapo mékka buiära bétana yepsak, juka rey Salomóna tüisi jita täyäu ä jíkkaj báreka; të én éntok senu ímĩ aane, rey Salomóna béppa chë yörihuame.

Espíritu jaiti machi nóttekame

(Lc. 11:24-26)

⁴³Jü lemoonio espíritu jaiti machi yoremstat yeu sikátek, huakia buíapo ansisimnake, áma ä jimyorenakeu jariaka;

të kaa ä tíakáteko, ⁴⁴ínel jiaunake: “In jóaune nótti báare, ín yeu sikähui.” Huanäi áman yepsakátek, kaabeta áma téunake, ál-la chíchikta entok musála yáata. ⁴⁵Huanäi sika, guoy búsan lemooniom áa béppa chë mamachim núnake. Huanärim át kimuka áma jóatenake. Chúkula íri yoreme chë júne machika tahuanake, bannaataka béppa. Ínëli kétchi ámeu yeu huéenake, jü yóremraa én kat-riammehui.

Jesústa áiye entok ä sailahuam

(Mr. 3:31-35; Lc. 8:19-21)

⁴⁶Ínëli ketune gentetau ä nokayo, ä áyehua entok ä sailahuam pákunim aaney, áu nok báreka. ⁴⁷Huanäi senu ínel áu jiaahua:

—Em áiye entok em sailam pákunim aane, émomak nok báreka.

⁴⁸Áapo ä yómmiak, juka ínëli áu jíamta. Huanäi ínel jiaahua:

—¿Jábesu jü ín áiye? Entok, ¿jábesamme, jume ín sailam?

⁴⁹Huanäi ä discípulommeu lúl-la jikau mámteka, ínel jiaahua:

—Ímírim aane, jü ín áiye entok jume ín sailam. ⁵⁰Bueituk jábetaka junne ín Áchay téhuekapo kátekamta nésahui joame, júri ín saila, ín huaayi, entok ín áiye.

Et-leerota ejemplo

(Mr. 4:1-9; Lc. 8:4-8)

13 ¹Huäri taahuarit Jesús jóapo yeu siika. Huanäi bahue mayoat yejtek. ²Huanäi juebena gente áu náu yájjak. Áapo

éntok barcopo kibakeka, áma yejte. Jü gente éntok simetaka bahue mayoa see päriapo aaney. ³Huanäi juebenak am majtiak, ejemplommey ínel jíaka:

—Jü et-leero echíseka yeu siika.

⁴Huanäi ä echay, huate báchia böo mayoat huáttek. Të huikichim áma yájaka ä buäka. ⁵Huate éntok tétam násuk huáttek, kaa yún buíata ayukaipo. Huanäi läuti síhuek, kaa yún ä buíakaí béchibo. ⁶Të täata yeu sik tájjak, entok kaa ä nahuakaí béchibo huaakek. ⁷Huate éntok huícham násuk huáttek. Huanäi jü júya huíchära yötuka, ä jíabi mäak. ⁸Të huate buía türikuu huáttek. Huanäi taakak; huépul báchia síhueka cien báchiam ámuek; jü senu éntok sesentam; senu éntok treintam. ⁹Jü jíkkaj béchibo nákakame jikkajinake!

Jume ejemplom jita béchibotukähui

(Mr. 4:10-12; Lc. 8:9-10)

¹⁰Huanäi jume discípulom áu rúkteka, ínel áu jiaahuak:

—¿Jatchiakasë ejemplommey ámeu nooka?

¹¹Huanäi Áapo am yómmiaka ínel ámeu jiaahua:

—Bueítuk eme akem ä mák-ri, juka enchim át jüneenakähui, juka téhuekapo réy nésauta obiachisi maachik. Të bempörim éntok, ëe.

¹²Bueítuk jábe junne jita jípureme, chë júne huatek mákna; huanäi chë yún ä jípunake. Të jü kaita jípureme, juka ä jípurëu junne ä úuhuaana. ¹³Huäri béchibone ejemplommey ámeu nooka; bueítukim bíchaka kaa bitcha,

entokim jíkkajaka kaa jíkkaja, entokim kaa át jüneiya. ¹⁴Júnëli ámet áu chúpupa, jü profeta Isaíasta nokakähui, ínel jíaka:

Nákakem jíkkajinake, të katem át jüneenake;

éntokem bíchaka bínnake, të katem huitti át jüneenake.

¹⁵Bueítuk í pueblota jíapsi námakaka tahuala;

entokim náka páttilatata kaa jíkkaja;

entokim bem pusim páttiala, pusimmey kaa bít béchibo,

entok nákamme kaa jíkkaj béchibo,

entok bem jíapsiy kaa am jüneenakë béchibo.

Të ínëline kaibu ára am anianake.

¹⁶Të yúmalasi al-leeri

enchimmet ayka; bueítukem puseka bitcha, éntokem nákaka jíkkaja. ¹⁷Bueítuk tua lútüriapone ínel enchimneu jiaahua, juebena profetam entok juebena lútula Dios huáteme, akim ä bít péaka taahuak, juka én enchim bíchähui; të katim ä bitchak. Entokim ä jíkkaj péiyay, juka én enchim jíkkajähui, të katim ä jíkkajak.

Jesús juka et-leerota ejemplo am téjhuak

(Mr. 4:13-20; Lc. 8:11-15)

¹⁸Akem ä jíkkaja eme, juka ejemplo et-leerota bétana.

¹⁹Bueítuk jábe junne, juka réy nok nésauta jíkkajame, të kaa at jüniätek, íri báchiat böo mayoat ethuakamta bënna; bueítuk jü diablo áu yepsaka, úttiapo ä úuhuanake, juka ä jíápsipo

ethuakamta. ²⁰Entok kětchi jü tétam násuk ethuakame, یری júnen juka nokta jikkajaka, sep läuti al-leaka ä mabetnake. ²¹Të kaa tüisi naahuak; färi béchibo kaa bíbinhuatu; bueítuk Diosta noki béchibo obiachisi áu huée táytek entok kaa tüisi bít táytihuak, tēitinake. ²²Jü huícham násuk ethuakame, یری júnen juka Diosta noki jikkajakame; të jü ániat kaa yúmasi huéeme, entok jü yún bem tómi péäu, Diosta noki bem mabetakäu nánayote. Huanäi kaa tataka. ²³Të jü türi buíapo ethuakame, یری júnen nokta jikkajaka át jünéakame. Huanäi takanake. Huépuł báchia síhueka cien báchiam ámuenake; jü senu éntok sesentam; senu éntok treintam.

Júya tirijkom násuk ayukame ejemplo

²⁴Júchi täbui ejemplota ámeu nookak, ínel jíaka:

—Jü téhuekapo réy nésahui, juka yoremta ä huajpo tü báchiaata ä echakä bénna. ²⁵Të seenu, tirijkom áttiakamta ée béj-reme, tukaapo jume yoremem kócheyo, júya kaa türi báchiaata tirijkom násuk echaka siika. ²⁶Huanäi juka etta yótuka ä taka táytek, jü júya kaa türi kět áma síhueka yótuk. ²⁷Huanäi jume huajta áttiakamtau tekipanuame ínelim áu jiaahuak: “Señor, ¿jache kaa báchiaata türík áma eechak, em huajpo? ¿Játchiaka júntuk ket júya kaa türíka áma síhuek?” ²⁸Huanäi áapo ínel ámeu jiaahuak: “Jábe nee béj éame íkái yáuhuak.”

Huanäi jume áu tekipanuame ínel áu jiaahua: “¿Jachē áman sájaka itom ä popón íaa?” ²⁹Áapo ínel ámeu jiaahuak: “Ée, bueítuk jáchin aykem juka júya kaa türík pónátek, kět jume tirijkom áamak popónnake. ³⁰Akem ä tójja; éläposu nánabeu yótunake, juka etta jójonaka ä tóboktiahuäu tájti. Huanäi jume tirijkom chúktia naatehuayo, ínapone am téjhuaanake, jume tirijkom chúktíame, báchem juka júyata kaa türík náu tójaka, lolópolo ä súmma, ä táaná béchibo; të jume tirijkomem náu tójaka am éeria, jum färi béchibo káríta ín yáaläpo.”

Mojtaasa báchiaata ejemplo

(Mr. 4:30-32; Lc. 13:18-19)

³¹Júchi täbui ejemplota ámeu nookak, ínel jíaka:

—Jü téhuekapo réy nésahui, mojtaasa báchiaata senu yoremta ä huajpo ä echakä bénna. ³²Të یری báchia lútüriapo síme báchiam béppa chē ilitchi; të yótukátek síme júya júrim béppa chē yoyötu. Huanäi júya buëuruka tatahua. Íneli jume huikichim téhueka bétana áu yájaka áma totosate.

Levaduurrata ejemplo

(Lc. 13:20-21)

³³Júchi täbui ejemplota ámeu nokaka, ínel jiaahuak:

—Téhuekapo réy nésahui, levaduura jámutta nükäu bénna, báisi jünakteri ariinampo ä töak. Huanäi síme náu kúteka huécheka taahuak.

***Jáchin Jesústa ejemplommea am
majtiähui***

(Mr. 4:33-34)

34 Jesús íkäi simeta ejemplomney ámeu nookak, jü gentetahui. Am majtiätek, ejemplomney jíba ä jojoay, **35** bueituk íkäi profheetata nokakäu áhuä chúpanakë béchibo, ínel ä jíakähui:

Ejemplomneyne ín teni étaponake,
huaka ániata kësampo naateka éspotane étapoka ä jüneriatebonake.

Jesús ä jüneriatebo, juka júya kaa türi ejemplota

36 Jume gentem sákatuasuka, Jesús jóapo kibakek. Huanäi jume discípulom áu rúkteka, ínel áu jiaahua:

—Itomë téjhua jáchin ä jiau bárëhui, juka júya kaa türi huajpo ayukamta ejemplo.

37 Am yómmiaka Áapo ínel ámeu jiaahua:

—Ínapo jü Yoremta Üusi jü tü báchiata echame. **38** Huaj päria ínel jü ánia; jü báchia türi éntok, jume réy nésaupo usiarim; jü júya kaa türi éntok jü kaa tü yóreme diablo usiari. **39** Jü kaa türük echákame ínel jü diablo yore béj-reka huéme; jü tirijko chúpila tóboktiahuame éntok ánia lüteme; jume etta tóboktéame éntok ángelesimme. **40** Jáchin juka júya kaa türük popónhuaka ä táahuakahui, ilë bénanake, jü ánia lüteme. **41** Jü Yoremta Üusi ä ángelesim áman bíttuanake,

jum réytaka ä néšanuëhui, jume kaa tühuata huatem jotuame entok jume kaa türük joame náu am tóijnakë béchibo.

42 Huanärim ornota béetëu am guötianake. Ímërim emo tam kumeka buannake. **43** Huanäi jume yúmalasi Diosta néshahui joame, bem Áchay réytaka néshahuepom tää machiriata bénasim bélojkosi bíttunake. ¡Jü jíkkaij béchibo nákakame jíkkaijnake!

Tesooro éson

44 Entok kétéchi jü téhuekapo Diosta réy nésauroi tómi béjhuata júya päriapo ésona bënna. Huanäi senu yoreme ä tíaka, júchi ä éssok. Íari béchibo tüisi al-leaka simeta ä jípurëu nénkaka, huanäi huákäi buíata jínnuk.

Jü téta perla yún béj-reme

45 Entok kétéchi jü téhuekapo Diosta réy nésauroi juka jábeta jita jínnü bënna. Íri türi perlam jariaka am jíjinnu. **46** Huanäi juka perlata ujjolisi musála machik téaka, sika simeta ä jípurëu nénkaka, ä jínnuk.

Jume jíterim

47 Ínëli kétéchi jü téhuekapo Diosta réy nésauroi jíterim bënna. Ímëri bahuéu jímmahuakätek, kúchum kaa nánälaim nunüye, tuttürim entok kaa tuttürim. **48** Huanäi senu huëpo tápunakätek, mayoau bícham yeu huíhuikhua. Huámërim joteka jume türim yeu píaka, huaripom am öore; jume kaa türim éntokim pákun yeu

guöguötia. ⁴⁹Ilë bénanake jü ánia lüteme: jume ángelesim yeu kannake; huanärim jume kaa tühuata joame näikimtenake, jume yúmalasi Diosta nésahui joame násuku. ⁵⁰Huanärim horno béetëu guötiana; ímírim emo tam kumeka buannake.

*Tómi béj-reme jauhuey
huéri entok bemela*

⁵¹Jesús ínel ámeu jiaahua:

—¿Jachem símekut júniaka taahua?

Huanäi bempo ä yómmiak, ínel jíaka:

—Jeehui, Señor.

⁵²Áapo ínel ámeu jiaahua:

—Huäri béchïbo jü escriiba jü téhuekapo Diosta réy nésauri bétana tüisi áu majtialame, senu áchayhuariapo familiata bénna. Tómi béj-remta áttiaka, bebémelak entok kaa bebémelak áma yeu huíike.

Jesús Nazaretpo aane

(Mr. 6:1-6; Lc. 4:16-30)

⁵³Ínëli huëpo chúkula, Jesús ejemplom am majtiasuka, áma yeu siika. ⁵⁴Huanäi ä pueblo Nazareu notteka, am majtiay bem sinagogampo. Huanärim áa bétana buére éiyay, ínel jíaka:

—¿Jáksu íri ä nüka ä jípure, juka jita täyahuamta? Entok, ¿juka obiachik kara johuamta ä joähui? ⁵⁵¿Jachu kaa íri ájáría, jü carpinterota üusi? ¿Jachu kaa María ti téhuak, ä áyehua; entok ä sailam, Jacobo, José, Simmom entok Judas? ⁵⁶¿Jachu kaa jume síme ä huayim ímí itomak aane?

¿Jákübosu júntuk íri íkái símeta jípure?

⁵⁷Ä nokáhuim kaa béj jóaka éiyay. Íari béchïbo Jesús ínel ámeu jiaahua:

—Síme profetea yörihua; të ä buiärapo entok ä jóapo, ëe.

⁵⁸Huämíri kaa yún ä yáuhuak, juka obiachisi kara johuamta ä joähui, bempörim kaa ä súale béchïbo.

Juan Bautistata mëhuakähui

(Mr. 6:14-29; Lc. 9:7-9)

14 ¹Júnaköri jü rey Herodes tetrarca, Jesústa bétana buéresi nokhuamta jíkkajak. ²Huanäi jume ä sáhuemmeu ínel jiaahua:

—Íri Juan Bautista kókkolam násuk jíabitelame; huäri béchïbo úttiäraata jípureka ára jita johua.

³Bueituk Herodes, Juanta buíseka cadenamnea ä súmaka carcelpo ä yéchalatukay, jámut Herodíasta béchïbo. Íkái ä sailahua Felipe ä jubekay. ⁴Juan éntok ínel áu jiaahuay:

—Katë ä jípuo yúmala, juka em saila juubi.

⁵Herodes éntok ä mëbáarey, të genteta májhuey; bueituk bempom Juanta täyay, ä profetatukä bétana.

⁶Të Heroodesta huásuktiriam taahuareka pajkoyo, jü Herodíasta jámut asoa, símem bíchäpo yëka. Huanäi Herodes ä türeka taahuak.

⁷Íari béchïbo, ä chúpa rókaka nookak, jita ä ahuaü ä mák rókaka, ä obiachitu násuk junne. ⁸Áapo ä áye bétana bát téjhuaataka ínel jiaahuak:

—Ímí puraatopë nee ä mákka, juka Juan Bautistata kóbba.

⁹Huanäi jü réy sirokaka taahuak; të juka nokta ä nokakäu úttiatakäu ä chúpnaکہ béchïbo, entok jume yörisi machim mesau áamak jokame bíchaka, nésahuek ä máknä béchïbo. ¹⁰Huanäi nésahuek, carcelpo Juanta kóba chúkhtianä béchïbo. ¹¹Huanäi jü kóbbba, puraatopo nüpahuakä, jü ili jámut ä mákhuak; áapo éntok ä áyebeu ä tójjak.

¹²Huanäi ä discípulom áma yájaka, ä takaahua nüka ä maäk. Huanärim sájaka Jesústa ettejhuariak.

Mamni mülim jïbuätuahuakähui

(Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

¹³Jesús íkái jíkkajaka, huépul barcota nüka áma yeu siika, sékana mékka päriau bíchaa. Jü gente ä jíkkajaka guókimmeyim áa sáu sájjak, buére jóärampo naateka.

¹⁴Huanäi Jesús yeu sika, juebena genteta bíchaka, am jijiokolek. Huanäi jume áme násuk kökoreme tütek. ¹⁵Béja tukariu yúma táytey, ä discípulom áu rúktek, ínel jíaka:

—Ímí kía päria, entok béja kúpte; Akë am sáka sáuhue, juka juebena genteta, buéitukim pueblommet sájaka buáhuamta jínunake.

¹⁶Jesús ínel ámeu jiaahua:

—Kaa úttia bem sákanakëhui; emem am jïbuätua.

¹⁷Bempo éntok ínel jiaahua:

—Ímíte kaita jípure, mamni páanin jíbba entok guoy kútchum.

¹⁸Áapo ínel ámeu jiaahuak:

—Ábem ínohuam huéria.

¹⁹Huanäi juka genteta júya bájta béppa jote sáuhuek. Jume

mamni páanim nüka, entok jume guoy kútchum. Huanäi téhuekau jikau remteka, Diosta baysauhuek. Am rébektiaka discípulommeu am buíssek; ímëi éntok gentetahui. ²⁰Símetakam jïbuäk, entokim jóbuak. Huanäi jume rerebem yeu békame, dooce canastam tátapunimim náu tójjak. ²¹Jume jïbuákame éntok mamni mil ohuimtukay, jáamuchim entok ili usim kaa áma náikiaka.

Jesús bahueta béppa huerama

(Mr. 6:45-52; Jn. 6:16-21)

²²Jesús sep ä discípulom barcopo jámutuaka áapat am sákatuak, baa huáyтана bíchaa. Áapo éntok jü gentetamak taahuak, am sákasuü tájti. ²³Juka juebena genteta sákatuasuka, sékana bíchaa júya káhuit jikau sika oraciónta johuay. Huanäi tukariu yúmak, áapola huämi aaney. ²⁴Jü barco éntok béja bahue násuk huéiyey, jume baa maaresim éntok emo tóboktiaka át huehuechey. Bueítuk jü jeka ä nankirika huéiyey. ²⁵Të abe matchuyo, Jesús ámeu yepsak, bahue báata béppa huéesimeka. ²⁶Huanäi jume discípulom, bahueta béppa huémta bíchakam guómteka, ínel jiaahua:

—¡Jo jü jóusi! Huanärim májhueka chay nookay.

²⁷Të huanäi Jesús ámeu nónokak, ínel jíaka:

—¡Katem kom éiya! Ínapone ím aane. ¡Katem majhuè!

²⁸Huanäi Peero ä yómmiak, ínel jíaka:

—Señor, émpotuko, nechë emou bíchaa huéetua, báam béppa.

²⁹Huanäi Áapo ínel áu jiaahuak:

—Binë huéiye.

Huanäi Peero barcopo kom chépteka, báam béppa huée táytek, Jesústau bíchaa huée báreka. ³⁰Të juka jeka úttiakamta bíchaka ä mámajhuek, entok kom kikkibak táyteka, chay táytek, ínel jíaka:

—¡Señor, nechë jínëu!

(San Mateo 14:30)

³¹Jesús sep áu mámteka, ä buíssek, entok ínel áu jiaahuak:

—¡Yoreme kaa yúmalasi Diostat éame! ¿Jatchiakasë Diostat éehuäpo kom éiya?

³²Huanäi bempörim barcopo jämuko, jü jeka yánti taahuak.

³³Huanäi jume barcopo aneihui áhuim rúkteka ä yörey, ínel jíaka:

—¡Tua lútüriapo empo Diosta üüsü!

Jesús Genesaretpo kökoreme tütek

(Mr. 6:53-56)

³⁴Huanärim bahue huáyтана yájaka, Genesaret pueblou kífmuk. ³⁵Jume yoremem áma jóakame ä tátäyaka, noktam áman bíttuak, síme pueblom beekatana. Huanärim síme kökoreme áu nüpak, ³⁶entokim jìokot áu jiaahuay, ä súpem mantom mayoat jíba mámte rókaka. Huanäi síme jume át mámtekame, tüirilatakam taahuak.

Juka yoremta jíapsi nanasontume

(Mr. 7:1-23)

15 ¹Huanärim Jesústau rúktek, huate escriibam entok pariserom, Jerusaléniu joome, ínel jíaka:

²—¿Jatchiaka jume em discípulom juka yoiyöturim boojoriau kaa johua? Bueítuk katim bábaijma, páanim buä bárëteko.

³Áapo am yómmiaka ínel ámeu jiaahua:

—¿Jatchiaka eme kétchi, juka Diosta néshuekáhuem kaa johua, yoiyöturim boojoriau enchim jo bárë béchibo? ⁴Bueítuk Dios néshueka ínel jiaahuak: “Em áтчay entok em áiye, Akë am yöre, të jábe ä áchaybet entok ä áyebet, bétte nokta am béj-reka ámet nokakátek, kaita át temajeka mëtuna.” ⁵Të eme ínělem jiaahua: “Jábetaka junne ä áchaybeu entok ä áyebue ínel jíáteko, jü áy ára enchi ín aniä eyhui, Diostau bíchaa nä näikiala”, ⁶huanäi íněli jíaka, béja kara am aniaka

tatahua, jume áchayhuariam.
 Ínëli jü Diosta nésahui kaita
 béj-reka tatahua, juka yoiyöturi
 boojoriau enchim jo bárë béchibo.
 7;Eme Dios huáatihumta bénasi
 emo antua! Tüisi enchim bétana
 nookak jü Isafas, ínel jíakari:

8 Íri pueblo ä teniay jíba nee
 yöre,
 të bem jíapsi mékka inou aane.

9 Bueituk kía béjja, jü bem nee
 yörehui,
 doctriinata bénasim yore
 ä majtia, juka yoremem
 nésauta.

10 Huanäi juka juebena genteta
 núnuka ínel ámeu jiaahua:

—Akem ä jíkkajaka éntokem át
 jüneiya. 11 Kaa yoremta nasonte,
 jü tempo kimume; ál-la jü tempo
 yeu huéeme, iri ál-la yoremta
 nanasonte.

12 Huanäi ä discípulom áu
 rúkteka, ínel áu jiaahua:

—¿Jachë kaa jüneiya?
 Bueituk jume pariserom íkái
 nokta jíkkajaka, kaa tüisi ámeu
 huétchek.

13 Të Áapo am yómmiaka ínel
 ámeu jiaahuak:

—Sime júya óuhuo, téhueka
 bétana ín Áchay kaa echakäu,
 nahuamak békti popónna.

14;Akem am tójja! Liliptimtakam
 huate liliptim huíksasaka.
 Bueituk jü líptitaka täbui líptita
 huíksimëteko, náhuichikam
 guójökun kóm huáttinake.

15 Peero ä yómmiaka ínel áu
 jiaahuak:

—Itomë ä téjhua, jáchin ä jiau
 bárëhui, íkái ejemplota.

16 Jesús ínel jiaahua:

—¿Jachu eme két juka kaa
 jüneehuamta jípure? 17;Jachem
 kaa át jüneiya? Sime tempo
 kimume tónáu bíchaa huéiye;
 chúkula éntok yeu jujuyäutehua.
 18 Të jü tempo yeu huéeme,
 huáijhua jíápsipo yeu huéiye; iri
 ál-la juka yoremta nanasonte.
 19 Bueituk jíápsipom yeu huéiye,
 jume kaa tü éerim, jü yore
 suahuame, jü jubeka entok júchi
 täbuij jipureme, jü kaa emo
 jubeka kía náu jíapsihuame, jü
 jita ékbuahuame, jü kaa lütüriapo
 jábetat nokhuame, entok jü Diosta
 béj-reka béttek nokhuame. 20 Íri
 sime, juka yoremta nasonte;
 të jü kaa áu mám báksiaka
 jübuähuame, kaa yoremta
 nanasonte.

Jámut Cananeapo joometa Diostat éahui

(Mr. 7:24-30)

21 Jesús jumü yeu sika, Tiro
 entok Sidón buiärau bíchaa siika.
 22 Senu jámut Canaa buiärapo
 yeu simlataka, chay nokaka ínel
 jiaahuay:

—¡Señor, Davidta Üusi, nechë
 nák jiokole! In jámut asoa
 lemoonio át aneka jiokot áhuä
 bíttua.

23 Të Jesús huépul nokta
 júne kaa ä yómmiak. Huanäi ä
 discípulom jiokot éaka áu rúktek,
 ínel jíaka:

—Akë ä simtua, bueituk itot
 chäka huéeka chaysime.

24 Áapo am yómmiaka ínel
 jiaahuak:

—Israel kabaram emo
 tärulammeune jíba bíttuari.

25 Huanäi áapo áu rúktek, entok tónommia kíkteka ínel áu jiaahua:

—¿Señor, nechë jinëu!

26 Áapo ä yómmiaka ínel jiaahua:

—Kaibu türinake, jume itom usim páanim buä éähui, am úuhuaka ili chüum am mik béchïbo.

27 Të áapo ínel áu jiaahua:

—Jeehui, Señor; të jume ili chüum bem teko mesapo juka lelebelaik kom huáttemta júnem buabuäye.

28 Huanäi Jesús ä yómmiak, ínel jáka:

—Empo jámmut, ¡yún emót aika, jü Dios éehuame! Emou yáatunake, tua em ä huáatiä pámani.

Huanäi ä jámut ásoa türilatata taahuak, huämi orapo naateka.

Jesús juebena kökoreme tütek

29 Jesús huämi yeu sika, Galiléa bahue mayoau yepsak. Huanäi júya káhuít jikau sika áma vejtek.

30 Huanäi juebena gente áu rúktek, lolöim, liliptim, múurom, kaa emo mám yekame, entok huate yún kökoreme huériaka. Huanärim Jesústau am rúktiak, ä guókpo. Áapo entok am tütek. **31** Ínëli jü juebena gente buére éiyay, múurom nokame bíchaka, jume kaa emo mám yekame türilame, jume lolöim naa kateme, entok jume liliptim bíchame. Huanärim Israelpo Diosta tüisi úttiley.

Jesús naiki miilim jïbuätuak

(Mr. 8:1-10)

32 Jesús ä discípulom núnuka ínel jiaahua:

—Juka gentetane jiokolë, bueitukim béja báij taahuare ínomak aneka, entokim buähuamta kaa jípure, jïbuä béchïbo. Kaa jïbuälame sákatua béchïbo éntokne kaa báare. Jáchinai júnem böot katëtek, tébäi tamunake.

33 Huanäi ä discípulom ínel áu jiaahua:

—¿Jáksute ítapo yún páanim jípure ímï mékka jóa ániapo, sïmem jóbosi jïbuänakre béchïbo?

34 Huanäi Jesús ínel ámeu jiaahua:

—¿Jaiki páanimsem jípure?

Bempo ínel jiaahua:

—Guoy búsanim, entok ili jaiki kútchum.

35 Huanäi nésahuek, juka genteta buíapo jote sáhueka. **36** Huanäi jume guoybusam páanim nüka entok jume kútchum, ínëli Diosta baysausuka, am rébektiaka ä discípulom am mákkak; jume discípulom éntok genteta.

37 Sïmetakam jïbuäk, entokim jöbuak. Huanäi jume lelebelaim yeu békame náu tójjak, guoybusan canajtam tátapunim. **38** Jume jïbuäkame éntok, naiki mil ohuimtukaiimme, jáamuchim entok ili usim kaa áma näikiaka. **39** Huanäi jume gentem sákatuasuka, barcopo jámuka buiära Magdala téäu yepsak.

Huépul señaltam áahuak jume pariserom entok jume saduceom

(Mr. 8:11-13; Lc. 12:54-56)

16 **1** Huanäi jume pariserom entok jume saduceom áhuim rúktek, ä jioptua báreka, señalta téhueka bétana áu

aahuaka. ²Të Áapo am yóm̄miaka ínel ámeu jiaahua:

—Tukariu yúm̄amta bichátek: “Türi báare jü tiempo”, tem jijia: “Bueítuk jü ánia téeka síkilisi chátu.” ³Én kethueytana éntok: “Buére jeknake, bueítuk jü ánia téeka síkilisi namu chátu.” ¡Eme lútula Dios huáatemta mamatome! Akem ä täya, juka téeka ániata jáchin ä huéhui; të juka señal taahuata én huém̄ta, ¡katem át jüneiya! ⁴Jü kaa tü yóremra kaa huépülsi au nüyeme, señalta áu yáaria iaaka nooka; të kayta señalta éntok jípunake, profeta Jonásta señal jíbba.

Huanäi am tójaka siika.

Jume pariserom levaduura

(Mr. 8:14-21)

⁵Jume discípulom huáȳtana yájaka, jume páanimim kaa nüpak, ámebia kópteka. ⁶Huanäi Jesús ínel ámeu jiaahua:

—¡Akem ä bítcha, jó! Jume pariserom entok saduceom levaduura bétanem emo suaya.

⁷Bempo éntok ínel éiyay, ínel jíaka:

—Kaa páanim itom nüpakä béch̄iḃo júnel jiaahua.

⁸Jesús ä jüneriaka, ínel ámeu jiaahua:

—¿Jatchiakasem ínel éiya? ¡Yoremem kaita súalëram: “Katte páanim jípure”, ti éaka!

⁹¿Jachem kaa ámeu huáate, jume mamni páanimmehui, mamni mil yoremem béch̄iḃo, entok jaiki canajtam enchim náu tójakähui? ¹⁰Entok jume guoybusan páanimmehui, naiki

mil yoremem béch̄iḃo, entok jaiki canajtam enchim náu tójakähui, ¿jachem kaa ámeu huáate?

¹¹¿Jatchiakasem kaa át jüneiya? Kanne jume páanim béch̄iḃo ínel enchimem jiaahua, ál-la jume pariserom entok jume saduceom levaduura bétana; íari bétanem emo suaya.

¹²Huanärim jünëiak, kaa jü levaduura páanim bétana emo suaya sáihuähui, ál-la jume pariserom entok saduceom juka doctrinata yore majtiahuaamta bétana.

Peero Jesústa yeu buíssek, ä Cristo tíaka

(Mr. 8:27-30; Lc. 9:18-21)

¹³Jum Cesarea Filipino buiärau yepsaka, Jesús ä discípulom nátemajek, ínel jíaka:

—¿Akim ä jábesä tíiya, jume yoremem, juka Yoremta Üusi?

¹⁴Bempo ínel jiaahua:

—Huate enchi Juan Bautistä tíiya; huate éntok Elías; huate éntok enchi Jeremías tíiya, ö jamak huate profetam.

¹⁵Áapo ínel ámeu jiaahua:

—Emesu, ¿nechem jábesä tíiya?

¹⁶Símon Peero ä yóm̄miak, ínel jíaka:

—Émpë jü Cristo, Dios jíápsamta Üusi.

¹⁷Huanäi Jesús ä yóm̄miak:

—Yúmalasë al-leehuaamta jípure, Simmom, Jonásta üusi, bueítuk kaa kía jábe yoreme emou yä machiriak, ál-la ín Áchay téhuekapo kátekame.

¹⁸Ínapone kët ínel emou jiaahua, enchine Peero tíiya. Jü téta

buëuruta béppa éntokne ín igleesia yöturianake; jü infierno puertam éntok kaibum áa béppa úttiata jípunake. ¹⁹Enchine am máknake, jume réy nésauri téhuekapo yáabem. Símeta ímí buíapo em súmäu, téhuekapo két súmatunake; entok síme buíapo em búttiakähui, téhuekapo két búttiaturake.

²⁰Kaabeta am téjhua sáuhuek, jume ä discípulom, áu Cristotukä bétana.

Jesús ä muknakeu am tejhuak

(Mr. 8:31–9:1; Lc. 9:22–27)

²¹Huanäi naateka Jesús ä discípulom huitti téjhua táytek, buere jóära Jerusaléniu ä huéenakeu úttiaturakähui, entok jiokot áu yáanähui, jume tiöpopo yoiyöturim bétana, entok jume sacerdote chë nésahueme entok jume escriibam bétana, entok mëhuaka báij taahuata huéy áu jábitenakähui. ²²Huanäi Peero áapolaik sékana bíchaa ä nuk sika áamak ettejhua táytek, ínel jíaka:

—¡Señor, emoë jiokolë; bueítuk jü emou yáanäu kaa emou huéepo yúmala!

²³Të Áapo Perotau kúakteka ínel jiaahua:

—¡In bíchápe mékka huéiye, Satanás! Kialë nee teítituabáare, bueítuk Diosta nokáhuë kaa bitcha, ál-la jume yoremem türëu bíchaa jíbba.

²⁴Huanäi Jesús ä discípulommeu ínel jiaahua:

—Jábetaka junne ino sáu huée bárëtek, kaa áu beutireka áu tóijnake; huanäi ä kúruj

püaktiaka ino sáu huéenake.

²⁵Entok jábetaka junne ä jíapsihua jínëu báareme, ä tárunake; entok jábetaka junne jü inot ä éä béchïbo jíapsihua tárukame, ä téunake. ²⁶Bueítuk, ¿jítasu áma téunake jü yoreme, jum ániat ayukamta yökateko, juka ä jíapsihua éntok ä tárukáteko? Entok, ¿jaikixu ára béjtua jü yoreme, ä jíapsihua béchïbo? ²⁷Bueítuk ínapo jü Yoremta Üusi yebijnake, jum símek béppa ujjorik ín Áchay áttiäpo, entok ä ángelesimmaki. Huanäi hueuhuëpulam am béjtuanake, jita bem yáakau bétana. ²⁸Tua lútüriapone ínel enchimmeu jiaahua, huate ímí aneme, katim kókkonake, ál-la taahuata yúmak Yoremta Üusi réytaka yepsamta bíchakátek.

Jesústa täbuiasi ä tahuakähui

(Mr. 9:2–13; Lc. 9:28–36)

17 ¹Búsan taahuarim simsuko, Jesús am nüka, Perota, Jacobota, entok Juan ä sailahua. Huanäi am nuk siika, júya káhuít jikahui bempolaim.

²Huanäi bem bíchápo täbuiasi áu yáuhuak. Ä pújbahua täata bënasi bélojkosi bíttuy; ä sánkohua éntok tósalisi aayuk, machiriata bënasi.

³Ímíri Moisés entok Elías ámeu yeu machiak, áamak ettejhuaka.

⁴Huanäi Peero Jesústau ínel jiaahua:

—Señor, ¡türi ito béchïbo jü ímí anhuame! Enchi ínel éayo, báij jótamte ímí yáanake: huépülak emo béchïbo, senuk entok Moiséjta béchïbo, entok senuk Elíasta béchïbo.

5 Ketune áapörík ä nokayo, namu machiriaka am róptiak. Huanäi jáhui namupo jikkajituk, ínel jáaka:

—Íri ájaria jü ín Üusi ín nákehui. Áamakne al-leiya; áapöríkem jikkaja.

6 Jume discípulom íkái jikkajakam tónommey jáptek. Huanärim buíau tájti kom kóbatek, tüisi májhueka. **7** Huanäi Jesús ámeu rúkteka ámet mámték, ínel jáaka:

—Jáptëem; entok katem májhue.

8 Huanäi bempo jikau remteka, kaabetam bitchak, Jesústa áapolaik jíbba.

9 Të chúkula júya káhuit kömam sájako, Jesús ám sáhueka ínel ámeu jiaahua:

—Juka enchim bíchakäu, kaabetem ä téttejhua, ál-la chúkula béja kókkolam násuk juka Yoremta Üusi jábiteko.

10 Huanäi ä discípulom ä nátemajek, ínel jáaka:

—¿Jatchiaka jüntuk jume escriibam ä úttiä tíiya, júka Elíasta bát yebijnakëhui?

11 Jesús am yómmiak, ínel jáaka: —Lútüriapo, Elías bát yebijnake; huanäi simeta bemelasi yánake.

12 Tëne ínel enchimneu jiaahua, Elías béja yebissuk, të katim ä täyak, ál-lam simeta bem yáa bárëu áu yáhuak. Ínëli kétchi jü Yoremta Üusi áme bétana jikot yáana.

13 Huanäi jume discípulom huitti jünëiak, Juan Bautistata bétana ä nokaihui.

Jesús táij mukërata tütek

(Mr. 9:14-29; Lc. 9:37-43)

14 Juka genteta yún anëu am yájako, senu yoreme áu yepsaka tónommey áu kíkteka ínel jiaahua:

15—Señor, ín üusi táij múmukemtë nák jiokolë, tüisi jikot áu bíbicha; bueituk juebénasi táijpo huehueche, entok juebénasi báapo. **16** Huanäine jume em discípulommeu ä nüpak, të ímëri én tájtim kara ä tüte.

17 Jesús ä yómmiaka ínel jiaahua: —¿Eme nat tómti kat-riam kaita súalëram, entok simekut kaa türik joame! ¿Jauhuey tájtisune ikái enchimmet ayukamta enchimmet bit yáatinake jáni? Inohuem ä huéria.

18 Jesús kuttíflasi át nésahuek, jü lemooniotachi. Huanäi iri át yeu siika, jü usitachi. Huanäi naateka türilataka taahuak.

19 Huanäi ä discípulom bempola sékana Jesústau yájaka, ínel áu jiaahua:

—¿Jatchiaka ítapo kara yeu ä béebak?

20 Jesús ínel ámeu jiaahua:

—Diostat éhuame ilikkik enchim jípure béchibo. Lútüriapone ínel enchimneu jiaahua, eme mojtaasa báchiata béechisi Diostat éätek, iri júya káhuittau ínel jáitek: “Sékänë emo yetcha”, huanäi sékana áu yécha éiyey. Ínëli enchim béchibo kaita kara yáataka tahua éiyey.

21 Të jü ilë béna kökoa lemoonio, ayuunopo entok oraciónimmaki jíba yeu sisime.

Jesús ä mënäü bétana júchi nookak

(Mr. 9:30-32; Lc. 9:43-45)

22 Galiléa buiärapo bempörim aneyo, Jesús ínel ámeu jiaahua:

—Ínapo jü Yoremta Üusi yóremem mámpo tóijna.

23 Huanärim ä mënake; të báij taahuarim huéy jíabitenake.

Huanäi bempo tüisi sirokoka taahuak.

Tiöpo impuestom béjtuahuame

24 Capernaum pueblou am yájako, Perotahuim yájjak, jume impuesto tómita náu totojame, ínel jíaka:

—¿Jü enchim Maestro kaa am bébejtua, jume guoy dracmam?

25 Áapo am yómmiak:

—Jeehui.

Huanäi jóapo ä kibakek, Jesús bát au nookak, ínel jíaka:

—¿Jáchisë ä bitcha, Simmom?

Jume ímï buíapo réyesim, ¿jábetasum ä úuhua, juka impuesto tómita: jume bem jóapo uusim, ö jume kaa áma joomem?

26 Peero ä yómmiak, ínel jíaka:

—Jume kaa jóapo joomem.

Huanäi Jesús ínel áu jiaahua:

—Júnëli jume usim jóapo joome béja kaita béjtua.

27 Júnentaka junne, kaa am omtinakë béchïbo, bahuehuë sika anzuelota áman jímma. Huanäi juka kúchuta bát em yeu huíkekäu, Akë ä nüye huanäi ä tem étapokätek. Huanäre áma ä téunake, tómi estaterota. Íkäre nüka am mákka, íno béchïbo entok émo béchïbo.

¿Jábesu chë jü yöhue?

(Mr. 9:33-37; Lc. 9:46-48)

18 ¹Júnaköri jume discípulom Jesústau yájaka, ínelim áu jiaahua:

—¿Jábesu chë júne áma yörisi

(San Mateo 18:1)

machi, jum téhuekapo Diosta réy nésahuepo?

2 Huanäi Jesús ili usita núnuka, áme násuk ä kétchak. **3** Huanäi ínel jiaahua:

—Lütüriapone ínel enchimneu jiaahua, kaa júchi ili usim bénasi emo nükateko kaibem aman kimunake jum Diosta téhuekapo réy nésahuepo. **4** Júnensan jábetaka junne kaa áu buérialéka ì ili usi ténasi áu nüyeme, ìri júnen chë yöhue jum Diosta téhuekapo réy nésahuepo. **5** Entok jábetaka junne, juka ili usita ilë bénnak ín téhuampo mabetakame, nee mabeta.

¡Jiokot áu huénake, hua yoreme yore jioptuamtahui!

(Mr. 9:42-48; Lc. 17:1-2)

6 Jábe junne usi il-lichim nee súaleme, kaa türik am yáatuakame, chë türi éiyey, buru molino tétata kutánaapo át súmaka bahuéu kóm

jímmaahuako. ⁷¡Jiokot maachi, jume ániat kaa türikuu yore jioptuame béchibo! Bueituk úttia júkai ayunakèhui, tè ¡Jiokot áu huéenake, hua yoreme yore jioptuamtahui!

⁸Á junèlitunakey, jume em mámam entok em guókim kaa türikum bíchaa enchi am huéria báareyo, Akè am chúktiaka mékka am guötia. Bueituk chë türinake, kaa mámaka entok kaa guókeka yü jíapsihuäu em huéenakèhui, tè kaa yúmalam mámaka entok yúmalam guókeka táijta kaa tutukëu em jímmaanähui.

⁹Bueituk empo, em pusim kaa türik enchi yáatua báareyo, yeuhuè am huíkeka mékka am jímma. Bueituk chë türinake, huépülam puseka yü jíapsihuäu em huéenakèhui, tè kaa guoyim puseka táijta kaa tutukëu em jímmaanähui.

Kabara táruri ejemplo

(Lc. 15:3-7)

¹⁰¡Tüisem át suuhua! Kaabe kía kaitapo am binnake, huépülak junne, ímèi ili uusim. Bueituk jume bem ángelesim téhuekapo ín Áchay pújapapo jíbam aane.

¹¹Bueituk ínapo jü Yoremta Üusi jume emo tárulamene jínëu báreka äbo yebij-la.

¹²¿Jáchisem ä bitcha? Senu yoreme cienim kabaraka, tè huépülak táruko, ¿jachu kaa jume noventa y nuevem tösika júyat náa huée táytinake, huaka áu tárukamta jariaka? ¹³Të ínèli huémnta násuk ä tíakátek, lútüriapone ínel enchimneu jiau

báare, chë júne al-leenake, hua kabara áu táruka téihuakamta bétana, huame noventa y nuevem kaa emo tárukame béppa.

¹⁴Ínèli kétchi, jü enchim áchay téhuekapo anemta nésau éeri, jume il-lichim ímí aneme, kaabeta áu taru íaa, huépülak junne.

Jáchisu jíjiokorihua jü hermaano

(Lc. 17:3)

¹⁵Bueituk Cristota sáalhuäpo émomak aanik, kaa türik émou ä yáako, empo éntok áapo emepolem aneka, kuttilasë áu nooka. Enchi ä jíkkajako, Cristota sáalhuäpo émomak anikë yölatata tahuanake. ¹⁶Të kaa enchi ä jíkkajako, huépülak ö guoyimë émomak huéria; bueituk guoyim ö bájim jíkkajäpo síme noki lútüriatata tahuanake.

¹⁷Të bempörim kaa ä jíkkajako, igleesiapo náu aneme téjhua. Huanäi igleesiapo náu anim kaa ä jíkkajako, jume kaa judíom entok publicanom bénasë ä jípunake.

¹⁸Lútüriapone ínel enchimneu jiaahua, símeta ímí buíapo enchim súmerähui, áman téhuekapo két súmeratunake, entok símeta ímí buíapo enchim búttiähui, áman téhuekapo két búttiatunake.

¹⁹Júchine ínel enchimneu jiaahua, eme guoyika, nanabeu éaka, ímí buíapo jita júne aahuátek, akem ä yáariana, ín Áchay téhuekapo anemta bétana. ²⁰Bueituk ják junne, guoyika ö bájika ín téhuampo náu anemmaki, huámíne ínapo áme násuk aane.

21 Huanäi Peero áu rúkteka ínel áu jiaahua:

— Señor, ¿jaikisisune ä jiokorinake jáni, juka ín hermaano kaa türík inou ä yáako? ¿Guoy búsanisi?

22 Jesús ínel áu jiaahua:

— Èe; kaa guoy búsanisi jíbba, ál-la setenta guoy búsanisi.

Jume guoyika huikiriame

23 Ìari béchibo jü téhuekapo réy nésaui senu réyta bénna. Ìri jume áu tékipanoame núnnuk, bempörim juka bem huikiriäu am jünerianakë béchibo. **24** Huanäi cuentam ä jo táyteko, huépülaka áu yeu tóijhuak, guoj mamni mil talentom ä huikiriame. **25** Ìri kara áu béjtuaka taahuak. Huanäi ä tekohua át nézahuek ä nénkinä béchibo, ä jubiahua, ä üusihuum,

entok símeta ä áttiahua, junëli ä huikiriäu béjtuanä béchibo. **26** Huanäi jü tekipanuario ä tekobeu tónommia kíkteka, tüisi jiokot áu nookak, ínel jíaka: “In teeko, yánti jíapsekë nee boobíchaihui. Ínapone símeta enchi béjtuanake.” **27** Huanäi jü tekipanuariota teeko, jíapsi sóokteka ä búttiatebok, entok ä huikiriäbet ä jiokorek. **28** Huanäi yeu sika, senuk tékilpo ä jáläihua téuhuak, cien denariom ä huikiriamta. Huanäi kutánapo át chátuka ä jíabi mëay, ínel áu jíaka: “¿Juka em nee huikiriähuë nee bejtua!” **29** Huanäi jü tekohuäpo ä jáläihua, guókpó áu tónommia kíkteka, tüisi jiokot áu nookak, ínel jíaka: “Yánti jíapsekë nee boobíchaihui. Ínapone

símeta enchi béjtuanake.” **30** Të áapo kaa báarek, ál-la carcelpo ä yéchatebok, juka ä huikiriäu ä béjtuäu tájti. **31** Jume áamak tekipanuariom juka áma huémta bíchaka, tüisim sirokaka taahuak. Huanärim bem yóturibeu sájaka ä ettejhuariak, juka símeta áma yeu sikamta. **32** Huanäi ä tekohua ä núnuka, ínel áu jiaahua: “¿Tekipanoalero kaa tüi yóreme! Símeta huaka em nee huikiriäuene enchi át jiokorek, inou enchi jiokot jíakä béchibo.

33 ¿Jachë kaa két ínëli ä nák jiokoli máchiakay, juka em jálai, enchi ín nák jiokolekä bénasi?” **34** Huanäi ä tekohua omteka, jume yore bébebame mámpo ä tójjak, símeta ä huikiriäu ä béjtuäu tájti.

35 Jesús ínëli jiaahuak:

— Ánëli kétchi, jü téhuekapo ín Átchay két ínëli enchim yáanake, juka enchim béj-reka ayukamta kaa chíkti jíapsimak enchim ä jioköreko juka em hermanota.

Jesús divorciota bétana am majtia

(Mr. 10:1-12; Lc. 16:18)

19 **1** Chúkula Jesús íkai nokta noksuka, Galiléa buiärapo yeu sika, Judea buiärau bíchaa siika, Jordán bathue huáyтана. **2** Juebenara gente áa sáu sájjak. Huämiri jume kökoreme tütek.

3 Huanärim áu yájjak, jume pariserom, ä jioptua báreka, ínel jíaka:

— ¿Jachu yoremta béchibo türi jáni ä jubi ä jímmaanakëhui, kía jita béchibo junne?

4 Áapo am yómmiaka ínel jiaahua:

—¿Jachem kaa ä nok-la, juka jïojteta? Bueïtuk júnakoy ániata naateyo, “outa entok jámutta yáuhuaak”. ⁵Entok két ínel jiaahua: “Íari béchïbo jü yoreme ä áchayhua entok ä áyehua tösika, ä jubibeu rúkteka áamak jíapsinake. Huanärim íneli huépülak náu takahuanake.” ⁶Júnëlim béja katim náapat guooyi, ál-lam náu huépülak takaanake. Juka Diosta náu rúktiakähui éntok, jü yoreme kaibu am náikimtenake.

⁷Inëlim áu jiaahua:

—¿Jatchiaka júntuk Moisés ä jímmaaka divorcio jïosiata ä mák nésahuek?

⁸Ápo ínel ámeu jiaahua:

—Enchim námakak jíapsekä béchïbo jü Moisés junëli ä yáatebok, jume enchim jáamuchim enchim guötianake bétana. Të tua kësampo naateka kaa junëli huéiyey. ⁹Ínapone ínel enchimneu jiaahua, jábe ä jubi tábui yoremamak áhuä náyotek ára ä jímma. Kaa ä junëlituko, ä jubi jïosia divorciota ä mákaka tábui jubekátek, adulterio kúlpata jípureka tatahua; entok jábe juka jímata jubekame két jíba júkai kúlpata huériunake.

¹⁰Huanäi ä discípulom ínel áu jiaahua:

—Ä inëlitunakey, kaa áma huétche, jü emo jubiahuame.

¹¹Huanäi Ápo ínel ámeu jiaahua:

—Katim símetaka áma yuuma, ä mabet béchïbo, ál-la huame Diosta bétana jünee huamta mabetame. ¹²Bueïtuk huate yoremem jauhuey júne kaa jujube;

bempo júnel yeu tómtila. Huate entok tua káponim, yoremem ínel am yáalä béchïbo; huate entok bempo ínel emo yáala, kaitat obisi éaka, juka Diosta tékil joo béchïbo. Juka íkai mabetakame áma áu yumäu jüneriaka ä yáanake; jíba türi éläposu jauhuey júne kaa jubnake.

Jesús tühuata ili usim mákka

(Mr. 10:13-16; Lc. 18:15-17)

¹³Huanäi ili usim áu tóijhuak, áme béppa mámteka Diostau am buanianakë béchïbo; të jume discípulom kutti ámet nónokak, Jesústa kaa múksi bít íaaka. ¹⁴Të Jesús ínel ámeu jiaahua:

—Akem am tójja Jume ili usim éläposum ínou kannake. Katem júkai am úuhua, bueïtuk Diosta téhuekapo réy nésauta, bempom ä áttiak.

¹⁵Huanäi áme béppa mámteka yeu siika, jum ä aneïpo.

(San Mateo 19:15)

Jü riko jübua yötume*(Mr. 10:17-31; Lc. 18:18-30)*

16Huanäi senu áu yepsaka ínel áu jiaahua:

—Türi Maestro, ¿jita tühuatasune yáanake jáni, juka yü jíapsihumta jípu béchibo?

17Ápo ínel áu jiaahua:

—¿Jatchiake nee türi tíiya? Kaabe éntok türi, Dios jíbba. Të empo jíapsita ayukáu kibak bárëtek, Diosta nésahuim, Akë am ëeria.

18Júnel áu jiaahua:

—¿Jíta nésaurim?

Huanäi Jesús ínel áu jiaahua:

—Katë yore súuhua. Jubekë kaa tábuimak jíapsa. Katë ékbua. Katë kía jábetat nooka. **19**Juka em áтчay entok em áiye, Akë am yöre; éntoke juka emo bénasi yoremta emo bénasë ä ériaka ä bínnake.

20Jü jübua yötume ínel áu jiaahua:

—Íkái simetane ëeriala ín usitukäpo naateka. ¿Jita éntok júchi ínou bëye?

21Jesús ínel áu jiaahua:

—Empo tua lútula jíapsi bárëteko, sikë juka simeta em jípurëu nénkaka, poloobem ä miika. Huanäre äbo sika ino sáu huéiye. Inelë simeta joaka, áman téhuekapo ä jípunake, juka juebenak béj-remta.

22Íkái jíkkajaka jü jübua yötume, kaa al-leaka siika; bueítuk yún jita jipurey, rikutukay.

23Huanäi Jesús ínel ámeu jiaahua, ä discípulommehui:

—Tuane lütüriapo ínel enchimueu jiaahua, tepa obiachi jü riko jum téhuekapo réy nésahueu kibak béchibo.

24Júchine ínel enchimueu jiaunake, chë júne kaa obiachi jü kameyo jíikia pusimpo áman ä huéenakë béchibo, juka rikota téhuekapo Diosta réytaka nésahueu huéenake béppa.

25Jume discípulom íkái jíkkajaka, tepam guómtilatata taahuak, ínel jíakari:

—¿Jábesu éntok béja ára jínëutaka tahuanake jáni?

26Huanäi ám bíchaka Jesús ínel ámeu jiaahua:

—Jume yoremem béchibo iri tepa obiachi; të Diosta béchibo kaita obiachisi maachi.

27Huanäi jü Peero ä yómmiaka, ínel áu jiaahua:

—Señor ítapo ëni, simeta itom jípurëu tóij-la; huanäite emo sáu kaate. ¿Jítasute, én, jípunake?

28Huanäi Jesús ínel ámeu jiaahua:

—Tua lütüriapone ínel enchimueu jiaahua, júnakoy béja simeta bemelasi tahuako, ínapo Diosta Üusi tua réytaka bankot yejteko jum símek béppa ujjorikuu, eme ino sáu rejtilame, ámanirem két jume dooce rey bankommet jotenake. Jume Israelta dooce tribum béchibem jueezimtumake. **29**Jábe junne juka ä jóuhua, ö áamak huéeri, ö ä áchayhua, ö ä áyehua, ö ä jubiahua, ö ä usihua entok buíata, ín téhuam béchibo ä tójakame, cientota béekisi áa béppa ä mabetnake, Diosta bétana, éntok

két juka yü jíapsihumta. ³⁰Të juebénaka bát kateme chúkulam kannake; jume chúkula kateme éntok bát kannake.

Párasim etpo tekipuanuame

20 ¹Jü téhuekapo réy nésauri éntok áchayhuari yoremta familiiaka bénna. Íri kethueytana yeu siika, tekipuanuuriom tákia báreka, ä huajpo páras takam chúktianakeme. ²Huanäi am tákiaka ámemak áu nok tütek, senu táapo huépul denariota am béjtua rókaka. Huanäi ä huajpo párasim ayukäu am bíttuak. ³Chúkula kethueytana bätanim ják jiy júchi yeu siika. Huanäi huatem bitchak, kaita joaka, plaazapo jokame. ⁴Huanäi ínel ámeu jiaahua: “Emem ket áman kaate, jum huajpo párasim ín él-lähui. Ínapone juka tua enchim kobanakeu enchim béjtuanake.” Huanäi bempo áman sájjak. ⁵Abe lúl-la yejtey júchi yeu siika, entok kúptejo yeu ábajim jiy; huanäi két alë bénasi aayuk. ⁶Entok abe mamnim jiy júchi yeu siika. Huanäi huatem kaita joame téaka, ínel ámeu jiaahua: “¿Jatchiakasem kaita joaka síme táapo ími aane?” ⁷Bempo éntok ínel áu jiaahua: “Bueítuk kaabe itom tákiala.” Huanäi áapo ínel ámeu jiaahua: “Emem két áman kaate, jum huajpo párasim ayukähui; huanäine juka tua enchim kobanakeu enchim béjtuanake.” ⁸Huanäi tukariu yúmako, jü yöturi huajpo párasim áttiakame, ä móoromabeu ínel jiaahua:

“Jume tekipuanuame núnuka am béjtua, huépul taahuata, jume chúkula naatekame bátchu, jume bát naatekammeu tájti.” ⁹Huanäi jume abe mamnim jiy áman yájakähui, hueepulakam huépul denariota mabetak. ¹⁰Jume bát tékiliu kimukame áman yájaka chem yún emo béjtua máchiley; të bempom két hueepulakam huépul denariota mabetak.

¹¹Huanärim ä mabetaka éhuil náu nookay, juka familiiatu yöturita béj-reka, ¹²ínel jíaka: “Ímëi chúkula kimukame senu orata jíbam tekipuanala, éntoke jíba ito bénasi am béjtuala, ítáttareka entok bétte tékilta síme táapo itom yáalatuk junne!” ¹³Huanäi áapo am yómmiaka huepülakuu ínel jiaahuak: “Amigo, kaitane enchi úuhua. ¿Jachune kaa nokta émomak yáuhua, huépul denariota enchi béjtua rókaka? ¹⁴Juka em áttia nükë siime; të íkái chúkula kibakekamtane em mabetakäu béekiknä béjtua báare. ¹⁵¿Jachune kaa lütüriata jípure, juka ín áttia ín yáa bárë páman ín yáanakähui? Ö, ¿empo envidiata jípure jáni, ín tü yóremtukä béchibo?” ¹⁶Íneli jume bát kateme chúkulam kannake; të jume chúkula kateme, ímëi bát kannake. Bueítukim juebenna, jume núnurim; tërim ilikki, jume yeu púarim.

*Jesús ä muknakeu júchi
jüneriatebok*

(Mr. 10:32-34; Lc. 18:31-34)

¹⁷Jesús buere joára Jerusaléniu jikau sika, ä dooce discípulom

naatepola am núnnuk. Huanäi böot huéeka ínel ámeu jiaahua:

¹⁸—Ímíte Jerusalénii jikau kaate. Ínapo jü Yoremta Üusi éntok jume tiöpopo chë nésahueme entok escriibam mámpo tóijna. Huanärim nokta át chúpánake, ä mänä béchibo, ¹⁹entokim kaa judíom mámpo ä tóijnake. Jiokochim ä joaka ä bemmuchanake. Huanärim kúrusit ä poponnake; të báij taahuarim huéy jíabitenake.

Jacobota entok Juanta áye aahuähui

(Mr. 10:35-45)

²⁰Huanäi jü Zebedeota üusim áiye ä asoammaki Jesústau rúkteka, áu tónommia kíktek. Huanäi senu huémta áu aahuak.

²¹Áapo ínel áu jiaahua:

—¿Jítasë huáatia?

Jü jámut ä yómmiak:

—Ímëi ín guoy asoam, ámechë nésahue, bueítuk réytaka em nésahuepom émomak jotenake, huépülaka bátatana, senuk éntok míkötana.

²²Huanäi Jesús ä yómmiaka ínel áu jiaahua:

—Katem jüneiya jita enchim aahuähui. ¿Jachem juka báasopo ín jínakeu ára ínomak jëye? ¿Jachu emëe juka jikot anhuamta ín innënakeu ára ínomak ä innëa?

Huanäi bempo ä yómmiak:

—Jehui, ámate yuuma.

²³Áapo ínel ámeu jiaahua:

—Lútüria báasopo ín jínakeu ára enchim jínakëhui, entok juka jikot anhuau ín innënakeu

arem ínomak ä innëa. Të senuk bátatana entok míkötana, íno náapo jábem jotenakëhui, kanne ínapo ä jípure, juka jábem ín ä máknakëhui; ál-la jü ín Átchay áma am náikiala, jume fári béchibo yeu púarim.

²⁴Jume guojmamni discípulom íkái jíkkajaka ámehuim

öomtek, jume guoyika emo sailakammehui. ²⁵Huanäi Jesús am núnuka ínel ámeu jiaahua:

—Jüneäem, jume yäura

tékiata naciónimmeu jípureme, bem nésahuepom úttiapo kaa türihuamta ámeu johua, entok jume buéresi emo jípureme úttiapom áme béppa nésahue.

²⁶Të enchim násuk kaa ínëlitunake, ál-la hua enchim násuk áu yö joame, íri jume huatem nésauta jorianake.

²⁷Bueítuk jábe enchim násuk bát huériata jípu báareme, íri huatem hétuk áu jípunake, nésauta am joriaka. ²⁸Ínapo jü Yoremta Üusi äbo yepsak, kaa nésauta jabeta nee jooria íaaka, ál-la símem nésauta joria báreka; entok símem béchibo muk báreka ä jíapsi tójjak, juebenam jínëu báreka.

Guoy lilipitim bíchaka taahuak

(Mr. 10:46-52; Lc. 18:35-43)

²⁹Jum pueblo Jericópo bempörim yeu sájako, juebena gente áme sáu sájjak. ³⁰Jesústa áma huam huéy, guoy lilipitim böo mayoat jokay. Huanäi ä jíkkajakam kusisi cháchayek, ínel jíaka:

—¿Señor, Davidta Üusi, itomë nák jikokolé!

³¹Jü gente éntok ámet kutti nónokak, kaa múksi am jiau sáhueka; të bempo chë júne úttiaka chaayey, ínel jíaka:

—¡Señor, Davidta Üusi, itomë nák jìokolè!

³²Huanäi Jesús kíkteka am núnuka, ínel ámeu jiaahua:

—¿Jítasem enchimneu nee yáa ia?

³³Bempo ínel áu jiaahua:

—Señor, itom pusimte étapo íaa.

³⁴Huanäi Jesús am jiokoleka, pújpo ámet mámtek. Huanärim sep bíchaka taahuak, entokim áa sáú sájjak.

Yölataka Jesústa buere jóära

Jerusaléniu kibakèhui

(Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40;

Jn. 12:12-19)

21 ¹Buére jóära Jerusaléniu jëla am kateyo, jum pueblo Betfagéhuim yájjak, káhui Oliivou kaa mékka. Huanäi guoy discípulom áman bíttuak, ²ínel ámeu jíaka:

—Ili jóära itobeu kátekáhuem kaate. Huanärem buruta áma chákamta téunake, ili buruta jípuremta. Akem am búttiaka ábam huéria. ³Të jábeta jáchin enchimneu jiy, ínělem áu jiaunake: Jü Señor am huátia; láutite ábam nóttianake.

⁴Síme ìri yeu siika, áhuä chúpánakë béchìbo, juka profetata nokakáhui, ínel á jíako:

⁵Ínělem áu jiaunake, jü buere jóära Siónpo jóakammehui: “Ímì emou huéiye, jü em réy,

kaa áu chëhualeka, buru jámuttat yetsimeka, ili buuru animal asoari ára púaktemtachi.”

⁶Huanäi jume discípulom áman sájaka, Jesústa nésahuekä páman ä yáuhuak. ⁷Huanärim juka buru jámutta nùpak, entok juka ili buruta; ímìrim jume bem mántom áme béppa óorek. Huanäi Áapo áme béppa yejtek. ⁸Jü gente éntok tüisi juebénakay. Huanärim bem mántom böot tósakay; huate éntok júya sáhuatam chúktiaka böot ä huáttiasakay. ⁹Jü gente bát kateme entok áa sáú kateme chayekam ínel jiaahuay:

—¡Buéresi al-leehuame Davidta Üusi béchìbo! ¡Jü Señorta téhuampo äbo huéeme, tüisi buére al-leehuame áa béchìbo! ¡Jikat bétana huéiye, jü buére al-leehuame!

¹⁰Jerusaléniu ä kibakeko, síme áma jóakame tüisim al-leaka áu yeu sájjak, ínel jíaka:

—¿Jábessa ìri?

¹¹Huanäi jü gente ínel jiaahuay:

—Ìri Jesús, jü profeta pueblo Nazaret Galiléa buiärapo joome.

Tiöpopo kaa türìk joame yeu béebak

(Mr. 11:15-19; Lc. 19:45-48;

Jn. 2:13-22)

¹²Jesús jum Diosta tiöpopo kibakeka, símem jita áma nénenkame entok jita áma jínnume yeu am béebak, entok jume tómita áma nakuliame mesam am móbektiriak, entok guókohuim nénenkame síla-bankom mékka am huötiriak. ¹³Huanäi ínel ámeu jiaahua:

(San Mateo 21:13)

—Ínel jïojteri: “Jü ín káari, oración áma jojohua kári ti téhuaana”; të eme, tómi lak-ron káu guójoriata bénasem ä jïpure.

14Huanärim jum tiöpopo áu yájjak, jume liliptim entok lolöim; huanäi am tütek. **15**Të jume sacerdotem chë nésahueme entok escriibam, juka buéresi jita ä joäu ä bíchaka, entok jume usim tiöpopo chay nokaka ínel jíame: “¡Buére al-leehuame Davidta Üusi béchïbo!”, huanärim öomtek. **16**Huanärim ínel áu jiaahua:

—¿Jachë am jíkkaja, juka ímëi nokähui?

Huanäi Jesús ínel ámeu jiaahua:

—Jeehui. ¿Jachem jauhuey júne kaa ä nok-la, juka jïojteta? Bueïtuk íneli jiaahua:

Jume ili usim entok jume chëyeme tempo, ímëri chë yúmalasi enchi am yörinakë béchïbo tüise am buiktuala.

17Huanäi buére jóäraapo am tójaka yeu siika, pueblo Betaniau bíchaa; huanäi huämi taahuak.

Chuna óguotat bétte nooki

(Mr. 11:12-14, 20-26)

18Kethueytana buére jóärau nótteka tébäurek. **19**Chuna óguota böo mayoat huéekamta bíchaka, áu rúktek; të kaita át téuhuak, kía sáhuam jíbba. Huanäi ínel áu jiaahua:

—¡Jauhuey júne kaa júchi takanake!

Huanäi sep huaakek, jü chuna óguo. **20**Jume discípulom

íkáï bíchaka, buére éakam át guómtilataka ínel jiaahuay:

—¿Jáchisu ìri chuna óguo sejchúkti huaakek?

²¹ Jesús am yómmiaka ínel ámeu jiaahua:

—Lútüriapone ínel enchimneu jiaahua, eme Diostat éaka kaa kóm éatek, katem kía íkáï chunammeu ín yáakäu jíba ára jo éiyey; ál-lem ínel áu jíakátek, ì júya káhuui: “Sóokteké bahuéu emo jímma”, huanäi junëli áu yáa éiyey. ²² Símeta oraciompo súaleka enchim aahuäu, akem ä mabetnake.

Jesústa yäura

(Mr. 11:27-33; Lc. 20:1-8)

²³ Tiöpou ä yepsako, jume chë áma nésahueme entok jume pueblopo yoiyöturi nésahueme Jesústahuim rúktek, huatem ä majtiayo. Huanärim ínel áu jiaahua:

—¿Jíta yäuratasë jípureka íkáï johua? Entok, ¿jábesu enchi ä mákkak, íkáï yäurata?

²⁴ Jesús am yómmiaka ínel ámeu jiaahua:

—Ínapone két enchim temajnake. Enchim nee yómmiako, ínapone két enchim téjhuaanake, jita yäurata jípureka íkáï ín joähui. ²⁵ Jü Juanta yore batöahui, ¿jákübosu huéiye? ¿Téhueka bétana, ö yoremem bétana?

Huanäi bempo náu nookay, ínel jíaka:

—Bueituk téhueka bétana ti itom jiayo, Ápo ínel ítou jiaunake: “¿Jatchiaka júntukem

kaa ä súalek?” ²⁶ Yoremem bétana ti itom jiay éntok, pueblotate májhue; bueituk simetakam Juanta profetapo jípure.

²⁷ Huanärim Jesústa yómmiaka ínel áu jiaahua:

—Katte jüneiya.

Huanäi Áapo két ínel ámeu jiaahua:

—Ínapone két kaa enchim téjhuaanake, jita yäurata jípureka íkáï ín joähui.

Guoy usiarim ejemplo

²⁸ Jesús ínel ámeu jiaahuak:

—Të, ¿jáchisem ä bitcha?

Senu yoreme guoyim üusekay.

Jü huépülakuu rúkteka ínel áu

jiaahua: “In üusi, ì taahuarichë

áman párasim ayukäpo

tekipanua.” ²⁹ Áapo ä yómmiaka

ínel jiaahua: “¿Kanne báare!”

Të chúkula áu temajeka ä éäpo

nótteka áman siika. ³⁰ Jü senukuu

rúkteka két ínel áu jiaahua.

Huanäi áapo ä yómmiak, ínel

jíaka: “Jehui, Señor, ámanne

huéenake.” Të kaa áman siika.

³¹ Jume guoyika sáihuakame,

¿jábesu ä áchay nésahui

yáuhuak?

Bempo ínel jiaahua:

—Jü bát sáihuakame.

Huanäi Jesús ínel ámeu

jiaahua:

—Lútüriapone enchim téjhua,

jume publicanom entok jume

jáamuchim júyapo yorememmak

rejteme enchimpachim áman

kaate, jum Diosta réytaka

nésahuéhui. ³² Bueituk Juan

enchimneu yepsak, böot lútula

huémta huériaka; të katem ä

susualek. Të jume publicanom entok jume jáamuchim júyapo yorememmak rejteme, ímëi ál-la ä susualek. Eme éntok íkái bíchaka junne, katem emo jíapsi kúaktiak, ä súal béchïbo.

Jume kaa tü yóreme tekipanualerom

(Mr. 12:1-12; Lc. 20:9-19)

³³ Akem ä jíkkaja, juka täbui ejemplota: Yoreme familiiakamta bétana. Ä huajpo páras óuguom jábuaka am kóräituak. Párasim áma bähua nunühuamta yáaka, tétam náu cháiyak, mejikat tájti símeta bíb béchïbo.

Huanäi huatemmeu ä perentaka, mékka bíchaa siika. ³⁴ Huanäi páras takam chúktianäu yúmako, jume ä sáhuëhuim áman bíttuak, ä huajpo párasim suayammehui, juka huajpo yeu huémta am mabet íaaka. ³⁵ Të jume tekipanualerom jume áman bíttuarim buíseka, huépülakim tüisi kökosi yáuhuak; senuk éntokim mëak; senuk éntokim tétammey mámaasuk. ³⁶ Júchi bénasi ä sáhuëhuim chë bürum áman bíttuak; të jume tekipanualerom jume bát áman bíttuahuakame bénasim am yáuhuak.

³⁷ Íkái símeta yeu simsü násuku, ä üusihua áman bíttuak: “In üusi ál-lam yörinake”, ti jíaka. ³⁸ Të jume tekipanualerom, juka huajta áttiakamta üusi bíchaka, náhuim ettejhuaka ínel jiaahua: “Íri jü símek áttiaka tahuaseme. Binem kaate; atä

mënake. Huanäite ítapo símemak tahuanake.” ³⁹ Huanärim páras etpo yä huíkeka ä mëak.

⁴⁰ Jü yöturi páras etta áttiakame yepsakätek:

—¿Jáchisu am yáanake jáni, jume tekipanualerom?

⁴¹ Inëlim áu jiaahua:

—Jume kaa türík jíápsekame, kaa am jiokoleka am súanake. Huanäi juka páras etta tattäbuim mámpo ä tóijnake, bueítuk tiempota yúmak ä mabet éäu, ä béjtuanä béchïbo.

⁴² Jesús ínel ámeu jiaahua:

—¿Jachem jauhuey júne kaa ä nok-la, juka Diosta noki jójteta? Ínel jiamta:

Jume káateme, juka tétatam türík yeu tahuariak.

Íri téta éntok ejkinapo nahuataka yeu simla.

Jü Señor íkái yáala.

Íri itom bíchäpo buériasi maachi.

⁴³ Huäri béchïbone ínel enchimmeu jiaahua, jü Diosta réy nésauritem úuhuana. Huanäi täbui gente ä mákna, Diosta éä páman türík taka báareme.

⁴⁴ Jábetaka junne, íri tétata béppa huéchékame jámtiatunake; të jü téta senuk béppa kóm huéchékätek jótasi ä tutujnake.

⁴⁵ Ä ejemplom jíkkajaka jume sacerdotem tiöpopo chë nésahueme entok jume pariserom jünéakam taahuak, bempörim bétana ä nokaïhui. ⁴⁶ Të jáchin bem ä buíjnakeu áachim ä jariay; tem pueblota májhuey, bueítuk bempom ä profetatukä bétana ä täyay.

Pajko bóoda ejemplo

22 ¹Jesús am yómmiaka júchi ámeu nookak, ejemplomeyi, ínel jíaka:
²—Jü Diosta téhuekapo réy nésauri, senu réyta bóoda pajkota yáakä bénna, ä üusi béchibo.
³Huanäi ä sáhuëhuim náasam bíttuak, bóodau néjunrim núnu béchibo; të ímëi katim áman kat bábarek. ⁴Huanäi júchi huatem ä sáhuëhuim áman bíttuak, ínel jíaka: inëlem ámeu jiaahua, jume néjunrimmehui: “In toorom entok animaalim äahuikam súasuri; buähuamtane béja yáatebosula. Síme béja huéchiapo óorek. Bóodahuem äbo kaate.” ⁵Të bempo kaa áman kat báreka sájjak, senu ä huasau bíchaa, senu éntok ä tékil bíttuak báreka siika. ⁶Huate éntok, jume áman sáhuakame buíseka, kökosi am yáaka am súuhuak. ⁷Jü réy íkái jikkajaka öomtek. Huanäi ä yún sontarom áman bíttuaka am súatebok, jume huatem mäakame entok bem jóära am táariak. ⁸Huanäi ä sáhuemmeu ínel jiaahua: “Jü pajko bóoda béja yúmalasi huéchiapo óorek; të jume néjuntaka áman kannakeu katim áma näikiapo yúmalatukay. ⁹Ámanem kaate, jume böom päkun bíchaa yeu katemmechi. Huanärem símem enchim tíäu bóodau núnnu.” ¹⁰Huanäi jume sáhuame böommet yeu sájjak. Símem jume bem tíakähuim náu tójjak, tü yöremem entok kaa tü yöremem. Huanärim áma tápunak, jume bóodau néjunrim.

¹¹Huanäi jü réy áman kibakek, jume néjunrim bíchaka senu yoremta áma téuhuak, kaa bóoda súpem súpemkamta. ¹²Huanäi ínel áu jiaahua: “Amigo, ¿jáchise äbo kibakek, kaa bóoda súpem súpemka?” Huanäi áapo kaa jáleka taahuak. ¹³Huanäi jü réy ínel ámeu jiaahua, jume sáhuammehui: “¡Akem ä súmma, guókpo entok mámpo! Huanärem päkun bíchaa ä jímma, kut huathuattëhui. Huämíri buannake, támim kumeka.” ¹⁴Bueituk juebenamme jume núnurim; tem ilikki jume yeu púari.

Yäura impuestom

(Mr. 12:13-17; Lc. 20:20-26)

¹⁵Jume pariserom sájjaka náu ettejuak, kaa ínel ä éäpo jita ä nokay ä jaatia báreka. ¹⁶Bem discípulomim áu jaasek, herodianommaki, ínel jíaka:
 —Maestro, jüneate lütüriata em türëhui, éntoke lütula lütüriay Diostau bíchaa huémta am majtia; éntoke kaabeta bétana emo suaya, bueituk juka yoremta, ä júlëbénapo, katë ä bíchaka át suuhua. ¹⁷Enë itom téjhua: ¿Jáchisë ä bitcha? ¿Jachu türi jáni rey Césarta impuestom béjtua béchibo? Ö, ¿ëe?
¹⁸Të Jesús jünéaka kaa tü éehuamta bem jípurëhui, ínel ámeu jiaahua:
 —Emëe kaa tü yörememtaka emo tü joame. ¿Jatchiakem nee jioptua báare? ¹⁹Nechem ä bíttua, juka impuesto tómita.
 Huanäi bempo huépul denariota áu buíssek. ²⁰Huanäi ínel ámeu jiaahua:

—¿Jábesa pújbak, entok jábesam téhuak, jume tómit jïojterim?

²¹Bempom ä yómmiak:

—Césarta pújba.

Huanäi Áapo ínel ámeu jiaahua:

—Juka Césarta áttia, Césartem ä mákka; juka Diosta áttia éntok, Diosta.

²²Íkai jíkkajakam buére éeak.

Huanärim ä tójaka sájjak.

***Kókkolam jíabitë bétana
nátëmajhuame***

(Mr. 12:18-27; Lc. 20:27-40)

²³Huäri taahuarichi jume saduceom áu yájjak. Ímëri katim ä súaley, juka kókkohuaka júchi jíabitehuamta. Huanärim Jesústa nátëmajek, ínel jíaka:

²⁴—Maestro, Moisés ínel jiaahua, jábetaka junne kaa üuseka mukukátek, ä sailahua juka jámut jókoptulata ä nüpo yúmala. Huanäi át usiakátek, ímëri ä saila mukilatachim näikiataka tatahua.

²⁵Yoremem guoy-búsanika, emo sailaka ito násuk aaney. Huépúlaka bát juubek, të kaa üuseka muukuk. Huanäi ä jubi ä sailabeu tō muukuk.

²⁶Íneli kétchi jü chúkula huéeme entok jü bájikun huéeme, guoy-búsanim yumäu tájtím kókkok. ²⁷Chúkula sìmëm kókkosuk, jü jámut két muukuk.

²⁸Jume kókkolam jíabiteko, jume guoy-búsanika ä jubekaihui, ¿jábësu júntuk íkai jámutta jubeka tahananake jáni?

²⁹Huanäi Jesús am yómmiaka ínel ámeu jiaahua:

—Jiop-läem, juka Diosta noki jïojteta entok ä úttiära kaa täyaka.

³⁰Bueítuk kókkolam jíabitëpo,

kaabe jubnake entok kaabe jubtuana; bueítuk téhuekapom Diosta ángelesim bënasi jíapsinake. ³¹Të jume kókkolam jíabitenake bétana, ¿jachem Diosta nokakäu jïojterita kaa nok-la, ínel ä jiäpo?: ³²“Ínapone Abrahamta Dios, entokne Isaacta Dios, entokne Jacobta Dios.” Dios kaa kókkolammeu Dios, ál-la jíápsammehui.

³³Jü gente ä nokihua yore majtiahuamta jíkkajakam akim ä úttiley.

Jü buére nésauro

(Mr. 12:28-34)

³⁴Huanäi jume pariserom ä jíkkajak, Jesústa jume saduceom kaita am noktuakähui. Huanärim huépúlaj bénasim emo náu tójjak.

³⁵Senu ámemak joome, Moiséjta ley am mamajtiaihui, ä nátëmajek ä jioptua báreka, ínel jíaka:

³⁶—Maestro, ¿jita nésauro chë yörisi maachi, jum Moiséjta leypo?

³⁷Jesús ínel áu jiaahua:

—“Dios em yöturië náknake, sime em jíapsiyi, entok sime em espírituyi, entok sime em éerimmeyi.” ³⁸Íri ínel jü tua bát huéeme entok jü nésauro chë yörisi maachi. ³⁹Jü chúkula huéeme éntok két alë bënna: “Juka emo bënasi yorentë náknake, em emo náké bënasi.” ⁴⁰Ímëi guoy nésaurommet huíjjüte, jü Moiséjta ley entok jume profëtam jïojteri.

¿Jábësu Cristota üusek?

(Mr. 12:35-37; Lc. 20:41-44)

⁴¹Jume pariserom ketune náu aneyo, ⁴²Jesús am nátëmajek ínel jíaka:

—Cristota bétana, ¿jáchisem éiya? ¿Jábesä üusek?

Inëlim áu jiaahuak:

—David ä üusek.

⁴³Huanäi Áapo ínel ámeu jiaahua:

—¿Jatchiakasu júntuk David, Espíritu Santota úttiäray nokaka, “Señor”? Ti ä téhuak, ínel jáaka:

⁴⁴Ínel jiaahuak jü Señor ín Señortahui:

“In bátatanë yejte,

jume enchi béj-reka kateme em guókim bétuk nee am órëu tájti.”

⁴⁵David “ín Señor” ti ä téhuak. ¿Jáchisu júntuk ä üussitunake?

⁴⁶Kaabe ára ä nok yómmiaka taahuak; entok huäri taahuarit naateka kaabe júchi ä nátemajek.

Jesús pariserom nätua

(Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

23 ¹Huanäi Jesús gentetau nookak, entok ä discípulommehui, ínel jáaka:

²—Jume escriibam entok pariserom, Moiséjta bénasim yäurata jípureka emo bítebo, juka Moiséjta leypo huatem majtiahuäpo. ³Ínëli símeta huaka enchimmeu nokaka enchim ëria äia, akem ä ëria, éntokem ä yáuhua. Të juka kaa tüisi aneka bem jiapsäu, katem ä joo báare; bueituk bempom senu huémta yore majtia, tem täbuiasi jiäpsa.

⁴Bueituk änaatam súsuma béttesi maachik entok kara huériutumta, yoremem jénommetchim am öore; të bempom huépul sútuy júnem kaa át jálo-jálojte. ⁵Ál-lam símeta bem joäu johua, yoremem

bétana emo bít äaaka; bueituk Diosta nooki jiojteta kóba mejëku entok mám tébiapom ä jípureka, sëbem bem mánto súpem béppa chátcha. ⁶Entokim pajkopo násuk joka jibuähuamta türe, jum sinagogampo entok bankom bát jokammet bem jotenakëhui, ⁷entok pláazapo bem tebotuanähui, entok huete yoremem bétana, “¿Maestro, Maestro!”, ti ámeu jiahuamta.

⁸Të emëe, katem “kóba yöhue” ti emo téhua äia; bueituk huépülaka enchimmeu kóba yöhue, jü Cristo; eme éntok símetaka emo saylak. ⁹Katem jábeta “ín Átchay” ti téttehua báare ímí buäpo; bueituk huépülak jíbate Áchayek, juka téhuekapo kátekamta. ¹⁰Katem “Maestro” ti emo téhua äia; bueituk huépülaka enchimmeu Maestro, jü Cristo. ¹¹Jü enchim násuk chë yörisi maachi, ïri enchim nésauta jorianake. ¹²Bueituk jü jikau áu tóboktéame, kóm tahuariana; të jü bétuk áu jípurementok, jikau tóboktiana.

¹³Të, jjiokot maachi enchim béchibo, escriibam entok pariserom, kaa tü yöremtaka emo tü joame! Juka téhuekapo réy nésautem yoremem béchibo páttiaka, eme júne kaa áman kíkkimu, entok jume áman kimu báareme júnem kaa áman kimutua.

¹⁴¿Jiokot maachi enchim béchibo, escriibam entok pariserom, kaa tü yöremtaka emo tü joame! Jume jámut jókoptula káarim emo áttia

mámaka, íachirem jáhuiteka oraciónim tettëbem johua. Íari béchïbo chë bétte noki enchimmet chúpaturake.

15 ¡Jiokot maachi enchim béchïbo, escriibam entok pariserom, kaa tü yóremtaka emo tü joame! Buíachi entok bahuechi mékka tájti náa sájaka, juka religiompo kaa enchimmak anemta enchimmakem ä tahuatua. Huanärem ínëli ä yáasuka, chë júne enchim béppa béetëu bíchaa ä huéenakeu, ä boo totoja.

16 ¡Jiokot maachi enchim béchïbo, lilipitim huatem böota téjhuame! Inëlem jiaahua: “Bueituk jábetaka junne tiöpota bát kéchaka ä nokäu lütüriateme, kaitapo tatahua; të jábetaka junne juka orota tiöpopo ayukamta bát kéchaka ä nokäu lütüriateme, ä béjtuanakë béchïbo úttiatakata tatahua.”

17 ¡Kaa susuakem lilipitim! Bueituk, ¿jítasasu chë yörisi maachi? ¿Jü oro o jü tiöpo orota Diostau bíchaa näikiame?

18 Inëlem két jiaahua: “Jábetaka junne juka tiöpo altarta bát kéchaka ä nokäu lütüriateme, kaitapo tatahua; të jábetaka junne juka ofrendata Diostau bíchaa näikiata altarta béppa órekamta bát kéchaka ä nokäu lütüriateme, ä béjtuanakë béchïbo úttiatakata tatahua.”

19 ¡Enchim éäpem aane, éntokem lilipitim! ¿Jítasu chë yörisi maachi? ¿Jü ofrenda Diostau bíchaa näikiari, ö jü altar, juka Diostau bíchaa näikiata äa béppa órekamta santosi joame?

20 Bueituk jü altarta bát kéchaka ä nokäu lütüriateme, kaa íari béchïbo jíba ä nokäu lütüriate, ál-la jü síme äa béppa órekamta béchïbo kétchi. **21** Jü tiöpota bát kéchaka ä nokäu lütüriateme, kaa íari béchïbo jíba ä nokäu lütüriate, ál-la Dios áma anemta béchïbo kétchi. **22** Juka téhuekata entok Diosta áma yeyesäu bát kéchaka ä nokäu lütüriateme, huaka áma kátekamta béchïbo két ä nokäu lütüriate.

23 Të, ¡jiokot maachi enchim béchïbo, escriibam entok pariserom, kaa tü yóremtaka emo tü joame! Bueituk eme juka júya méntata, anísta, entok cominota, diezmotata áma yeu huíkeka Diostau bíchaa näikia; tem juka chë yörisi machik Moiséjta leypo huémata yeu tahuaria. Juka lütula huémata, yore nák jiokolihuamta, entok Dios éehuamta, íkarem kaa yeu tahuariaka ä yáa éiyey kétchi, të juka huatek kaa kóptiaka.

24 ¡Lilipitimtakem huatem böota téjhua! ¡Juka huetëpäritem yeu baayu, të juka kameyota éntokem huüuktia!

25 Të, ¡jiokot maachi enchim béchïbo, escriibam entok pariserom, kaa tü yóremtaka emo tü joame! Bueitukem juka báasota entok puraátota, béppatana tülisem ä bábaksia; të huáijhuatana enchimmet tápuni, jü ékbuahuame entok jü jáchin júne yún jítasu áttia péehuame.

26 ¡Parisero lipti! Báchë juka báasota entok puraátota huáijhua tüte; bueituk junëli béja päkutana

két tütetaka ä tahuanakë béchïbo.

27'Të, ¡jiokot maachi enchim béchïbo, escriibam entok pariserom, kaa tü yöremtaka emo tü joame! Eme kókkolam sepultura tósalisi béppa bíttu bénäem; yeutanem musäla machisi bíttu, të huáijhua éntokem mukira ótammeý tápuni, entok síme chïcha máchirayi. 28'Inëli këtchi emëe, lútüriapem päkütana yoremem bíchäpo, türík johuamta bénasi emo nüye; të huáijhua kaa tü yörememtakem emo tü johua; kaa tühua éntok enchimmet tápuni.

29'Të, ¡jiokot maachi enchim béchïbo, escriibam entok pariserom, kaa tü yöremtaka emo tü joame! Bueïtuk jume profeetam sepulturamem johua, entok jume lútüriata boojoriaka kókkolame béppa monumentom sesehuatua. 30'Huanärem ínel jiaahua: “Bueïtuk ítapo itom áchayim taahuarimmet jiápsakátek, kaibute ámemak chátuka jume profeetam ójbo guötía éiyey.” 31'Inëlem emesu emo yeu buísse, jume profeetam súakame enchim áchayekä bétana. 32'Eme këtchi, jume bannataka kat-riam naatekähui, jakem ä chúpasu!

33'¡Bakochim! ¡Bakot usiataka nát tómti kateme! ¡Jáchisem emo ä guójanía máchile, juka bétte nokta infierno táijta béetëu enchim huérianakëhui? 34'Huari béchïbone enchimmeu am bíttua, jume profeetam, entok buére jita täyame, entok jiojtelerom.

Ímërem huatem súanake, kúrusit am poponaka; éntokem huatem bemmuchanake, enchim singoogampo; éntokem huatem jájjanake buére jóäram bëkatana. 35'Jü lútula jiápsame ójbo, buíata béppa guótekame síme enchim béppatunake, jü Abelta ójbo lútula jiápsaka mukukäpo naateka, entok Zacarías, Berequíasta üusi ójbou tájti, íkái jum tiöpota entok altarta násuk enchim mëakähui. 36'Lútüriapone ínel enchimmeu jiaahua: Íri síme ámeu huéenake, jume én nát tómti kateka jiápsammehui.

*Jesús buere joära Jerusalénta
jiokoleka buaanak*

(Lc. 13:34-35)

37'¡Emëe Jerusalénpo joome, emëe Jerusalénpo joome! ¡Émem am memësuk, jume profeetam, éntoke tétammeý am mamaasuk, jume emou bíttuarim! ¡Jaikisisune jume em üusim náu tóij bábarek, jáchin juka tótorita ili tótorim másam bétuk náhuä totoja bénasi! ¡Të katem báarek! 38'Én éntok jü enchim jóuhua sipa sóla kaabe áma aneka tahuanake. 39'Bueïtukne enchimmeu júnel jiaahua: Én naatekem kaa nee bínnake, ál-la júnakoy ínel enchim jíayo: “¡Buére al-leehuamta jípureka itou yebisise, jü Señorta téhuampo huéeme!”

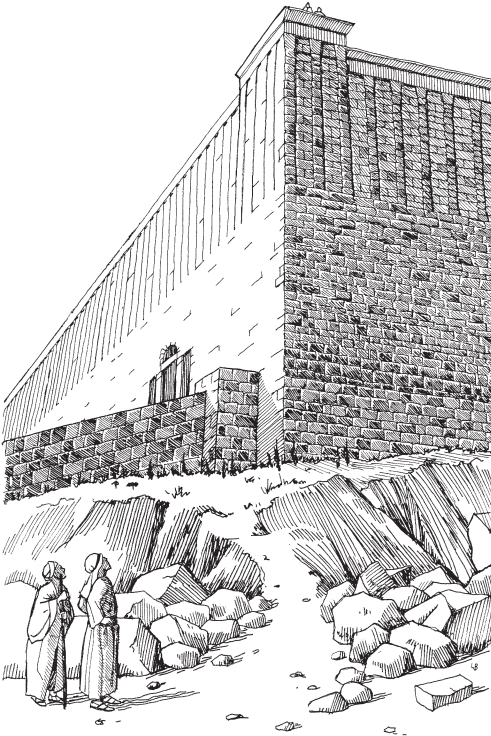
*Jesús tiöpota tátapnä
tíaka nooka*

(Mr. 13:1-2; Lc. 21:5-6)

24 1'Jesústa tiöpopo yeu simlataka ä huéeyo,

ä discípulom áu rúktek, jume tiopopo káarim ä bíttua báreka. ²Áapo am yómmiaka ínel ámeu jiaahua:

—¿Íkãrem sîmeta bitcha? Lútúriapone ínel enchimneu jiaahua, kaita ímî téta nât béppa kateka tahuanake, bueítuk sîme tátaptaka tahuanake.

(San Mateo 24:2)

Ániata kee lütëy señalim ayunake

(Mr. 13:3-23; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³Jesústa káu Oliivompo ä kátek, ä discípulom bempolaika áu rúktek, ínel jíaka:

—Ítomë téjhua, ¿jahueysu naatenake jáni jü huéenakeme? Entok, ¿jita señalsu ayunake enchi yebijnakeyo, entok ániata lütinakeyo?

⁴Jesús am yómmiaka ínel ámeu jiaahua:

—¿Tüisem jítat suuhua! Kaabe enchim bñitãunake, ⁵bueítukim juebénaka yáijnake, ín téhuampo emo katë tíaka: “Ínapone jü Cristo”, ti jíaka; entokim juebenam bñitãunake. ⁶Éntokem náu nássuahumta jikkaijnake, entok náu nássua báahuaka náu ettejhuamta. Katem jáchim emo éetua, bueítuk úttia sîmeta íkãi huéenakëhui; tẽ ketune kee jee yuuma, jü taahuari ániata lütinakëhui. ⁷Bueítuk huépü nación tãbui nacióntamak nássua báreka áu tóboktianake, entok huépü réy nación tattãbui réy naciónta bẽj-reka áu tóboktianake. Tébaa entok kãkoa ayunake, entok juebena bẽkatana buía áu yoonake. ⁸Íkãi sîmeta huẽ násuk, én jübua naatenake, jü kãkosi éehuame.

⁹Huanãi huate jiokot enchim jonakeme, yaura mampo enchim toijnake, éntokem súana, ínomak enchim katë béchibo, sîme gentem enchim omtianake. ¹⁰Juebénakam Diosta bem súalëu tóijnake. Emom bẽj-reka emo yeu buíjnake, entokim kaa emo huátiaka emo omtianake. ¹¹Juebénakam emo tóboktianakee profëetamtaka Diosta béchibo emo nokã tíaka, entokim juebenam bñitãunake. ¹²Juka kaa tũhuata áu búruriakã béchibo jü emo nákhuaame sipnake. ¹³Tẽ jábe ä mukëu tájti ínot éaka jíãpsakame, Diostamak jíbapo béchibo jíãpsinake. ¹⁴Íri evangelio Dios réy, sîme ániat jíãpsammeu nokna; bueítuk jume

naciónim ä jikkáijanake béchibo. Huanäi béja yúmanake ániata lütinakehui.

15’Eme ä bichätek, juka Diosta béj-reka kaa türik áma johuamta, jum tiöpo altar chë yörisi machiku, profeta Daniela jiojtekähui —jü jiojterita nokame, át suaka át jüneenake—,

16huanäi jume Judeapo jóakame júya káhuu bícham tenninake.

17Jü kárit jikat aneme, kaa kóm sika káapo huáijhua jita nü báanake. **18**Jü huaj päriapo aneme, kaa amáu nótteka béppa súpem nü báanake. **19**¡Jiokot machinake, jume jáamuchim abe asoame béchibo, entok jume il-líchim asoaka am chítuame!

20Diostahuem buaana, bueítuk juka yeu tennihuäu kaa séberiaapo entok kaa jimyore táapo ä huénakë béchibo. **21**Júnakoy jiokot emo bit-huame ayunake. Íri ániata jünaktehuak naateka, kaabe ä bil-la, entok chúkula junne, kaabe ä bínnake. **22**Huámëi taahuarim kaa chúkτιαhuakäteko, kaabe jínëutu éiyey; të jume yeu púarim ä náké béchibo, huámëi taahuarim chúkτιatunake.

23’Huanäi senuk ínel enchimmeu jíayo: “¡Akem ä bitcha! Ímï aane jü Cristo”, ö “Áman aane”, katem ä súale. **24**Bueítukim emo tóboktianake emo Cristo tíaka, jume yore bätähuame, entok emo profetam tíaka buéresim señaalim entok milagrom jonake. Ínëli áma yumäteko jume yeu púarim júnem bätäu báanake. **25**Béjane bannaataka enchim téjhuaasula.

26Íari béchibo, ínel am jíayo: “¡Akem ä bitcha, jó! Áma aane, áman buéeka päriapo”, katem áman sásaka. Ö, “¡Akem ä bitcha! Buére káapo aane, kárit jikachi”, katem ä súale. **27**Bueítuk jáchin juka yúku béroktiriata täata yeu huë bétana kóm sika entok täata áman huéchëu tájti ä machiriä bénasi, junëline bíttunake, ínapo jü Yoremta Üusi yepsateko. **28**Bueítuk ják junne takaa mukirata bökäpo, tekuem áma náu yáijnake.

Yoremta Üusi yepsähui

(Mr. 13:24-37; Lc. 21:25-33;
17:26-30, 34-36)

29’Jiokot emo bíthuä násuk chúkula huámechi taahuarimmet sejchúkti, jü täa kaa machisi tahuanake; jü mecha júne kaa machirianake; jume chókim entok téhueka bétana kóm huáttinake. Jü téhuekapo úttiära éntok áu yoyoonake. **30**Huanäine téhuekapo bíttunake, ínapo jü Yoremta Üusi señaipo. Huanäi síme jü yóremra ánia buíapo náu huérim buanakam siroknake; entokimne bínnake, ínapo Yoremta Üusi namupo téhueka bétana äbo kóm huëteko, úttiata jípureka entok buéresi símek béppa uiyoriku. **31**Trompeta jáhuita kuseka ä ángelesim náa bíttuanake, jume yeu púarim náu am tóijnakë béchibo, jum naiki kätana jekata huëpo, jákun buíata yumäu tájti, téekata naatëpo entok jákun ä chúpëpo tájti.

32’Jume chunam bétanem ä jüneria, juka ejemplota, jume

mesëkiriam básiu táytek, entok jume sáhuam sisiali táytek, jü tasaria béja abe äbo yuuma. ³³Ínëli këtchi emëe, íkái simeta bichäteko, jüneäem béja puertapo äbo ä yúmasëhui.

³⁴Lútüripone ínel enchimneu jiaahua, jume én nat tómti kateme kee jee kókkoy, ìri sìme bíttunake.

³⁵Jü téhueka entok jü buíya lütinake; të jü ín nooki jíbapo béchibotunake.

³⁶Të juka taahuata entok orata kaabe ä jüneria, jume téhuekapo ángelesim junne, ál-la ín Átchay jíbba.

³⁷Të juka Noéta taahuarimpo jáchin yeu ä sikä bénasi, junëline bíttunake, ínapo jü Yoremta Üusi yepsäteko. ³⁸Bueítuk júnakoy diluviota kee jee naateyo, jibuákam vino jëyey, emom juubey, huate entok juptuahuay; júnensu taahuari yuumak, Noéta barcopo kibaknakëhui. ³⁹Katim jünëiak, júnensu yepsak jü diluvio huanäi simem nuksika, inëlitunake këtchi, ínapo jü Yoremta Üusi yepsäteko. ⁴⁰Huanärim guoyika huajpo annake; huépülaka núk sákana, senu éntok áma tö sákana. ⁴¹Guoy jáamuchim molinopom tujnake; huépülaka núk sakana, senu éntok tö sákana.

⁴²Katem koptel-la, bueítukem kaa jüneiya, ják ániata huëpo ín yebijnakëhui, ínapo jü enchim Señor. ⁴³Entok íkarem kët jüneriapo yúmala: jü jóapo nésahueme jüniäteko ják orapo juka lak-ronta yebijnakëhui, kaa kócheka ä kaari suaya éiyey, lak-ronta kaa áman kibaknakë béchibo. ⁴⁴Ínëli këtchi, eme yúmalasem emo jípureka aane; bueítuk ínapo jü Yoremta Üusi kaa enchim ä boobíchäpone yebijnake.

Jü saulero tüisi tekipuanuame entok jü saulero kaa tüisi tekipuanuame
(Lc. 12:41-48)

⁴⁵¿Jábesu jü sáyhuame suaka ä teko éä páman áu nüyeme? Íri jü sáyhuamta mámpo ä famiiliahua tö simnake, tiempopo ä jibuätuanakë béchibo. ⁴⁶Huanäi buére al-lehuame áa béchibotunake, jü tekipuanalerotachi, ä teko yepsayo tekipuanuamta tíakäteko. ⁴⁷Tua lütüriapone ínel enchimneu jiaahua, simeta ä áttiahua ä mámpo yéchanake. ⁴⁸Të ìri tekipuanalero ä jiápsipo kaa tüisi ínel ée táyteko: “In teko kara láuti yepsa”, ⁴⁹áamak tekipuanalerom béb táyteko entok vino jëyemmak jibuáka vino jü táyteko, ⁵⁰ìri yoremta teko yebijnake, hua taahuari kaa ä boobíchäpo, entok ják ániata huéy kaa ä jüneäpo. ⁵¹Huanäi bëtte nokta át chúpanake. Kaa tü yóremtaka tü yóremta bénasi emo antuammak yéchatunake; huámirim támim kuchichiti jiautuaka buannake.

Guoj mamni jámut bebemem ejemplo

25 ¹Jü Diosta téhuekapo réy nésauri guojmamni jámut bebemem benanake. Ímëri juka jubemta mabet báreka bem lámparam nüka yeu sájjak. ²Mamnikam suamsi emo nüyey; jume huate mamni éntok kaa suamsi. ³Jume kaa suamsi emo nüyeme bem lámparam nüka, tem aceiteta kaa nüka. ⁴Të jume suamsi emo nüyeme,

aceiteta boteampo nüka, bem lámparammaki. ⁵Juka jubemta kaa läuti yepsako, simetakam kótchok, yetem ámeu yúmako. ⁶Huanäi éntok tukaa násuk huéy kusisi chayhuame jíkkaiktuk: “¡Abo huéiye, jü jubiseme! ¡Yehuem sájaka ä mabeta!” ⁷Huanäi síme jume jámut bebemem, jotekam bem lámparam tütek. ⁸Huanäi jume kaa suamsi emo nüyeme, jume suamsi emo nüyemem inel jiaahua: “Aceitetem itom mákka; bueítuk jume itom lámparam tutuke.” ⁹Te jume suamsi emo nüyeme am yómmiak, inel jíaka: “Kaa itou ä bínaké béchībo, entok enchimem junne, ámanem kaate, jume aceiteta nenenkammehui. Huanärem ä jínnu, enchim béchībo.” ¹⁰Të bempörim bát aceiteta áman jínnyuo, jü jubeme yepsak. Huanäi jume yúmalasi emo jípureme, áamaki jum pajko bóodau kiímuk. Huanäi jü puerta páttiahuak. ¹¹Të chúkula kéchim áma yájjak, jume huate jámut bebemem, inel jíaka: “¡Señor, señor! ¡Puertatë itom étaporia!” ¹²Të áapo am yómmiaka inel jiaahua: “Lütüriapone inel enchimem jiaahua, kanne enchim täya.”

¹³Huanäi Jesús inel ámeu jiaahuak:

—Katem koptel-la, bueítuk katem jüneiya jita táapo entok ják ániata huépo, ínapo jü Yoremta Üusi yebijnake.

Talento tómita ejemplo

¹⁴Bueítuk jü Diosta téhuekapo réy nésaui, yoremta mékka

bíchaa sikamta bénna. Të kee simeka ä tekipanualerom núnuka, ä tómihua bem mámpo tójjak.

¹⁵Huanäi huépülak mamni talentom mákkak, senuk éntok guoy talentom, senuk éntok huépul talentota, ínëli hueepulam bem áma yumäpo ámani. Huanäi mékka bíchaa siika. ¹⁶Huanäi jü mamni talentom mákhuakame, ámey tekipanua júchi mamni talentom koobak. ¹⁷Ínëli kétchi jü guoy talentom mabetakame, júchi guoy talentom ámey koobak. ¹⁸Të jü huépul talentota mabetakame, sika jübuejeka ä teko tómi éssok, ä máakari.

¹⁹Chúkula yún tiempota simsuko, jü tekipanualerom teko yepsak. Huanäi am núnuka am nátemajek, juka tómita bem mabetakäu bétana. ²⁰Huanäi jü mamni talentom mabetakame áma yepsak, júchi mamni talentom huériaka, inel jíaka: “In Señor, mamni talentomë nee mákkak; ímírim óorek; júchine mamni talentom áme béppa koobak.” ²¹Huanäi ä Señorhua inel áu jiaahua: “Türi, empo tü tekipanualero ára emót eetu kaa jaikik mabetaka junne tüise tekipanua. Én éntokne chë juebenak béppa enchi yéchanake. Señorta al-lerihuäpë kibake.”

²²Huanäi jü guoy talentom mabetakame két áma yepsak, inel jíaka: “In Señor, guoy talentomë nee mákkak; ímírim óorek; júchine guoy talentom áme béppa koobak.” ²³Huanäi ä Señorhua inel áu jiaahua: “Türi, empo tü tekipanualero ára emót eetu; kaa jaikik mabetaka junne tüise tekipanua. Én

éntokne chë juebenak béppa enchi yéchanake. Em Señorta al-lerihuäpë kibake.” ²⁴Të hua huépul talentota mabetakame két áma yepsak, ínel jáka: “In Señor, enchine täya, nésauta béttek em jípurëhui, entok kaa em echakäpo júne enchi jíjichupähui, entok kaita báchiata em guötiakäpo em jita náu totojähui. ²⁵Huari béchibone májhueka, sika buíapo ä éssok, juka em tómmi. Ímire ä jípure, juka em áttia.” ²⁶Ä Señorhua ä yómmiaka ínel áu jiaahua: “¡Empo tekipanualero kaa türi entok obëra! Túise júneyay kaa ín echakäpo ín jíjichupähui, entok kaita báchiata ín guötiakäpo ín jita náu totojähui. ²⁷Júntuksan empo juka ín tómmi, jume bankerommeu ä réutebo éiyey. Huanäi ínapo yepsakátek, juka ín tómi mabet éiyey, entok ä kobarimaki.” ²⁸Huanäi ínel jiaahua: “Juka talentotem ä úuhua. Huanärem juka guojmamni talentom jípuremta ä mákka. ²⁹Bueítuk jú jita jípureme, huatek mákna, chë yún ä jípunakë béchibo; të jú kaita jípureme, jú íllikkik ä jípurëu junne ä úuhuatunake. ³⁰Íri tekipanualero kaita béchibo türik, pákunem kaa machikun yehua jímma. Huämirim támim kuchichiti jiautuaka buannake.”

Naciónim yäura bíttuanähui

³¹Júnakoy ínapo jú Yoremta Üusi símek béppa uyoriku huéekane yepsayo, entok síme jume santo ángelesim ínomaki, huanäi jum áma jojohuäpo símek béppa uyorikune yejtenake. ³²Huämiri jume síme naciónim áu náu tóijna. Huanäi hueepulam

huatem násuk näikimtenake, juka kabyerota kabaram chivam násuk am näikimte Bénasi. ³³Huanäi jume kabaram ä bátatana jábuanake; jume chivam éntok ä míkötana. ³⁴Huanäi jú réy ínel ámeu jiaunake, jume ä bátatana jábuekammehui: “¡Binem kaate, emëe ín Átchay bétana al-leehuäpo yeu púarim! Akem ä mabeta, juka réytamak enchim béchibo näikiata nesaunakëhui, juka ániata jünaktehuak naateka. ³⁵Bueítuk nee tébäurey, nechem jíbuä miikak; nee báa jí péay, nechem báam miikak; ín jóau mékka nee hueramay, enchim jóapem nee mabetak; ³⁶kaa nee sánkoko, nechem sánkotuak; nee kökorey, ínohuem nóiteka nee bitchak; cárcelpo nee kátek, ínohuem nóitek.” ³⁷Huanäi jume lútula jípsakame ä yómmiakam ínel jiaunake: “Señor, ¿jauhueysute tébäuremta bíchaka enchi jíbuätuak, entok enchi báa jí péayte enchi báam miikak? ³⁸Entok, ¿jauhueysute em jóau mékka enchi hueramay, itom jóapo enchi mabetak, entok kaa enchi sánkokte enchi sánkotuak? ³⁹Entok, ¿enchi kökorey entok cárcelpo enchi kátekte emou nóitek?” ⁴⁰Huanäi jú réy am yómmiaka, ínel ámeu jiaunake: “Lútüriapone ínel enchimneu jiaahua, ímëi ínomak rejteme chë bétuk emo nüyeme enchim ámeu yáakähuem, ínohuem ä yáuhuak.”

⁴¹Huanäi jume míkötana anemmeu ínel jiaunake: “Sékäna bichem kaate, eme kaa türikun

bíchaa náikiarim, táijta kaa tutukëu bíchaa; ìri jü diablotá béchíbo chúpári, entok ä ángelesim béchíbo. ⁴²Bueítuk nee tébäurey, katem nee jibuátuak; nee bäi mukey, katem nee báam miikak; ⁴³kaa ín jóa bëmu nee hueramay, enchim jóapem kaa nee mabetak; kaa nee súpek, katem nee sánkotuak; nee kókorey, entok cárcelpo nee kátek, katem ínou nóitek.” ⁴⁴Huanäi bempo két ä yómmiaka ínel áu jiaunake: “Señor, ¿jauhueysute tébäuremta enchi bitchak, bäa jü péamta, entok kaa em jóa bëmu enchi hueramay, kaa enchi sánkoko, enchi kókoreyo, entok cárcelpo enchi kátek, katte enchi aniak?” ⁴⁵Huanäi am yómmiaka ínel ámeu jiaunake: “Lútüriapone ínel enchimneu jiaahua, ímëri kaitapo bít-huammeu kaa enchim ámeu yáakäu, ínou júnem kaa ä yáuhuak.” ⁴⁶Ímëri jíbapo béchíbo bétte nokta ámet chúpëhuim kannake; jume Diosta béchíbo lútula jíápsakame éntok, jíbapo béchíbo jíápsihuáhuim yáijnake.

**Jü náu nokhuakame Jesústa buíj
béchíbo**

(Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

26 ¹Jesús simeta íkái noksuka, ä discípulommeu ínel jiaahua:

²—Jüniäem guoy taahuarim jíba bëyëhui, pajko pajkuata yáaná béchíbo. Huanäi ínapo jü Yoremta Üusi huatem mámpo tóijna, kúrusit ín poponnä béchíbo.

³Huanäi jume tiöpopo chë nésahueme, entok jume

escriibam, entok jume pueblopo chë yö yáarim, Caifásta tebat jóapom emo náu tójjak, ìri jume sacerdotemneu kobanarotukay. ⁴Náhuim yájaka nokta náu tütek, Jesústa báitáupo buíseka, ä më béchíbo. ⁵Tem ínel jiaahuay:

—Kaa pajko táapo, bueítuk juka genteta kaa buére éaka emo am tóboktianakë béchíbo.

**Musäla juba Jesústat huáttiahuak
Betaniapo**

(Mr. 14:3-9; Jn. 12:1-8)

⁶Pueblo Betaniapo Jesústa aneyo, Simmom Leproso ti téttehuahuamta jóapo, ⁷jámut yepsak, botea alabastropo perfumeta tüisi béj-remta áma huériaka. Huanäi Jesústa mesau ä káteko kóbat áachä töak.

⁸Ä discípulom íkái bíchakam öomtek, ínel jíaka:

—¿Jatchiakasu ìri kía guötiahua? ⁹Bueítuk ìri ára nénkituy, yún tómipo; huanäi jume póobem áy ania éhuay.

(San Mateo 26:8)

10 Jesús ä jüneriaka, ínel ámeu jiaahua:

—¿Jatchiakasem íkái jámutta muksi bitcha? Bueítuk jü ínou ä yáakäu, tuhuata johuäpo türi.

11 Bueítuk jume póobem jíbem enchimmak jípunake; nee éntok ée. **12** Bueítuk íkái musála jubak ín takaa béppa töak, huéchiapo ä tahuatuaka nee máaná béchïbo. **13** Lútüriapone ínel enchimneu jiaahua, jákun tájti íkái evangeliota nokhuäpo, síme ániachi két nokna, íkái jámutta yáakähui, áapöríkúu huáatinä béchïbo.

Judas Jesústa buíj báareme mámpo tóij rókaka nookak

(Mr. 14:10-11; Lc. 22:3-6)

14 Huanäi huépülaka doocemmak náikiari, Judas Iscariote ti téhuaaka, jume tiöpopo chë yö yáarimneu siika.

15 Huanäi ínel ámeu jiaahua:

—¿Jítasem nee máknake, Jesústa enchim mámpo nee ä tójako?

Huanäi bempo treinta tómi tósálita ä mák rókkak. **16** Huanäi naateka ä jariay, jáchin bem mámpo ä tóijnakëihui.

Yörisi machik kúptey jïbuähuaamta Jesús ä yáuhuak

(Mr. 14:12-25; Lc. 22:7-23; Jn.

13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

17 Senu taahuata huéy, jume páanim kaa levaduuraka buähuaaka pajkohuay, ä discípulom áu yájaka ínel áu jiaahua:

—Juka pajkua jïbuähuaamta yáa béchïbo, ¿jákusë itom ä yáa ía?

18 Huanäi Áapo ínel ámeu jiaahua:

—Ámanem kaate buere jóará

Jerusalénihui, ímirem yoremta áma téunake. Huanärem ínel áu jiaunake: “Jü Maestro ínel jiaahua: Jü tiempo ino bétana béja yúmase; em jóapo nee pajkuata kúptey jïbuähuaamta ín discípulommak buä báare.”

19 Huanäi jume discípulom Jesústa nésahuekä páman ä yáuhuak. Inëlim pajkuata buä béchïbo símeta huéchiapo tójjak.

20 Tukariu yúmak, mesau yejtek, jume doocemmaki. **21** Am jïbuä násuk ínel ámeu jiaahua:

—Lútüriapone ínel enchimneu jiaahua, huépülaka enchim násuk nee yeu buíseka, huatem mámpo nee tóijnake.

22 Huanärim tüisi sirokaka, hueuhuépulaka ínel áu jiau táytek: —Señor, ¿jachune ínapo ájaria jáni?

23 Huanäi Jesús am yómmiaka ínel jiaahua:

—Huä puraatopo mámam sítéame ínomaki, iri nee yeu buíseka huatem mámpo nee tóijnake. **24** Të lútüriapo ínapo jü Yoremta Üusi ino bétana ä jïojteri páman huéeka inot chúppe. Të ínapo jü Yoremta Üusi nee yeu buísekamta béchïbo, ¡Tüisi jïokot maachi! Íri outa béchïbo chë türi éiyey, kaa yeu yóremtukáteko.

25 Huanäi Judas yä buíseka huatem mámpo ä tóijnakeme ä yómmiaka, ínel jiaahua:

—Maestro, ¿jachune ínapo ájaria? Huanäi Jesús ä yómmiaka ínel áu jiaahua:

—Em nokäpë empo emo ájariä tíiya.

26Ínēli am jībuäysu, Jesús páanim nüka, Diosta baysahueka am rébektia. Huanäi ä discípulom am mákkak, ínel jíaka:
—Akem am nüka am buäye; íri ín takaahua.

27Juka copata nüka, Diostau baysausuka bempörim ä mákkak, ínel jíaka:

—Akem ä jēye sīmetaka.

28Bueituk íri ín ójbok, nokta yéchaka Diostamak bemelasi emo tütehuäpo. Íri ójbo juebenam béchībo guótek, bem kaa tü yáarim jiokorinā béchībo. **29**Inenne két enchimneu jiaahua, én naatekane kaa éntok ä jīnake, íkai páras taka báhuata; ál-la júnak táapone júchi bemelasi enchimmak ä jīnake, ín Átchay réytaka ä nésahuepo.

Peero Jesússta kaa áu ä täya tīanake

(Mr. 14:26-31; Lc. 22:31-34;

Jn. 13:36-38)

30Huanärim himnom buiksuka yeu sájjak, káhui Oliivou bíchaa.

31Huanäi Jesús ínel ámeu jiaahua:

—Emēe sīmetakem i tukaarit ínot ēhuamtem tärúnake; bueítuk ínēli jíojtteri: “Kabyero kókosi

yáana; huanäi jume kabaram chíbejtinake.” **32**Tē chúkula kókkolam násuk jíabitek, enchimpatne huéenake, Galiléa buiaräu bíchaa.

33Peero ä yómmiaka ínel áu jiaahua:

—Eläposum sīmetaka juka bem emót éäu tójjja, tē ínapone kaibu enchi tóijnake.

34Jesús ínel áu jiaahua:

—Lúttüriapone ínel emou jiaahua, i tukaarichi, totorórata kee kusey, baisē kaa nee emo täya tīanake.

35Peero ínel áu jiaahua:

—Eläposune émomak muuke, tēne kaibu enchi tóijnake.

Huanäi jume huate discípulom két ánēli jiaahuak.

Jesús Getsemanípo oraciónta yáuhuak

(Mr. 14:32-42; Lc. 22:39-46)

36Huanäi Jesús bempörimmak Getsemaní tí tehuakäu yepsak. Huanäi ä discípulommeu ínel jiaahua:

—Ímirem chúbala joye, áman oraciónta ín yäu tájti.

(San Mateo 26:39)

³⁷Perota entok jume guoy Zebedeota üusim nüka, jiápsipo kökosi éaka sirok táytek. ³⁸Huanäi Jesús ínel ámeu jiaahua:

—In jíapsi tüisi siroka ín mukëu tájti. Ímirem taahua, éntokem ínomak éaka kaa kótche.

³⁹Chë huam jëla sika tónommia kíkteka buíau tájti müla kóm chätuka, Diostau buanaka ínel jiaahuay:

—In Átchay, juka béttesi jiokot machik inou huéenakemta ára nee úuhuátek, nechë ä úuhua; të kaa ín éäpo ámantunake, ál-la em éä pámani.

⁴⁰Sep láuti ä discípulommeu yepsaka, kócheme téuhuak. Huanäi Perotau ínel jiaahua:

—¿Jachem senu horapo júne kara ínomak taahuak, kaa kócheke? ⁴¹Katem kótche, éntokem oraciónta johua; bueítuk kaa türikum bíchaa kaa enchim jiopnakë béchibo. Jü espíritu jíba óusi éehuamta jípure, të jü takahua kaa áma yuuma.

⁴²Júchi áman sika, guosa huëpo Diostau buanaka, ínel jiaahua:

—In Átchay, íkai jiokot éehuamta inou huéenakemta úttiatunakey, éläpo em éäpo ámantunake.

⁴³Júchi ámeu yepsaka kócheme téuhuak, bueítuk bem pusím yetem kaa yüey. ⁴⁴Am tójaka júchi siika. Huanäi bájikun huëpo Diostau buanak, jíba ä nokäu nokaka. ⁴⁵Huanäi ä discípulommeu yepsaka ínel ámeu jiaahua:

—Kóchéem, éntokem jimyoore. Jü hora béja yuumak; ínapo jü

Yoremta Üusi kaa tü yóremem mámpo tóijna. ⁴⁶¡Jáptëem! ¡Jántebu! Akem ä bitcha: itou jëla huéiye, jü nee buíjtebonakeme.

Jesús preeesotehuak

(Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

⁴⁷Ketune Jesústa nokay, Judas áma yepsak, jü doocemmak náikiatukaihui. Entok huate juebénaka áamak kaatey, kúkutaka entok ejpaparaka, tiöpopo chë nésahueme entok jume pueblopo yö yáarim bétana. ⁴⁸Jü bem mámpo ä tóijseka huéeme sényata am máklatukay, ínel jíaka:

—Huä ín besiitonakëhui, jüri ájária; akem ä jaatia.

⁴⁹Huanäi sep Jesústau rúktek, ínel jíaka:

—¡Kétchë al-leiya, Maestro!

Huanäi ä besiitok. ⁵⁰Huanäi Jesús ínel áu jiaahua:

—In amigo, ¿jítasë äbo nüsek?

Huanärim Jesústa jaatiaka, ä preeesotek.

⁵¹Të senu Jesústamak anëihui, mámam rútuksiaka, ejparam yeu huíkkek. Huanäi juka tiöpopo tékiakamta tekipanualerota náka chúkti béebak. ⁵²Huanäi Jesús ínel áu jiaahua:

—Em ejparamë ëeria; bueítuk símetaka ejparammey nássuame, ejparameyim mëna. ⁵³¿Jachë én oraciónta kara nee yáa téiyey, ín Áchaybeu nokaka, huanäi áapo ángelësim dooce batallónim béppa inou bíttua éiyey? ⁵⁴Huanäi, ¿jáchisu áu chúpa éiyey, jü noki jíojteri? Ínëli ínohuä huéenakeu úttia, të jíäpo.

55 Huämi horapo Jesús ínel ámeu jiaahua, jume gentemmehui: —¿Ekbualerota jariamta bénasem yeu sákala nee jaatia báreka, kúkutaka entok ejpararaka? Enchimne majtiaka chíkti táapo tiöpopo enchimmak yeyesay, të katem nee jaatiak. **56** Síme ìri íneli yeu siika, jume profetam jiojtekäu áhuä chúpanakë béchibo.

Huanäi ä discípulom simetaka ä tö sájaka tennek.

Jesús buére yäurata bíchäpo jípuhuay

(Mr. 14:53-65; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

57 Jume Jesústa buísekame sacerdotemmu kobanaro Caifástahuim ä núk sájjak. Simetakam ámani aaney, jume escriibam entok jume pueblopo yö yáarim. **58** Peero mékkariat Jesústa sáu huéiyey, jü sacerdotemmu kobanaro káriu kimuhuäu tájti. Huämi áman kibakeka, jume tiöpota suayame násuk yejtek, juka jáchín ä chúpnakeu bít báreka.

59 Huanäi jume tiöpopo chë nésahueme entok jume yö yáarim, jume tiöpo buére yäurammaki, ímëri jábeta kaa lütüriata jípureka Jesústa nätuanakemtam jariay, íneli át nésahueka ä mënä béchibo. **60** Tem kaita át téhuak. Ä junëlituk junne juebénakam Jesústa bėj-reka kaa lütüriata nookay. Të chükula guoyikam áma yájjak, Jesústa bėj-reka kaa lütüriata nokaka, **61** ínel jíaka:

—Íri ínel jiaahuak: “Arane íkái Diosta tiöpo tátabe, entokne báij táapo ára ä tóboktia.”

62 Huanäi jü sacerdotemmu kobanaro kíkteka ínel áu jiaahua: —¿Jachë jáchin júne kaa am yómmia? ¿Jítasum ímëi emót nooka?

63 Jesús éntok kaa jáley. Huanäi jü sacerdotemmu kobanaro ínel áu jiaahua:

—Dios jíápsamta téhuampo, itomë téjhua: ¿Jachë empo jü Cristo, jü Diosta Üüsü?

64 Jesús ínel áu jiaahua: —Émpë ínel jiaahua, entokne két ínel enchimmu jiaahua, én naatekem nee bínnake ín Yoremta Üüsitukähui, juka Diosta úttiärapo ä bátam bétana kátekamta, entok téhueka bétana namupo yepsamta.

65 Huanäi jü sacerdotemmu kobanaro, ä sánko súpem síuti huíkkek, ínel jíaka:

—Diosta bėj-reka béttek nookak. ¿Jachu testiigom ketune áma bëye? Ímirem eme ä jíkkaja, Diosta bėj-reka béttek ä nokähui.

66 ¿Jáchisem ä bitcha emëe?

Huanäi bempo ä yómmiaka ínel jiaahua:

—jMukiapo yúmala!

67 Huanärim pújbat át chit huáttek, entokim ä chónnay; huate éntok jópemmet ä bébbay, **68** ínel jíaka:

—jBueítuk empo Cristotukátek itome tejhua! ¿Jábesu enchi bébak?

Peero Jesústa kaa áu täya tíiya

(Mr. 14:66-72; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-27)

69 Peero päkutana kátekay tebatpo. Huanäi senu jámut áma nésauta joame áu rúktek, ínel jíaka:

—Empo két áamak aaney, Jesús Galiléapo joometamaki.

⁷⁰Të áapo simem bíchäpo kaa áu ä täya tíya, ínel jíaka:

—Kanne jüneiya jita em nokähui.

⁷¹Áapörík puertau bíchaa yeu ä sik, täbuika ä bitchak. Huanäi am téjhuak, jume áma aneme:

—Íri két áamak aaney, Jesús Nazarenotamaki.

⁷²Të áapo júchi kaa áu ä täya tíya, yörisi machik bát kéechahuamta nokaka, ínel jíaka:

—Kannä täya, júkai yoremta.

⁷³Júchi chúkula, jume áma ják aneihui, áman rúktekam ínel jiaahua, jü Perotahui:

—Tua lútüriapo empo két ámemak aani, bueítuk jü em nokäu enchi yeu buísse.

⁷⁴Huanäi áapo jájaana nok táytek, entok yörisi machik bát kéechahuamta nookak:

—Kannä täya, íkai yoremta.

Huanäi jü totoröra kúkusek.

⁷⁵Huanäi jü Peero áu huáhuatek, jü Jesústa noki ínel jíamtahui:

“Totororata kee kúseyo, báisë kaa nee emo täya tánake.” Huanäi päkun yeu sika, ä jíápsipo chibusi éaka kókosi buaanak.

Jesús Pilatotau yeu tóijhuak

(Mr. 15:1; Lc. 23:1-2; Jn. 18:28-32)

27 ¹Kethueytana, síme jume tiöpopo chë nésahueme entok jume pueblöpo yö yáarim, náhuim emo tójaka nokta náu tütek, Jesústa mëtebo báreka.

²Huanärim Jesústa sümaka ä núk sájjak; ínelim Poncio Pilato gobernadortau ä tójjak.

Judasta mukukähui

³Huanäi Judas, yö buíseka bem mámpo ä yéchakame, juka bétte nokta át chúpëu bíchaka, áu temajek. Huanäi jume treinta tómi tósalim ámeu nóttiriak, jume tiöpopo chë nésahuemmehui, entok jume yö yáarimmehui, ⁴ínel jíaka:

—Diosta bíchäpone kaa tüisi ayula. Juka kaita juénak yáalata yeu buíseka enchim mámponä tójjak, ä mënä béchïbo.

Të bempo ínel áu jiaahua:

—Ítapote kaita áma jüneria; të, jempo ál-la!

⁵Huanäi tiöpopo juka tómi tósalita guötiaka, yeu sika áu cháyyak.

⁶Huanäi jume tiöpopo chë nésahueme, akim ä nüka, juka tómi tósalita, ínel jíaka:

—Kaibu türinake, tiöpopo tómimä ä kuutia béchïbo, bueítuk ójbo tómmi.

⁷Chúkula náu ettejosuka, babuta tekipanuumta huaj buía áy jínnuhuak, jume kaa áma joomem áma mäa béchïbo. ⁸Íari béchïbo én tájti iri huaj buíya, “Ójbo Buíya”, ti téhuak. ⁹Íneli áu chúppa, jü profeta Jeremíajta nokakähui, ínel ä jíako: “Huanärim am nüka, jume treinta tómi tósalim (juka nákhuumta bėj-ri, israeliitam ä béjhua aahuaka pámani). ¹⁰Babuta tekipanua huaj buía áy jínnu béchïbo taahuak, Señorta nésauta nee mákakä pámani.”

Pilato Jesústa nátemajek

(Mr. 15:2-5; Lc. 23:3-5; Jn. 18:33-38)

¹¹Jesús áma huéekay, gobernadortau lúl-la. Huanäi ä nátemajek, ínel jíaka:

—¿Jachu empo jü judíommeu réy?

Huanäi Jesús ä yómmiak:

—Émpë ínel jiaahua.

¹²Jume sacerdotem kobanarom entok jume yöyoturi pueblopo chë nesahueme bétana nätuahuaka junne, entok Jesús kaa jíalek.

¹³Huanäi Pilato ínel au jiaahua:

—¿Jachë kaa am jíkkaja, juebenak bétana enchi nätuame?

¹⁴Të Jesús huépul nokta júne kaa ä yómmiak. Íari béchïbo jü gobernador tüisi buére éiyay.

Jesústa mënäu yäura noki át chúpahuak

(Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25;

Jn. 18:38–19:16)

¹⁵Ínëli huémta násuku, pajko táapo costumbreta jípuhuä pámani, jü gobernador pueblota bíchäpo huépul preesota butbúttiay, jábeta bem huáatiäihui.

¹⁶Júnakoy éntokim preesota áma jípurey, Barrabás ti téhuaakamta; íri buéresi jita yáalataka täyahuay.

¹⁷Ínëli bempörim náu emo tójj-latuk, Pilato ínel ámeu jiaahua:

—¿Jábetasem nee búttia íaa: Barrabásta, ö Jesústa, Cristo ti téhuaakamta?

¹⁸Bueítuk jüneiyay, kía át kopteka áma yeu ä tójjtukäihui.

¹⁹Juka Pilatota, jume yäura tribunalim joyoyëpo ä kátek, ä jubiahua nokta áu bíttuak: “Katë áu suuhua, hua símeku lútula huémta joamtahui, bueítuk ëni tüisine jantiachisi tenkula, áapörík béchïbo.”

²⁰Të jume sacerdotem kobanarom entok jume

pueblopo yöyoturim, juka gente juebenaratam téjhuak, chë türinake tíaka, Barrabásta búttianäu, Jesústa éntok mëtebonähui. ²¹Jü gobernador am yómmiaka ínel ámeu jiaahua:

—¿Jábetasu jüntukne

búttianake, jume guoyim násuku?

Bempo éntok ínel jiaahua:

—Barrabásta.

²²Pilato ínel ámeu jiaahua:

—¿Jítasem jüntuk nee áu yáa ía, jü Jesús Cristo téamtahui?

Símetakam ínel jiaahuak:

—¿Kúrusichë ä popontebo!

²³Huanäi jü gobernador ínel ámeu jiaahua:

—¿Jíta juénaksu jüntuk yáala?

Të bempo chë júne chaayey, ínel jíaka:

—¿Kúrusichë ä popontebo!

²⁴Jü Pilato juka yáa

báahuamta bát bíchaa huémta bíchaka, entok juka kaa nanabeu éehuamta chë jikau chätuyo, huanäi bäam aahuaka áu mám bákxiak símem bíchäpo, ínel jíaka:

—Kaitane áma kúlpak, íkai yoremta ójbopo lútula huéeka ä jíápsäpo, bueítuk kaitane juénak át téuhua, ä mënä béchïbo. Enchim mámpo taahua.

²⁵Huanäi síme pueblo áma aneme ä yómmiaka, ínel jiaahuak:

—Éläpo ä ójbohua ito béppatunake, entok itom úusim béppa.

²⁶Huanäi Barrabásta búttiak. Jesústa éntok bemmuchateboka, bem mámpo ä tójjak, kúrusit ä poponnä béchïbo.

²⁷Huanäi jume gobernadorta sontarom, Jesústam núk sájjak, Pretoriou bíchaa. Huämirim áa chíkola síme jume sontarom emo náu tójjak. ²⁸Huanarim ä sánkohua ä úuhuaka, síkilik ä sánkotuak. ²⁹Huanärim huíchata huikö päaka ä coroonaa yáaka kóbat áachä yétchak, ä mám bátatana éntok baka kútata. Huanärim áu lúl-la tónommia jápteka, ä junneriay, ínel jíaka:

—Yánté jíápsa, judíommeu réy!

³⁰Entokim át chit huathuattey, juka baka kútata mámpo ä jípurëu nükam, kóbat ä bébbay. ³¹Chúkula ínëli ä junneriasuka, entok kókosi ä yáasuka, jume súpé mántom ä úuhuaka, ä sánkohua ä sánkotuak. Huanärim ä núk sájjak, kúrusit ä poponboka.

Jesús kúrusit poponhuaka muukuk
(Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

³²Huanäi yeu am kateyo, yoremam nánkek, Cirene jóärau joometa, Simmom ti téhuaakamta. Íkärím úttiapo kúrujta püaktituak, ä huériunaké béchibo.

³³Júnëlim kateka áman yájjak, jum Gólgota ti téhuaakähui. Íri “Mukila Kóba Káuhui”, tiaú báare. ³⁴Vinotam Jesústa jítua báarek, síkaramak kütiata; të ä jihueka kaa ä jëkak.

³⁵Kúrusit ä poponsukam ä sánkobeche nat játeka náchá näikimtek. Íri ínel yeu siika, juka profheetata nokakäu áhuä chúpánaké béchibo: “In súpemim nat näikimtek, entokim ín sánkom nat játek.” ³⁶Júnëlim huämi ják jotek, ä suayaka. ³⁷Huanärim

ä kóba béppa jöjteta yétchak, jita béchibo ä mëhuakahui, ínel jíamta: “Íri Jesús jü judíommeu réy.”

³⁸Huanäi guoy lak-ronim áamak kúrusit poponhuak, huépülaka bátatana, senu éntok míkötana. ³⁹Jume áma huam kateme, akim ä junneriaka juënasi jíaka kóba huíutey, ⁴⁰ínel jíaka:

—Empo juka tiöpota ára tátabeme entok bájj táapo júchi ára ä yéchame, jémpë emo jínëu! Bueítuk empo Diosta Üusitukátek, jkúrusitche kóm huéiye!

⁴¹Ínëli kétchi jume sacerdotemueu kobanarom, jume escriibam entok jume pueblopo yöyoturim, akim ä junneriaka ínel jiaahuay:

⁴²—Huatem jínëuk; jáapo éntok kara áu jínëu! Bueítuk áapo Israeltau réytukátek, jén kúrusit kón huéenake! Huanäite ä súalnake. ⁴³Áapo Diostat áu éä tíiya; éläpo áapo ä jínëunake, ä huáatiáteko; bueítuk áapo ínel jiaula, “Diosta Üusine”.

⁴⁴Kétchi jume lak-ronim, áamak kúrusit popontukaihui, akim ä junneriaka juënasi ä aahuay.

Jesústa mukukähui

(Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

⁴⁵Lúl-la kátek naateka, kúptey bájjim jiau tájti kaa machisi taahuak, síme ániachi. ⁴⁶Kuptilamak abe bájjim jiy, Jesús kusisi cháchayek, ínel jíaka:

—Elí, Elí, ¿lama sabactani?
—ítom nokpo ínel jiau báare: In Dios, ín Dios, ¿jatchiakasé nee

ínapola tóij-la?

⁴⁷Jume huate áma aneka ä jikkajame, ínëlim jiaahuay:

—Í Elíasta núnnu.

⁴⁸Huanäi huépülaka áma aneme läuti eponjata nüka, vinak-repo ä kómoniak. Huanäi baka tebet ä óreka, jikau áhuä nóitiriak ä jínakë béchïbo. ⁴⁹Të jume huate ínel jiaahuay:

—Akem ä tójja. Boobichäem; jamak Elías äbo ä jínëunake jáni.

⁵⁰Të Jesús júchi huëpo kusisi cháchayeka, ä espírituhua tójaka muukuk. ⁵¹Huanäi éntok jume velom jum tiöpopo chäkame síutekam guoyisi emo yáuhuak; jikat naateka bétukun tájtim síutek. Jü buía éntok áu yoyoak; jume buere tétam éntok riutek. ⁵²Jume sepulturam éntok emo étapok, éntok Cristota sualhuäpo nau anim takahua kókkolame násukim jotek. ⁵³Chúkula Jesústa jíabitesuk, ímëri sepulturapom yeu sájjak. Huanärim buére jóära Jerusaléniu juebenammeu yeu machiak.

⁵⁴Jü centurión éntok jume huate áamak áma Jesústa suayaíhui, juka buíata junëli áu yoyoakamta bíchaka, éntok símeta jita áma yeu sikamta, tüüsim guómtek. Huanärim ínel jiaahua:

—Íri tua yö lútüriapo Diosta Üusitukay!

⁵⁵Juebena jáamuchim áma aaney, mékka jábueka ä bíchaka. Ímëri Jesústamakim rejtilatukay, Galiléapo naateka ä aniaka. ⁵⁶Áme násuk aaney jü María Magdalena, María Jacobota áiye éntok Joseta, éntok jü Zebedeota üusim áiye.

Jesús mäahuak

(Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

⁵⁷Tukariu yúmako, senu yoreme rikotaka áma yepsak, Arimatea jóärapo jometaka. Íri José ti téhuaakay, éntok két Jesús ä discípulokay. ⁵⁸Íri Pilatotau sika, Jesústa takaahua áu aahuak. Huanäi Pilato nésahuek, Jesústa takaahua ä máknä béchïbo. ⁵⁹Huanäi José juka Jesústa takaahua nüka, sábanam báksiarimpo ä bëtiak. ⁶⁰Huanäi káu guójöku sepultura bemelapo ä teekak. Íkai sepulturata José áapo áa béchïbo ä yáalatukay. Huanäi tétata buëuruk röaktiaka áman kíkkimuhuäpo ä órek. Huanäi siika. ⁶¹Éntokim két áma aaney, María Magdalena éntok hua senu María; sepulturata pújbpom jokay.

Jesústa sepultura sontarom ä suayay

⁶²Júchi yokoriäpo jimyore táapo, jume tiöpopo chë nésahueme éntok jume pariserom emom náu tójjak, Pilatota bíchäpo, ⁶³ínel jíaka:

—Yöturi, áute huáate, hua yore baítättäusukame ketune jíápsaka ínel jiaahuak: “Báij taahuarim simsukne jíabitenake.”

⁶⁴Íäri béchïbo amanë am bëttua, jume sepulturata suayanakeme báij taahuarim simsuu tájti. Jáchinay junne jume áamak rejteíhui tukaapom áman sájaka ä ékbuanake. Huanärim jü gentetau ínel jiaunake: “Kókkolam násuk jíabitek.” Ä ínëlituk, jü chúkula bem öbiakäu chë obiachinake, jü bát bem öbiari béppa.

⁶⁵Huanäi Pilato ínel ámeu jiaahua:

—Júmürem am jípure, jume sontarom. Ámanem sájaka enchim jünea páman ä suayatebo.

⁶⁶Huanärim áman sájaka tüisi ä páttiak, juka sepulturata, yäura seyoy ä seyotuaka, juka téta puertata; entokim sontarom áma tö sájjak.

Jesús kókkolam násuk jíabitek

(Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12;

Jn. 20:1-10)

28 ¹Jimyore taahuata simsuko, entok jume guoy búsan taahuarim naatëpo, matchümakim áman sájjak, jum Jesústa maahuakäipo ä bíf báreka, María Magdalena entok jü senu María. ²Huanäi jü buía tüisi áu yoyoak, bueítuk jü Señor Diosta ángel, téhueka bétana kóm yepsaka, juka tétata sékána ä bíaktiaka, áa béppa yejtek. ³Ä bíthuäpo yúku béroktiriata bénasi bélojkosi machiakay. Jü ä sánkohua éntok sápa tósalim bénaakay. ⁴Jume sontarom ä bíchaka májhueka emo yoohuay, entokim kókkolam bénasi taahuak. ⁵Të jü ángel am yómmiaka ínel ámeu jiaahua, jume jáamuchimmehui:

—Katem májhue emëe, bueítuk ínapone jüneiya, Jesústa enchim jariähui, juka kúrusit poponhuakamta. ⁶Kaa ím aane; kókkolam násuk jíabitek, ä jíakä bénasi. Binen kateka ä bitcha, juka Señorta mäahuakäipo.

⁷Läutem áman sájaka ä discípulom téjhua: “Kókkolam násuk jíabitek, entok Áapo enchimpat huéenake Galiléau buiaräu bíchaa. Huámürem ä bínnake.” Íkáine enchim téjhua.

(San Mateo 28:7)

⁸Huanärim bempo yeu sájjak, jum ä mäahuakäipo, májhueka entok tüisi al-leaka. Tennekam bemela nokta Jesústa discípulom téjhua báarey, entok íneli íkái nokta huériaka am kateisu ä discípulom téjhua báreka, ⁹Jesús am nankiseka ámeu yeu siika, ínel jíaka:

—¡Yántem jíapsa!

Huanäi bempo áu rúkteka guókpo ä íbaktiaka, ä yörek.

¹⁰Huanäi Jesús ínel ámeu jiaahua:

—¡Katem májhue! Ámanem sájaka jume ínomak huérim nok bemelata am mákka, bueituk Galiléau am kannakë béchïbo. Ámanirim nee bínnake.

**Sontarom juka bem
bíchakäu nookak**

¹¹Ímëi jáamuchim ketune boojoaïsu, jume sontarom buére jóärau bíchaa sájaka, am téjhuak, jume sacerdotemueu kobanaro, jáchin símeta yeu sikähui.

¹²Huanärim emo náu tójjak, jume pueblpo yöiyoturim. Ímëri nokta náu tüteka, jume sontarom yún tómita mákkak, ¹³ínel jíaka:

—Inëlem jiaunake emëe:
“Ä discípulom tukaapo itom kóchey äbom yájaka ä ékbuak.”

¹⁴Të juka gobernadorta íkäi jíkkajako, ítapote áamak ettejonake, tüisi ä éenakë béchïbo; entok kaita enchimueu huéenakë béchïbo, ítapote enchim anianake.

¹⁵Huanäi bempo juka tómita nüka ä yáuhuak, bem téjhuahuakä pámani. Íri noki

täyahuak judíom násuku, júnakoy naateka én tájti.

Jesús ä majtiähuim tékilta mákkak
(Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁶Të jume once discípulom, Galiléa buiaräu bícham sájjak. Ímï júya káupo Jesús ámanam núnulatukay. ¹⁷Ä bíchakam ä yorek; të huate katim ä ajäria teiyeu. ¹⁸Jesús ámeu ruktek, huanäi nokaka ínel ámeu jiaahua:

—Síme úttiatane mák-ri, áman téhuekapo entok ímï buíapo.

¹⁹Íäri béchïbo, síme ániachem kaate, nacióimmehui, jume gentem ín discípulomtu íaaka. Huanärem am majtiasuka am batöa, Dios Áchayta téhuampo, entok Diosta Üusi téhuampo, entok Dios Espíritu Santota téhuampo. ²⁰Emem am majtianake, juka enchimmet ín nésahuekähui, bempörim ä boojorianakë béchïbo. Ínapo éntok nee enchimmak aane, chíkti táapo, ániata lütëu tájti. Júnentunake.